

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY OPOLE LUBELSKIE NA LATA 2008-2015

(aktualizacja – czerwiec 2012)

przygotowany dla

Urzędu Miejskiego w Opolu Lubelskim
ul. Lubelska 4
24 - 300 Opole Lubelskie

na zlecenie

Urzędu Miejskiego w Opolu Lubelskim reprezentowanego przez Burmistrza Opolu
Lubelskiego

Ekspert odpowiedzialny za przygotowanie Strategii		
Imię i nazwisko	Stanowisko:	podpis:
Remigiusz Górniak	Ekspert ds. inwestycyjnych i finansowych JST, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie	
Zatwierdzający ze strony Urzędu Miejskiego w Opole Lubelskie		
Imię i nazwisko	Stanowisko:	podpis:
Dariusz Wróbel	Burmistrz Miasta Opole Lubelskie	

Wykaz najczęściej używanych skrótów

EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
EOG	Europejski Obszar Gospodarczy
MRR	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego (dawniej MGiP)
MSP	Małe i średnie przedsiębiorstwa
NPR	Narodowy Program Rozwoju
NSS	Narodowa Strategia Spójności
NSRO	Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia
OOŚ	Ocena Oddziaływania na Środowisko
RPO WL	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego
SWOT	Analiza czynników rozwojowych - mocnych i słabych stron podmiotu analizy oraz szans i zagrożeń wynikających z wpływu otoczenia.
UE	Unia Europejska

SPIS TREŚCI

1. Wstęp	5
2. Procedura opracowywania Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015.....	6
3. Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Opole Lubelskie	8
3.1. Przestrzeń i środowisko	8
3.2. Sfera społeczna	10
3.3. Infrastruktura techniczna.....	28
3.4. Infrastruktura społeczna.....	34
3.5. Potencjał gospodarczy	41
3.6. Zarządzanie i finanse	47
3.7. Analiza SWOT Miasta i Gminy Opole Lubelskie.....	54
4. Założenia strategii rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015	67
5. Misja i wizja strategii (cel generalny).....	69
6. Cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań	70
7. Źródła finansowania	90
8. Opis konsultacji społecznych	91
8a. Opis konsultacji społecznych	97
9. Zgodność ze strategicznymi dokumentami	100
10. System wdrażania i monitorowania.....	115
11. Spis map, tabel, wykresów	119
12. Załączniki.....	120

1. Wstęp

Proces planowania strategicznego stanowi jeden z podstawowych warunków sprawnego i efektywnego zarządzania gminą/powiatem. Planowanie pomaga bardziej wydajnie gospodarować zasobami, przewidywać problemy, które mogą się pojawić w niedalekiej przyszłości by odpowiednio wcześniej zacząć im przeciwdziałać. Opracowany plan strategiczny (strategia) umożliwia uporządkowanie i odpowiednie rozłożenie w czasie planowanych działań. Pozwala to na uniknięcie realizacji projektów ad hoc, nie powiązanych ze sobą logicznie i nie wpisujących się w ciąg przyczynowo-skutkowy. Strategia rozwoju miasta pokazuje, że planowane do realizacji zadania są konsekwencją strategicznego myślenia o rozwoju; jest to niesłychanie ważna przesłanka i uzasadnienie przy ubieganiu się o środki zewnętrzne, w tym o środki strukturalne.

Strategia opracowana w partnerstwie z różnymi jednostkami i organizacjami oraz angażująca społeczność lokalną, pozwala na wypracowanie kierunków działań zgodnych z oczekiwaniami tej społeczności. Tym samym nie funkcjonuje jako „dokument władzy lokalnej”, ale stanowi podstawę koordynacji działań różnych podmiotów tak, by uzupełniały się i miały efekt synergiczny. Aby mieszkańcy identyfikowali się ze strategią musi ona zawierać wspólną wizję co do kierunków i form rozwoju społeczności lokalnej. Odpowiednio przeprowadzony proces opracowania strategii buduje więc system, w którym mieszkańcy, instytucje i podmioty władzy podejmują wspólne działania na rzecz rozwoju gminy/powiatu, nawiązując dialog w układzie władza – społeczność lokalna. Jest to o tyle istotne, że zakres strategii nie powinien ograniczać się jedynie do tych obszarów, które ustawowo leżą w kompetencjach gminy/powiatu; powinien ujmować zagadnienia rozwoju w ujęciu całościowym (obszar i zamieszkująca go ludność).

Strategia jest dokumentem długookresowym, określającym generalny kierunek działania gminy/powiatu oraz przedstawiającym metody i narzędzia jego wdrażania. Horyzont czasowy powinien obejmować ok. 10 lat. Ze względu na swój otwarty charakter (możliwość aktualizacji i zmian) proces planowania strategicznego pozwala na elastyczne dostosowywanie i korygowanie celów w odpowiedzi na zmieniające się uwarunkowania. Dlatego strategia nie jest dokumentem dla dokumentu, ale stanowi instrument prowadzonej polityki rozwoju miasta i gminy.

Strategie rozwoju lokalnego uzyskały usankcjonowanie prawne w ustawie z dnia 6 grudnia 2006r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Ustawodawca stwierdza:

- W Art. 2.: „...Przez politykę rozwoju rozumie się zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju oraz spójności społeczno-gospodarczej i terytorialnej, w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej...”
- W Art. 3. „...Politykę rozwoju prowadzą:
  - 1) w skali kraju - Rada Ministrów;
  - 2) w skali regionu - samorząd województwa;

3) w skali lokalnej - samorząd powiatowy i gminny...”

- W Art. 4. „...1. Politykę rozwoju prowadzi się na podstawie strategii rozwoju...”,
- W art. 9 : „Strategiami rozwoju są:
  - ❖ strategia rozwoju kraju;
  - ❖ strategię sektorowe;
  - ❖ strategię rozwoju województw, o których mowa w art.11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. Z 2001 r. Nr 142, poz 1590, z późn. zm.);
  - ❖ strategię rozwoju lokalnego, w tym strategię rozwoju powiatów oraz strategię rozwoju gmin...”

Nieuniknioną częścią opracowania strategii rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015 jest korzystanie z następujących danych wyjściowych:

- dane liczbowe ze statystyki bieżącej i spisów powszechnych,
- dostępne opracowania i raporty dotyczące miasta i gminy,
- dostępne opracowania i raporty dotyczące województwa lubelskiego,
- dostępne opracowania i analizy badające tendencje na poziomie krajowym.

2. Procedura opracowywania Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015

Inicjatorem i koordynatorem działań mających na celu opracowanie Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015 były władze samorządowe Opola Lubelskiego. Opracowanie Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015 zakładało m.in. spotkania Zespołu Horyzontalnego ds. opracowania Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie oraz konsultacje z mieszkańcami miasta oraz przedstawicielami środowisk społecznych i gospodarczych. Zapewnienie odpowiedniej komunikacji pomiędzy podmiotami włączonymi w przygotowanie Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015 oraz aktywna ich partycypacja w pracach nad strategią były możliwe dzięki powołaniu wspomnianego Zespołu Horyzontalnego ds. opracowania Strategii Rozwoju oraz zaangażowaniu Burmistrza Opola Lubelskiego i pracowników Urzędu Miejskiego.

Praca nad strategią podzielona została na trzy etapy: **etap przygotowania, etap diagnozowania i etap projektowania**. Na każdym etapie, Urząd Miejski, Zespół Horyzontalny ds. opracowania Strategii Rozwoju oraz konsultanci współpracowali z osobami zainteresowanymi włączeniem odnośnych, własnych celów i kierunków działań do strategii. Urząd Miejski wraz z konsultantami odpowiedzialny był za zarządzanie procesem planowania, którego efektem stało się ostatecznie opracowanie Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015. W trakcie etapu diagnozowania przeprowadzona została analiza faktograficzna oraz jakościowa aktualnej sytuacji demograficznej, społecznej i gospodarczej w gminie. W trakcie etapu projektowania strategii, na który złożyły się prace warsztatowe Zespołu Horyzontalnego ds. opracowania Strategii Rozwoju, konsultantów wraz z

---

zespołem z Urzędu Miejskiego, zebrano, dokonano analizy problemów, celów operacyjnych i strategicznych i w końcu proponowanych kierunków działań związanych z dalszym rozwojem miasta i gminy. Zapoczątkowany opracowaniem niniejszego dokumentu proces strategicznego planowania rozwoju gminy będzie kontynuowany w przyszłości przy aktywnym udziale podmiotów publicznych oraz partnerów społeczno-gospodarczych rozwoju gminy.

3. Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Opole Lubelskie

Celem niniejszego rozdziału jest przybliżenie najważniejszych danych statystyki ogólnej dla Miasta i Gminy Opole Lubelskie. Rozdział ten nie ma charakteru holistycznego i dotyczy wybranych sfer statystyki ogólnej. Zamiarem autorów nie było szczegółowe opisanie stanu miasta, lecz ukazanie kluczowych aspektów demograficznych i gospodarczych, które mają wpływ na kształtowanie polityki władz miasta. Ważnym elementem analiz jest też określenie pozycji Opola Lubelskiego na tle miast sąsiednich, powiatu oraz województwa lubelskiego.

3.1. Przestrzeń i środowisko

Umiejscowienie gminy w województwie i kraju

Gmina Opole Lubelskie zlokalizowana jest w zachodniej części województwa lubelskiego. Gmina jest siedzibą powiatu opolskiego i położona jest w Kotlinie Chodelskiej, w dorzeczu rzeki Chodelki, 52 km na południowy zachód od Lublina, 37 km od Puław. Południowy teren gminy leży w obszarze Wrzelowieckiego Parku Krajobrazowego, a wschodni wchodzi w skład Chodelskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Gmina Opole Lubelskie leży w zasięgu Opolskiego Rejonu Rekreacyjnego III kategorii atrakcyjności turystycznej i w bezpośrednim sąsiedztwie środkowego przełomu Wisły - obszar II kategorii atrakcyjności turystycznej.

Mapa 1: Podział administracyjny – powiat opolski

Źródło: www.gminy.pl

Charakterystyka sieci osadniczej

Opis zasobów naturalnych

Na terenie gminy zachowały się dość duże obszary mało przekształcone i cenne ze względów zarówno przyrodniczych jak i krajobrazowych. Zostały one objęte ochroną prawną. Obszary chronione zajmują 72,4 % powierzchni gminy. Są to: *Wrzelowiecki Park Krajobrazowy* zajmuje południowo- wschodnią część gminy i stanowi 17,3 % jej powierzchni (3250 ha), otulina 27,6 % powierzchni gminy (5200 ha). **Chodelski Obszar Chronionego Krajobrazu** zajmuje północno-wschodnią część gminy, co stanowi 24,3 % jej powierzchni (4570 ha). Obszary prawnie chronione zajmują aż 72,4 % powierzchni gminy. O walorach przyrodniczych gminy Opole Lubelskie decyduje w znacznym stopniu występowanie dużych powierzchni leśnych, łąk oraz stawów i cieków wodnych, które dzięki małym przekształceniom sprzyjają występowaniu wielu rzadkich i chronionych gatunków fauny i flory. System obszarów chronionych uzupełniają formy indywidualnej ochrony przyrody: użytek ekologiczny w Emilcinie oraz liczne pomniki przyrody.

Wrzelowiecki Park Krajobrazowy położony jest w zachodniej części Wyżyny Lubelskiej. Obejmuje fragmenty doliny Wisły środkowej oraz północno-zachodnie krańce Wzniesień Urzędowskich. Pod względem administracyjnym zajmuje tereny należące do gmin: Opole Lubelskie i Józefów. Utworzony został w 1990 roku na powierzchni 4998 ha. Obejmuje około 40 % powierzchni leśnej, 0,08 % siedlisk łąkowych, 49,32 % gruntów ornych, 8,07 % sadów i plantacji oraz 0,82 % wód. Posiada bardzo urozmaiconą rzeźbę terenu: stromą krawędź doliny Wisły, liczne wąwozy lessowe, suche doliny, zagłębienia bezodpływowe o charakterze krasowym lub sufozyjnym. Dodatkowymi elementami rzeźby są rozległe pola wydymowe oraz równiny. Główne wąwozy mają po kilka metrów długości, do 25 m. głębokości i tworzą silne rozgałęzione systemy dolinne.

Chodelski Obszar Chronionego Krajobrazu obejmuje malowniczą dolinę rzeki Chodelki z fragmentami lasów olszowych oraz łąkowych. Tereny leśne zajmują 29,9 % powierzchni. Łączna powierzchnia wynosi 23339 ha. zbiorowiska leśne reprezentowane są przede wszystkim przez bory świeże i bory mieszane. Rozległe łąki doliny Chodelki pokrywają zespoły mezotorficznych łąk. Do najatrakcyjniejszych krajobrazowo terenów należy dolina Chodelki z rozległymi kompleksami stawów w Woli Rudzkiej. Chodelski Obszar łączy ciąg obszarów chronionych wzdłuż prawego brzegu Małopolskiego Przełomu Wisły. Chodelski Obszar Chronionego Krajobrazu znajduje się między Wrzelowieckim a Kazimierskim Parkiem krajobrazowym łącząc się bezpośrednio ze strefami osłony obydwu tych parków. Na całym obszarze Chodelskiego OCK występują następujące główne typy zbiorowisk roślinnych: lasów, łąk i upraw rolnych z sadami owocowymi.

Opis zasobów kulturowych

- ❖ Pałac w Parku Miejskim w Opolu Lubelskim
- ❖ Pałac Lubomirskich w Opolu Lubelskim
- ❖ Pałac Kleniewskich w Kluczkowicach
- ❖ Kościół i dawny klasztor Pijarów

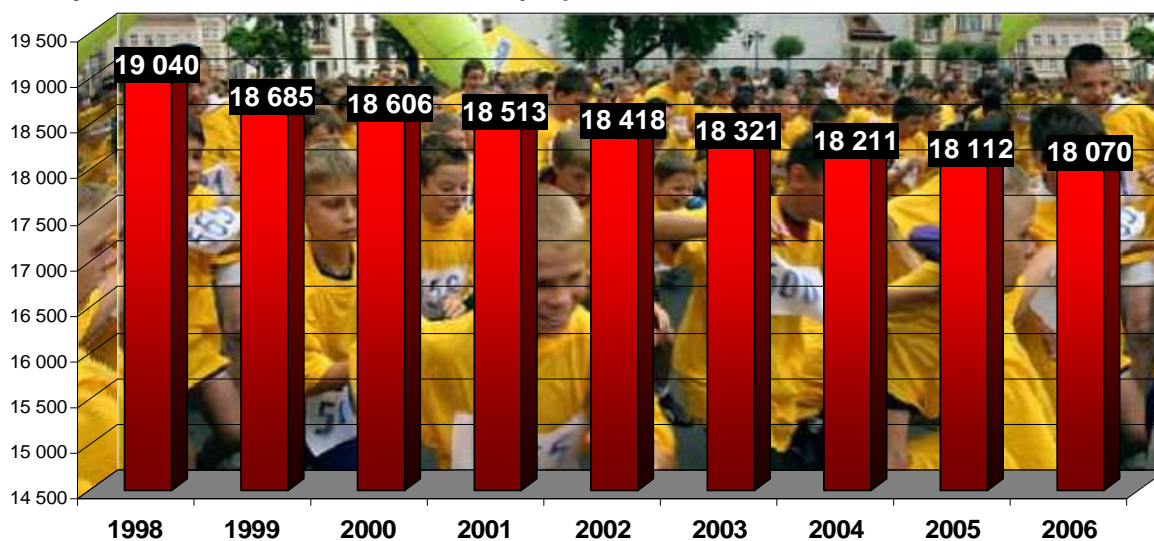

- ❖ Dawny spichlerz ul. Lubelska 30
- ❖ Dawny ratusz ul. Nowy Rynek 26
- ❖ Dawny zajazd ul. Stary Rynek 17
- ❖ Budynek narożny ul. Lubelska i 1-ga Maja

3.2. Sfera społeczna

Według danych GUS na dzień 31 grudnia 2006 roku Gminę Opole Lubelskie zamieszkiwało 18.070 osób, w tym 9.409 kobiet i 8.661 mężczyzn.

Wykres 1: Liczba mieszkańców Gminy Opole Lubelskie w latach 1998-2006

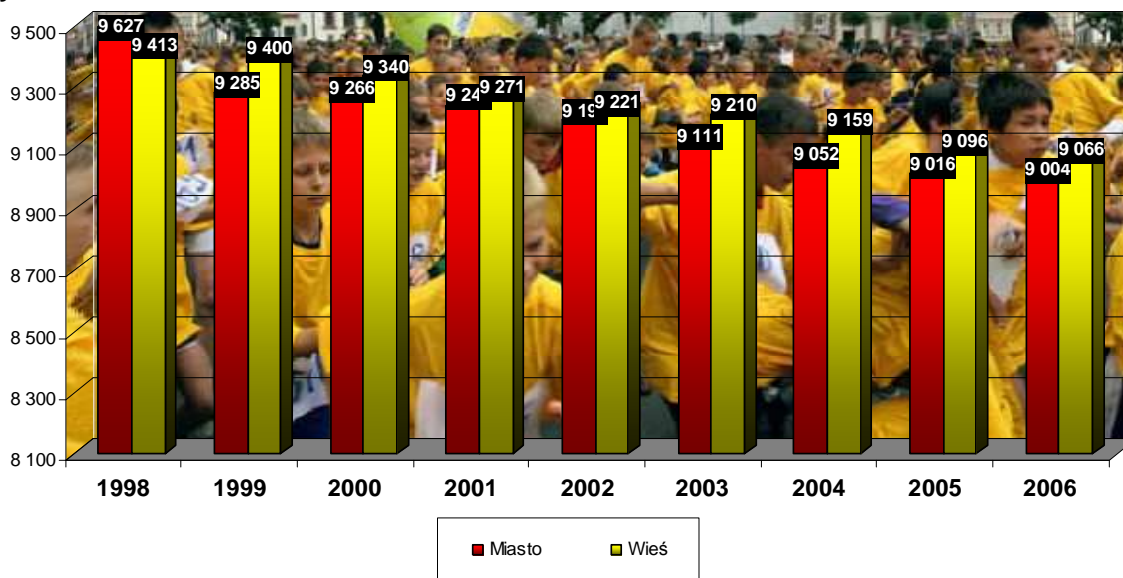

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba mieszkańców Gminy Opole Lubelskie w latach 1998-2006 systematycznie spadała. W każdym kolejnym roku liczba mieszkańców była niższa niż w roku poprzednim. W podziale na miasto i obszar wiejski liczba mieszkańców przedstawiała się w latach następująco:

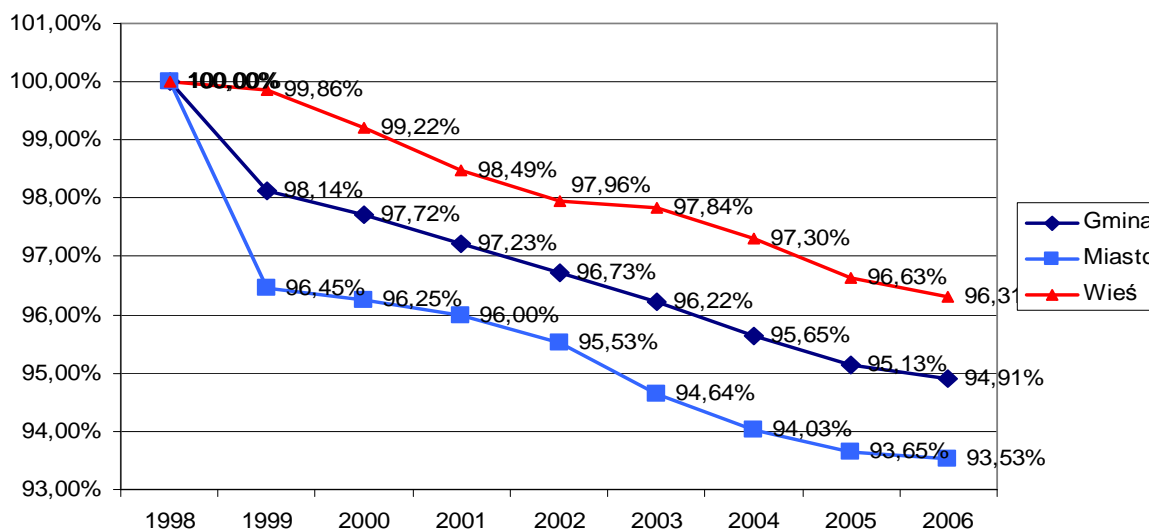
Wykres 2: Liczba mieszkańców w mieście i na wsi w latach 1998 - 2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W roku 2006 (stan na 31.12.2006) liczba mieszkańców miasta i wsi była niemal identyczna (9.004 do 9.066). W roku 1998 liczba mieszkańców miasta była wyższa niż wsi, trend ten uległ odwróceniu już w roku 1999. W analizowanym okresie liczba mieszkańców miasta i wsi systematycznie spadała każdego roku, z tym że spadek liczby mieszkańców wsi był mniejszy (3,7% w 2006r. w porównaniu z 1998 na wsi, i 6,5% w mieście w porównaniu z 1998 r.). Ogółem w 2006 roku liczba mieszkańców Gminy była o 5,1% niższa niż w roku 1998r. Na poniższym wykresie przedstawiono procentowy udział liczby mieszkańców w latach 1999-2006 w odniesieniu do liczby mieszkańców z roku 1998:

Wykres 3: Procentowy udział liczby mieszkańców w latach 1999-2006 w odniesieniu do liczby mieszkańców z roku 1998.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

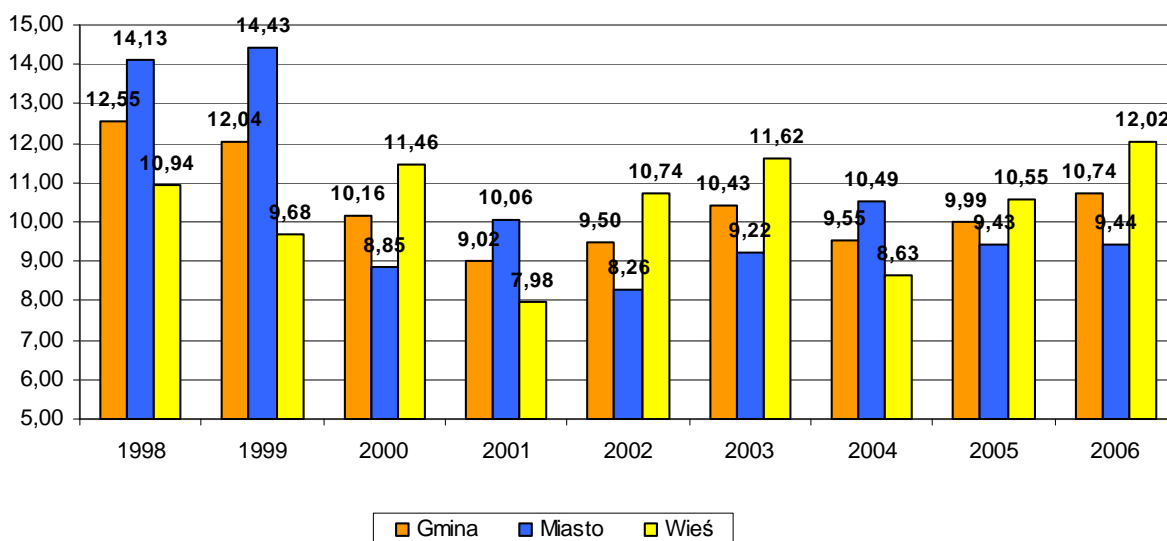
Powyższe dane wskazują na niekorzystny trend demograficzny w jakim znalazła się cała Gmina Opole Lubelskie. Spadek liczby mieszkańców nie jest gwałtowny, jednak trend jest ujemny i stabilny.

Gęstość zaludnienia na terenie miasta wynosi 92 osoby/km². W porównaniu z wielkościami dla Polski (122 osoby/km²) teren miasta zalicza się do jednego z najmniej zaludnionych obszarów w kraju. Biorąc pod uwagę odnotowywane w gminie i mieście zmniejszające się saldo migracji, niski wskaźnik przyrostu naturalnego i utrzymujące się niskie zainteresowanie osiedlaniem na obszarze miasta, tendencja ta będzie się utrzymywać.

Wskaźnik urodzeń żywych na 1000 mieszkańców w roku 2006 jest niższy od analogicznych danych z lat 1998 i 1999. W 2006 r. w całej gminie odnotowano 10,74 urodzeń żywych na 1000 mieszkańców. Co ciekawe biorąc pod uwagę podział na obszar wiejski i miasto zauważalna jest zmiana trendu na wsi, gdzie wskaźnik urodzeń żywych w 2006 r (12,02) jest najwyższy w całym badanym okresie i zdecydowanie wyższy niż w mieście (9,44).

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Gmina	12,55	12,04	10,16	9,02	9,50	10,43	9,55	9,99	10,74
Miasto	14,13	14,43	8,85	10,06	8,26	9,22	10,49	9,43	9,44
Wieś	10,94	9,68	11,46	7,98	10,74	11,62	8,63	10,55	12,02

Wykres 4: Wskaźnik urodzeń żywych na 1000 mieszkańców Gminy Opole Lubelskie w latach 1998-2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Uwaga metodyczna:

W dalszej części opracowania zastosowano metodę porównania danych regionalnych. W pierwszej grupie Gmina Opole Lubelskie porównywana jest to podobnych ośrodków administracyjnych o zbliżonym potencjale społeczno-gospodarczym (Annopol, Kraśnik, Janów Lubelski, Łuków, Krasnystaw, Włodawa, średnia dla powiatu opolskiego) oraz do Puław i średniej dla całego województwa lubelskiego. W drugiej grupie porównano obszar miejski Gminy Opole Lubelskie do najważniejszych ośrodków miejskich województwa lubelskiego, średniej dla gmin miejskich województwa lubelskiego oraz do Radomia i Kielc. Analizie regionalnej poddano wybrane cechy demograficzne i społeczno-gospodarcze na podstawie danych BDR GUS. Badanie w grupie porównawczej największych ośrodków miejskich wykonano w okresie 2000-2005 (brak danych za rok 2006), w grupie podobnych jednostek dla lat 2000-2006.

Na tle innych ważnych ośrodków zachodniej części województwa lubelskiego Opole Lubelskie nie odbiega od średniej pod względem liczby urodzeń żywych przypadających na 1000 mieszkańców, co ilustruje poniższy wykres. Co więcej w roku 2006 Gmina Opole Lubelskie, obok Łukowa, posiada najwyższy wskaźnik w prezentowanej grupie (Annopol, Kraśnik, Opole Lubelskie, Janów Lubelski, Łuków, Krasnystaw, Puławy, Włodawa, powiat opolski, województwo lubelskie). Na tle średniej powiatu opolskiego (średnia 10,53 urodzeń żywych na 1000 mieszkańców w 2006 r.) oraz średniej dla ogółu gmin województwa lubelskiego (średnia 9,86 urodzeń żywych na 1000 mieszkańców w 2006 r.) Opole Lubelskie wypada zdecydowanie pozytywnie.

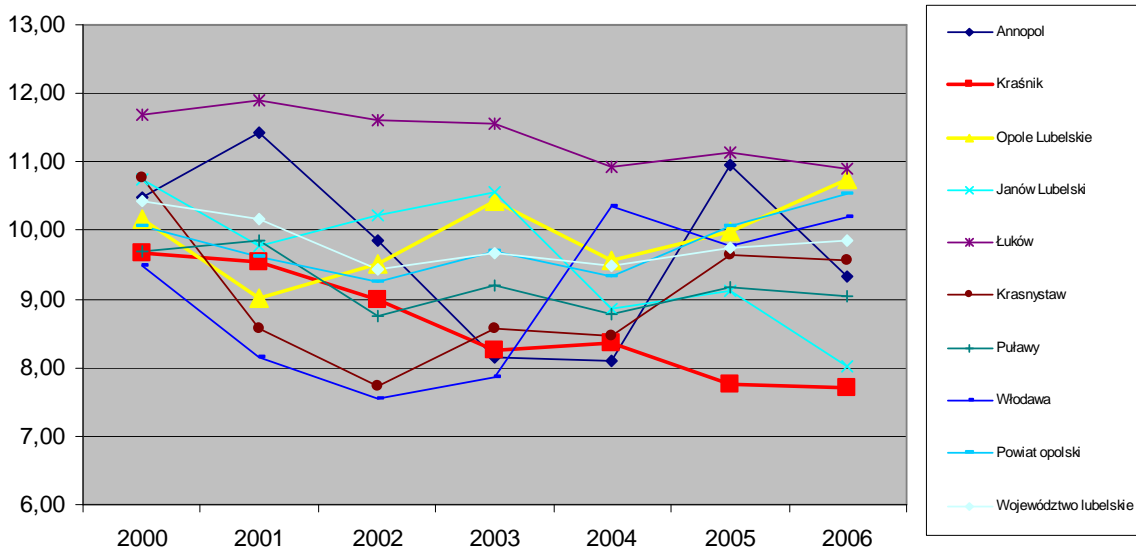
Tabela 1 Wskaźnik urodzeń żywych na 1000 mieszkańców w wybranych gminach w latach 2000-2006

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Annopol	10,49	11,44	9,84	8,14	8,09	10,94	9,32
Kraśnik	9,67	9,53	9,00	8,25	8,35	7,76	7,70
Opole Lubelskie	10,16	9,02	9,50	10,43	9,55	9,99	10,74
Janów Lubelski	10,73	9,76	10,23	10,55	8,87	9,12	8,02
Łuków	11,68	11,91	11,62	11,57	10,93	11,15	10,91
Krasnystaw	10,76	8,56	7,74	8,58	8,47	9,65	9,57
Puławy	9,70	9,85	8,76	9,20	8,77	9,17	9,04
Włodawa	9,48	8,15	7,54	7,87	10,36	9,78	10,19
Powiat opolski	10,05	9,62	9,25	9,68	9,34	10,07	10,53
Województwo lubelskie	10,43	10,16	9,44	9,67	9,48	9,76	9,86

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 5 Wskaźnik urodzeń żywych na 1000 mieszkańców w wybranych miastach w latach 2000-2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W drugiej grupie porównawczej obszar miejski Gminy Opole Lubelskie wypada w granicy średniej. Wskaźnik urodzeń żywych na 1000 mieszkańców miasta Opola Lubelskiego (9,43) jest nieznacznie wyższy od średniej dla gmin miejskich województwa lubelskiego (9,26).

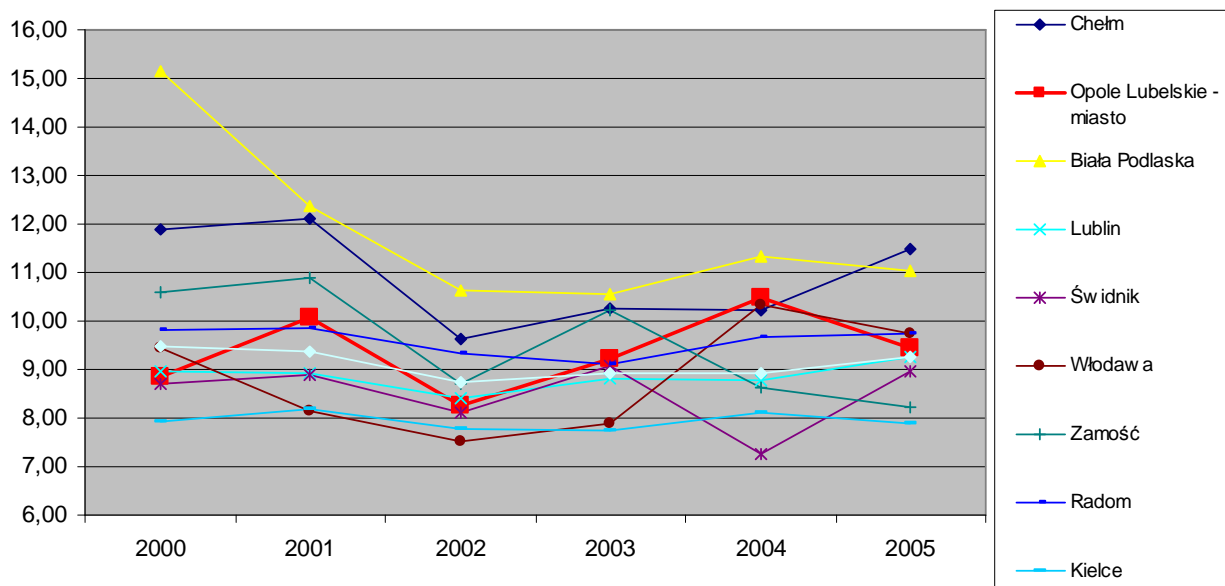
Tabela 2: Wskaźnik urodzeń żywych na 1000 mieszkańców w wybranych miastach w latach 2000-2006

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Chełm	11,88	12,10	9,64	10,27	10,21	11,48
Opole Lubelskie - miasto	8,85	10,06	8,26	9,22	10,49	9,43
Biała Podlaska	15,16	12,37	10,64	10,56	11,35	11,04
Lublin	8,95	8,93	8,42	8,81	8,79	9,28
Świdnik	8,70	8,89	8,11	9,09	7,26	8,95
Włodawa	9,46	8,15	7,52	7,87	10,35	9,75
Zamość	10,60	10,87	8,70	10,24	8,64	8,22
Radom	9,82	9,87	9,32	9,11	9,68	9,75
Kielce	7,91	8,17	7,77	7,73	8,10	7,90
Województwo lubelskie - gminy miejskie	9,49	9,38	8,73	8,93	8,94	9,26

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 6: Wskaźnik urodzeń żywych na 1000 mieszkańców w wybranych miastach w latach 2000-2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 3: Przyrost naturalny w Gminie Opole Lubelskie przypadający na 10000 mieszkańców w latach 1998-2006

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Gmina	8,40	3,21	0,00	-13,50	-22,80	-1,64	-20,32	-10,49	3,32
Miasto	62,32	47,39	3,24	6,49	-32,62	1,10	7,73	15,53	6,66
Wieś	-46,74	-40,43	-3,21	-33,44	-13,01	-4,34	-48,04	-36,28	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 7 Przyrost naturalny w Gminie Opole Lubelskie przypadający na 10000 mieszkańców w latach 1998-2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na uwagę zasługują duże wahania wskaźnika przyrostu naturalnego na wsi i w mieście. O ile średni poziom przyrostu naturalnego w mieście spadał w latach 1998-2006 (dość wysoki poziom w roku 1998), o tyle na obszarze wiejskim (niski poziom w 1998r.) zauważalny był dodatni trend wzrostowy. W rezultacie w

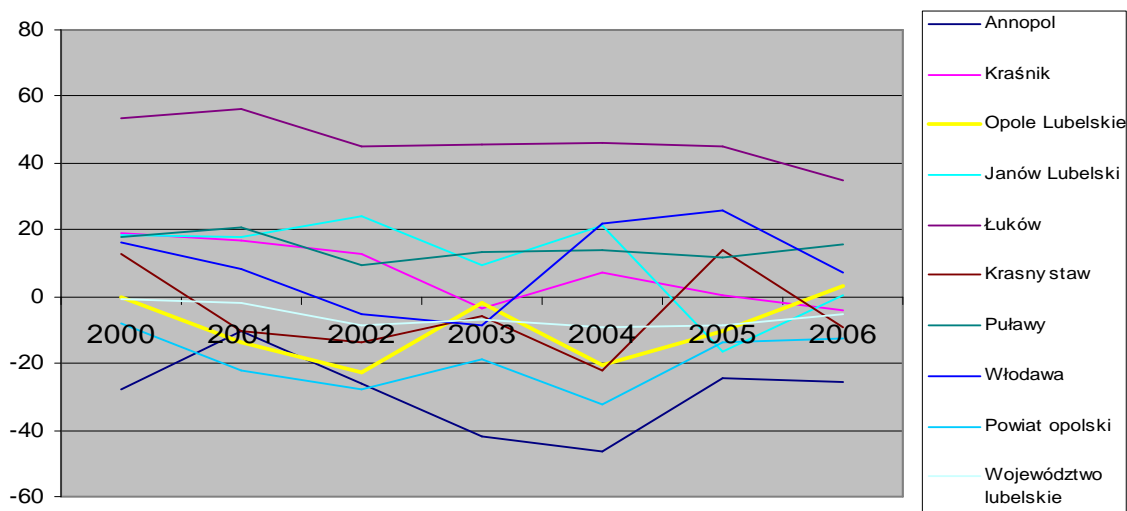
roku 2006 wielkości przyrostu naturalnego na wsi i mieście w przeliczeniu na 10000 mieszkańców były niemal identyczne. W porównaniu regionalnym Gmina Opole Lubelskie w roku 2006 charakteryzuje się średnim poziomem przyrostu naturalnego w przeliczeniu na 10000 mieszkańców w badanych jednostkach samorządu terytorialnego. Lepszy wskaźnik przyrostu naturalnego charakteryzuje Łuków (+34,94), Puławy (+15,37) i Włodawę (+7,38).

Tabela 4: Przyrost naturalny w wybranych jednostkach przypadający na 10000 mieszkańców w latach 2000-2006

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Annopol	-27,77	-10,31	-25,91	-41,77	-46,22	-24,20	-25,42
Kraśnik	19,13	16,74	12,74	-3,81	7,12	0,28	-4,16
Opole Lubelskie	0,00	-13,50	-22,80	-1,64	-20,32	-10,49	3,32
Janów Lubelski	18,51	17,92	24,17	9,26	21,56	-16,64	0,62
Łuków	53,72	56,32	44,86	45,57	46,26	45,17	34,94
Krasnystaw	13,08	-10,58	-13,66	-5,59	-22,45	13,78	-9,27
Puławy	18,13	20,96	9,53	13,37	14,22	11,46	15,37
Włodawa	16,40	8,57	-5,03	-8,67	21,73	25,54	7,38
Powiat opolski	-8,22	-22,20	-27,90	-18,75	-32,42	-13,70	-12,36
Województwo lubelskie	-0,53	-1,71	-8,63	-7,03	-9,13	-8,40	-5,42

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 8: Przyrost naturalny w wybranych jednostkach przypadający na 10000 mieszkańców w latach 2000-2006

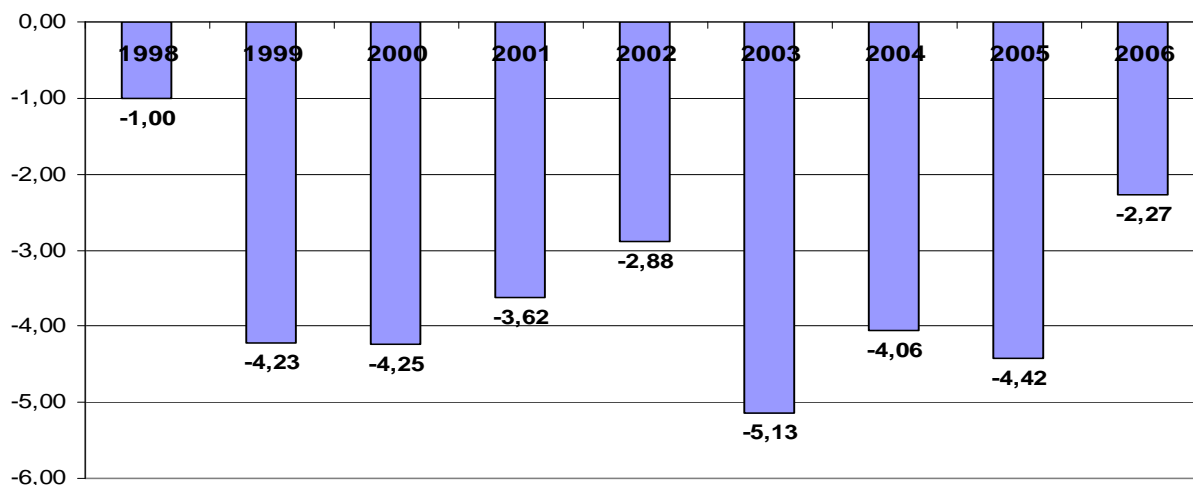
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gmina Opole Lubelskie charakteryzuje się **niekorzystnym saldem migracji**. W roku 1998 na 1000 mieszkańców średnio biorąc z całej Gminy wyjechała 1 osoba, podczas gdy w roku 2006 średnio 2,2 osoby. Jest to zjawisko niezwykle niekorzystne dla gospodarki gminy. Z gminy wyjeżdżają głównie ludzie młodzi, którzy szukają pracy w Lublinie lub w jego okolicach, w Warszawie, zagranicą. Istotnym czynnikiem jest też słabo rozwinięte budownictwo mieszkaniowe w Opolu Lubelskim. Brak dużych zakładów przemysłowych jest również czynnikiem mogącym obniżyć atrakcyjność Opolu w oczach ludzi młodych, którzy chcieliby założyć w gminie własną rodzinę.

Wykres 9: Saldo migracji na 1000 mieszkańców w Gminie Opole Lubelskie w latach 1998-2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Pod tym względem Gmina Opole Lubelskie prezentuje się dobrze na tle podobnych ośrodków administracyjnych Lubelszczyzny (razem z Puławami). Tym niemniej saldo migracji w gminie jest ujemne i mimo osłabienia silnego trendu spadkowego z lat 2000-2005 (średnio -4, -5) w roku 2006 (-2,27) jest to wyraźny sygnał dla władz gminy, które powinny określić nową politykę dla ludzi młodych, rozpoczynających życie zawodowe i szukających swoich szans właśnie w Opolu Lubelskim. Istotnym czynnikiem mającym wpływ na tak dużą ujemną skalę migracji jest dość zamknięty i rozproszony model gospodarczy miasta i gminy, oparty na potencjale małych i średnich przedsiębiorstw, małych zakładów usługowych, przetwórczych i handlowych, nie zaś na potencjale dużych firm-pracodawców.

Tabela 5: Porównanie salda migracji na 1000 mieszkańców w wybranych miastach w latach 2000-2006

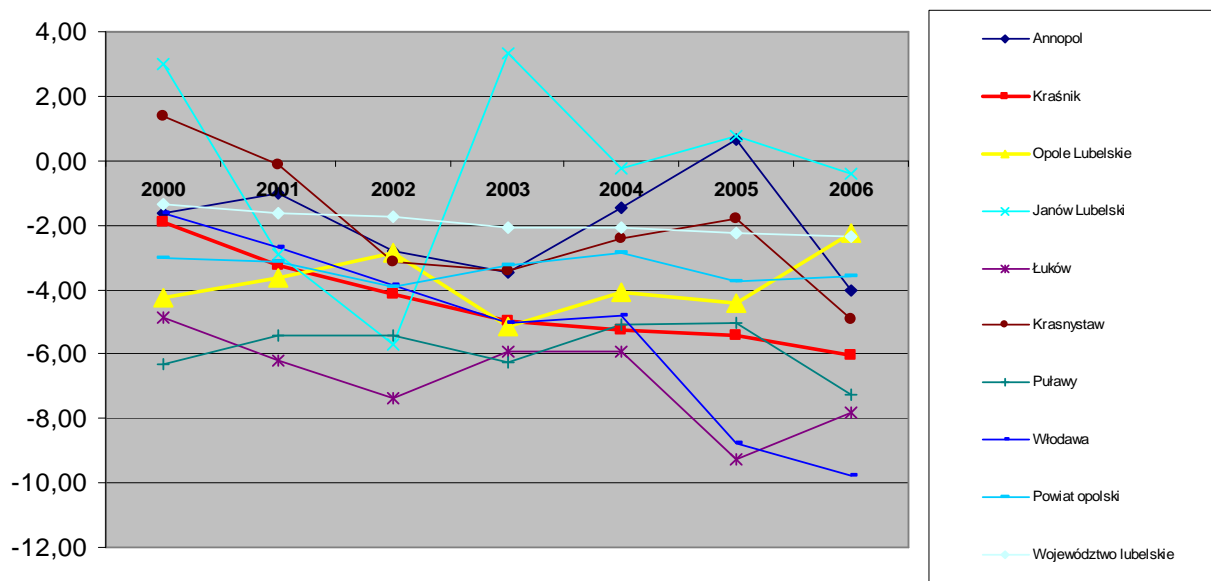
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Annopol	-1,65	-1,03	-2,80	-3,45	-1,47	0,63	-4,02
Kraśnik	-1,89	-3,24	-4,15	-4,99	-5,25	-5,42	-6,04
Opole Lubelskie	-4,25	-3,62	-2,88	-5,13	-4,06	-4,42	-2,27
Janów Lubelski	3,02	-2,90	-5,70	3,33	-0,25	0,74	-0,43
Łuków	-4,86	-6,18	-7,36	-5,95	-5,92	-9,29	-7,80
Krasnystaw	1,36	-0,15	-3,14	-3,40	-2,40	-1,79	-4,94
Puławy	-6,29	-5,44	-5,42	-6,27	-5,11	-5,01	-7,26
Włodawa	-1,64	-2,72	-3,88	-5,06	-4,78	-8,76	-9,75
Powiat opolski	-3,03	-3,15	-3,93	-3,25	-2,85	-3,77	-3,58
Województwo lubelskie	-1,34	-1,65	-1,74	-2,08	-2,08	-2,24	-2,37

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W badanej grupie jednostek jedynie Janów Lubelski może poszczycić się korzystniejszym saldem migracji w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w roku 2006 (-0,43).

Wykres 10: Porównanie salda migracji na 1000 mieszkańców w wybranych miastach w latach 2000-2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

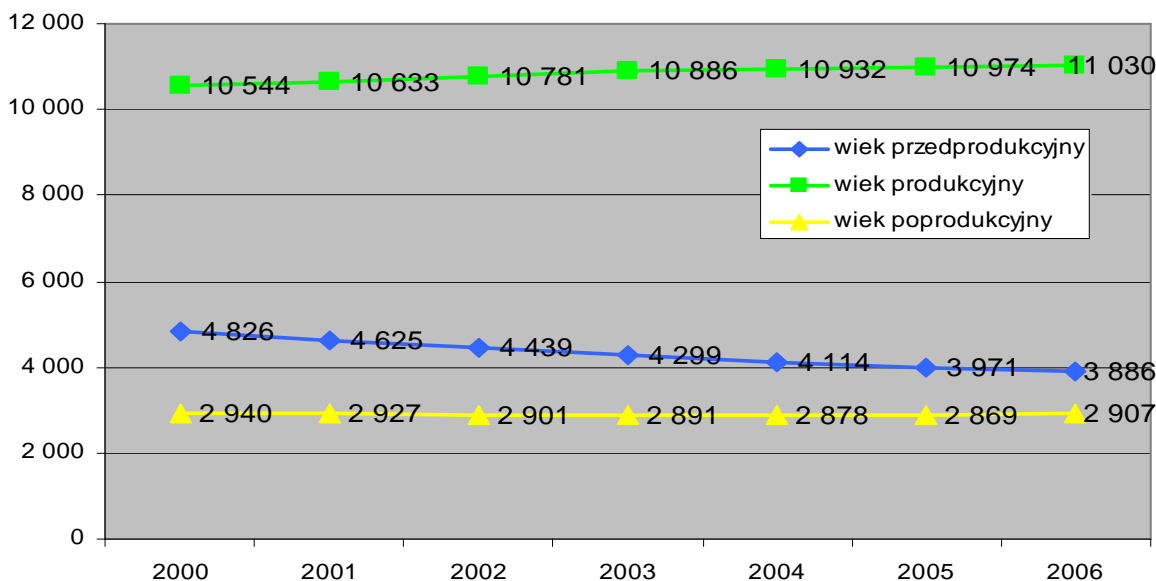
Powyższy wykres obrazuje skalę migracji wewnętrznych w obrębie wybranych jednostek samorządu terytorialnego Lubelszczyzny. Gmina Opole Lubelskie pozytywnie wyróżnia się na tym tle w całym powiecie jak również województwie lubelskim (gminy ogółem). Analizując wskaźniki migracji w gminie Opole Lubelskie można przyjąć tezę, iż teren gminy nie jest bardzo dobrym miejscem do osiedlania się. Tendencja ta jest wspólna dla większości obszarów województwa lubelskiego, którego atrakcyjność osiedleńcza w porównaniu z innymi województwami jest niska. W większości innych analizowanych gminach wskaźniki migracji także są ujemne. Dość wysoka, ujemna migracja powoduje niebezpieczeństwa związane z dalszym rozwojem Opola Lubelskiego.

Wraz ze spadkiem liczby ludności dochody gminy ulegają zmniejszeniu. Mniejsza liczba mieszkańców to mniejsza aktywność gospodarcza i społeczna. Odpływ dotyczy głównie ludzi młodych, przedsiębiorczych, którzy po zakończeniu edukacji udają się do większych ośrodków w poszukiwaniu pracy. Znacznie atrakcyjniejszym miejscem do pracy jest z pewnością Lublin, który jako miasto wojewódzkie i jedno z najważniejszych centrów tzw. Polski Wschodniej, aspiruje do roli ośrodka o znaczeniu ponadregionalnym i międzynarodowym.

Poniższe dane prezentują potencjał Gminy Opole Lubelskie pod względem struktury ekonomicznych grup wieku mieszkańców w latach 2000-2006.

Wykres 11: Ludność Gminy Opole Lubelskie wg ekonomicznych grup wieku w latach 2000-2006.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Powyższy wykres pokazuje ogólnie negatywną tendencję demograficzną. Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym maleje w latach 2000-2006, zaś liczba osób w wieku poprodukcyjnym utrzymuje się na stałym poziomie (lekki trend wzrostowy w latach 2002-2006). Liczba ludności w wieku produkcyjnym rośnie, odnotowujemy stabilny przyrost począwszy od roku 2000 (10.544 osób), do poziomu 11.030 w roku 2006 osób. Wzrost liczby ludności w wieku produkcyjnym jest zjawiskiem korzystnym, jednak nie jest on podbudowany analogicznym przyrostem liczby osób w wieku przedprodukcyjnym. Może być to spowodowane nałożeniem się kilku czynników. Po pierwsze po 2000 roku w wiek produkcyjny weszło pokolenie wyżu demograficznego lat 1978-1984, powodując naturalny przyrost liczby osób w wieku produkcyjnym. Wzrost ten jednak nie odpowiada faktycznemu potencjałowi demograficznemu tej grupy wiekowej, wśród której dużo osób wyjechało poza gminę w poszukiwaniu lepszej perspektywy życiowej. Po drugie zmniejsza się przyrost naturalny, co potwierdziły dane przytoczone we wcześniejszej części analizy. Młodzi ludzie coraz mniej chętnie podejmują decyzję o założeniu rodziny, co uzasadniają kwestiami materialnymi lub koniecznością zrobienia kariery zawodowej. W efekcie liczba dzieci z roku na rok maleje, obniżając zasób osób w wieku przedprodukcyjnym.

Jak pokazują poniższe dane udział osób w wieku przedprodukcyjnym w liczbie osób w wieku produkcyjnym systematycznie spada w latach 2000-2006, co jest zjawiskiem niekorzystnym w okresie długoterminowym. Skala tego spadku jest znacząca i wynika głównie z bezwzględnie wysokiego przyrostu liczby ludności w wieku produkcyjnym.

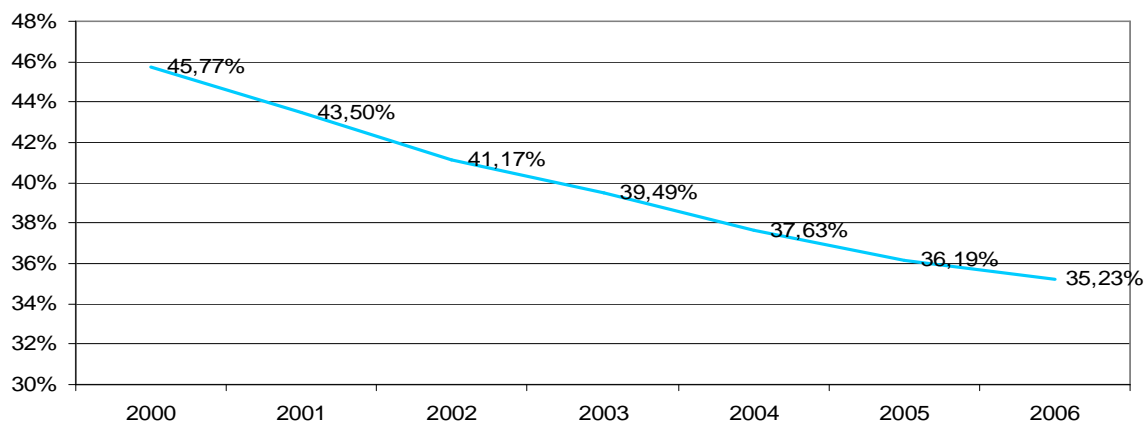
Tabela 6 Ludność w wieku przedprodukcyjnym jako odsetek ludności w wieku produkcyjnym (lata 2000 – 2006)

Miara Demograficznej Młodości Opola Lubelskiego							
lata:	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Gmina Opole Lubelskie	45,77%	43,50%	41,17%	39,49%	37,63%	36,19%	35,23%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 12 Ludność w wieku przedprodukcyjnym jako odsetek ludności w wieku produkcyjnym (lata 2000 – 2006)

Miara demograficznej młodości Opola Lubelskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Odsetek liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (miara demograficznej starości) nieznacznie maleje w latach 2000 – 2006. Bez względu na liczbę osób w wieku produkcyjnym rośnie w badanym okresie, a przyrost ten nie jest niwelowany przyrostem liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Można stwierdzić, że w latach 2000-2006 ludność Gminy Opole Lubelskie nie postarzała się, co w skali całego kraju i województwa jest zjawiskiem dość rzadkim i pozytywnie wyróżniającym gminę.

Tabela 7: Ludność w wieku poprodukcyjnym jako odsetek ludności w wieku produkcyjnym (lata 2000 – 2006)

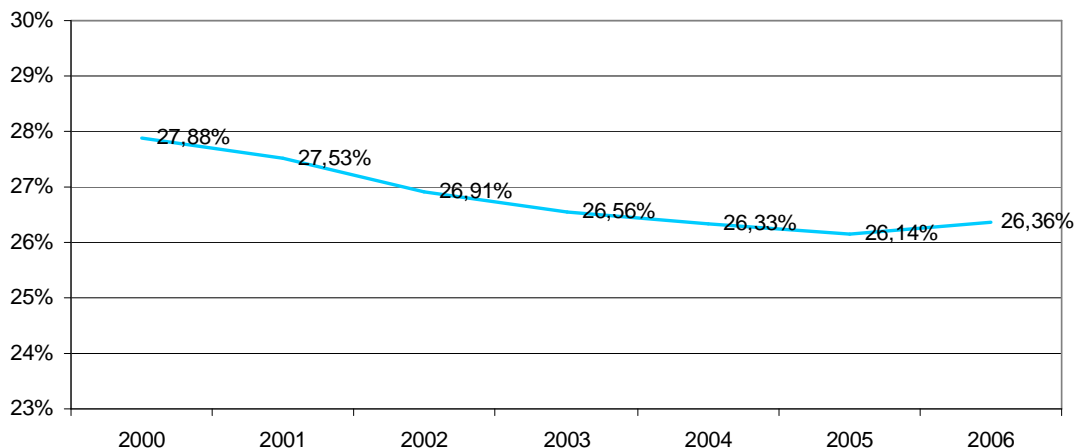
Miara Demograficznej Starości Opola Lubelskiego							
lata:	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Gmina Opole Lubelskie	27,88%	27,53%	26,91%	26,56%	26,33%	26,14%	26,36%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 13: Ludność w wieku poprodukcyjnym jako odsetek ludności w wieku produkcyjnym (lata 2000 – 2006)

Miara demograficznej starości Opola Lubelskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poniżej przedstawiono wskaźnik perspektywności populacji dla Gminy Opole Lubelskie w okresie 2000 – 2006 r.

Tabela 8: Wskaźnik perspektywności populacji Opola Lubelskiego (przewaga procentowa ludności w wieku przedprodukcyjnym nad ludnością w wieku poprodukcyjnym w latach 2000 – 2006)

Wskaźnik perspektywności populacji Opola Lubelskiego							
lata:	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Gmina Opole Lubelskie	64,15%	58,01%	53,02%	48,70%	42,95%	38,41%	33,68%

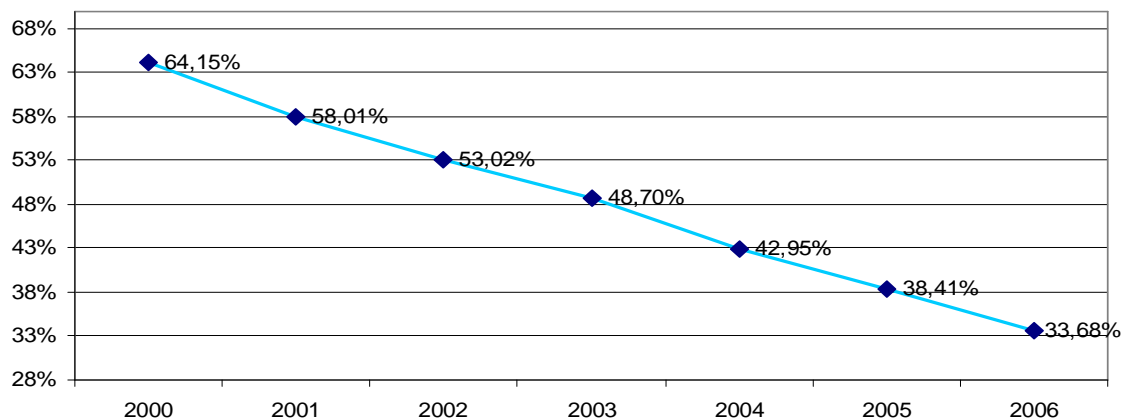
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wskaźnik perspektywności populacji (przewaga procentowa ludności w wieku przedprodukcyjnym nad ludnością w wieku poprodukcyjnym w latach 2000 – 2006) systematycznie spada w latach 2000-2006. Jest to zjawisko niekorzystne, gdyż pokazuje jak bardzo starzeje się populacja Opola Lubelskiego i w jakim kierunku w przyszłości zmierzać będzie wielkość populacji gminy. Spadek tego wskaźnika jest gwałtowny i wydaje się, że obserwowane obecnie duże załamanie może pogłębić negatywną sytuację demograficzną w perspektywie do roku 2030. Spadek wskaźnika perspektywności populacji dobrze obrazuje poniższy wykres.

Wykres 14: Wskaźnik perspektywiczności populacji Opola Lubelskiego (przewaga procentowa ludności w wieku przedprodukcyjnym nad ludnością w wieku poprodukcyjnym w latach 2000-2006)

Miara demograficznej perspektywiczności Opola Lubelskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na tle innych ośrodków w regionie Opole Lubelskie wypada dobrze (najlepszy poziom wskaźnika perspektywiczności populacji w roku 2006 charakteryzuje Łuków i Janów Lubelskie), co prezentuje poniższa tabela.

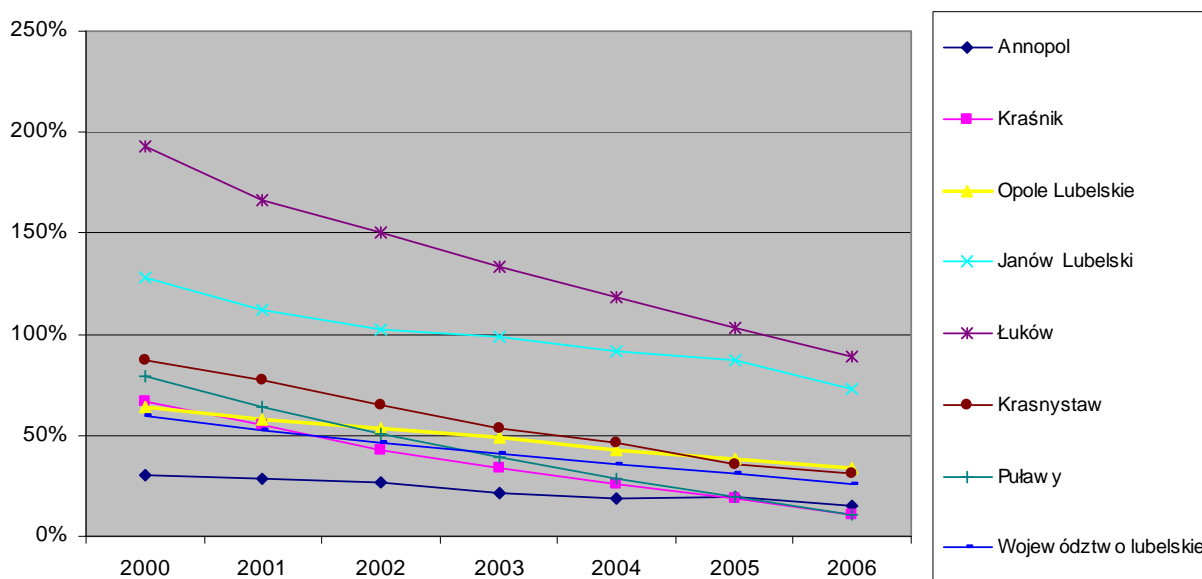
Tabela 9: Wskaźnik perspektywiczności populacji wybranych miast (przewaga procentowa ludności w wieku przedprodukcyjnym nad ludnością w wieku poprodukcyjnym w latach 2000-2006)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Annapol	30,19%	28,19%	26,49%	21,77%	19,05%	19,53%	15,40%
Kraśnik	66,52%	54,90%	43,11%	33,66%	26,02%	18,28%	10,37%
Opole Lubelskie	64,15%	58,01%	53,02%	48,70%	42,95%	38,41%	33,68%
Janów Lubelski	128,42%	112,41%	102,18%	98,43%	92,03%	87,18%	72,55%
Łuków	192,78%	166,30%	150,39%	133,70%	118,72%	103,43%	89,09%
Krasnystaw	87,47%	77,32%	65,28%	53,70%	46,41%	35,65%	31,13%
Puławy	79,38%	63,71%	51,09%	38,76%	28,82%	19,96%	10,69%
Województwo lubelskie	59,34%	52,57%	46,55%	40,71%	35,51%	30,78%	25,75%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 15: Wskaźnik perspektywiczności populacji wybranych jednostek (przewaga procentowa ludności w wieku przedprodukcyjnym nad ludnością w wieku poprodukcyjnym w latach 2000-2006)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Łuków jest wyraźnym liderem pod względem poziomu wskaźników perspektywiczności w badanej grupie jednostek. Dość niski i malejący wskaźnik perspektywiczności populacji Opola Lubelskiego nie będzie sprzyjać rozwojowi społecznemu i gospodarczemu gminy. Władze gminy powinny jednak zwrócić uwagę na zabezpieczenie młodych mieszkańców Opola w niezbędną infrastrukturę społeczną (szkoły, przedszkola, biblioteki) oraz techniczną (zwłaszcza wodociągi i drogi lokalne). **Ogólnie na tle całego województwa lubelskiego Opole Lubelskie nieznacznie pozytywnie odróżnia się pod względem struktury demograficznej.**

Rynek pracy

Struktura gospodarki miasta powoduje, że rynek pracy w Opolu Lubelskim zdominowany jest przez osoby pracujące w małych i średnich firmach zlokalizowanych na obszarze miasta. Spójrzmy jednak na wskaźniki, które wskażą na ekonomiczną stronę rynku pracy w gminie.

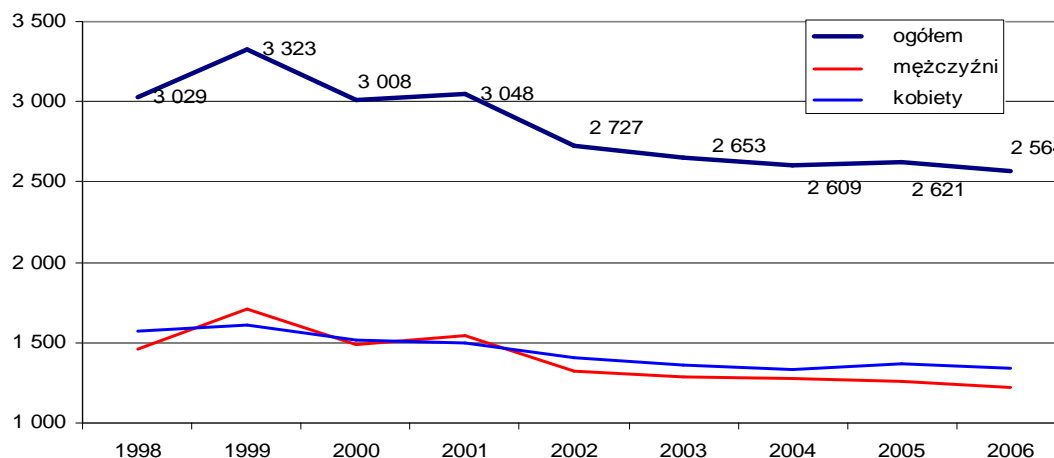
Tabela 10: Pracujący ogółem w Gminie Opole Lubelskie w latach 1998-2006

	J. m.	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
PRACUJĄCY W GŁÓWNYM MIEJSCU PRACY										
Pracujący wg płci										
ogółem	osoba	3 029	3 323	3 008	3 048	2 727	2 653	2 609	2 621	2 564
mężczyźni	osoba	1 458	1 710	1 493	1 548	1 319	1 290	1 278	1 256	1 221
kobiety	osoba	1 571	1 613	1 515	1 500	1 408	1 363	1 331	1 365	1 343

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

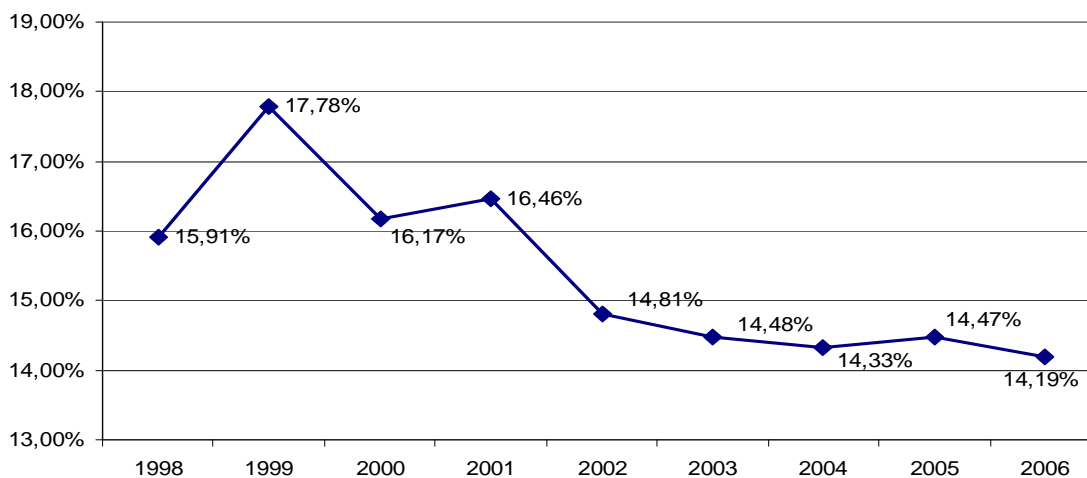
Wykres 16: Pracujący ogółem w Gminie Opole Lubelskie w latach 1998-2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba pracujących w gminie systematycznie spada w latach 1998 – 2006. W latach 2004-2006 liczba pracujących ogółem stabilizuje się na poziomie ok. 2.600 osób czyli ok. 15% mieszkańców gminy. W roku 2006 wśród pracujących osób dominowały kobiety (1343), mniej pracowało mężczyzn (1221).

Tabela 11: Pracujący ogółem w latach 1998-2006 jako odsetek ludności Gminy Opole Lubelskie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Odsetek pracujących w liczbie mieszkańców gminy ogółem w latach 1998 – 2006 również maleje, z poziomu 17,78% w roku 1999 do poziomu 14,19% w roku 2006 r.

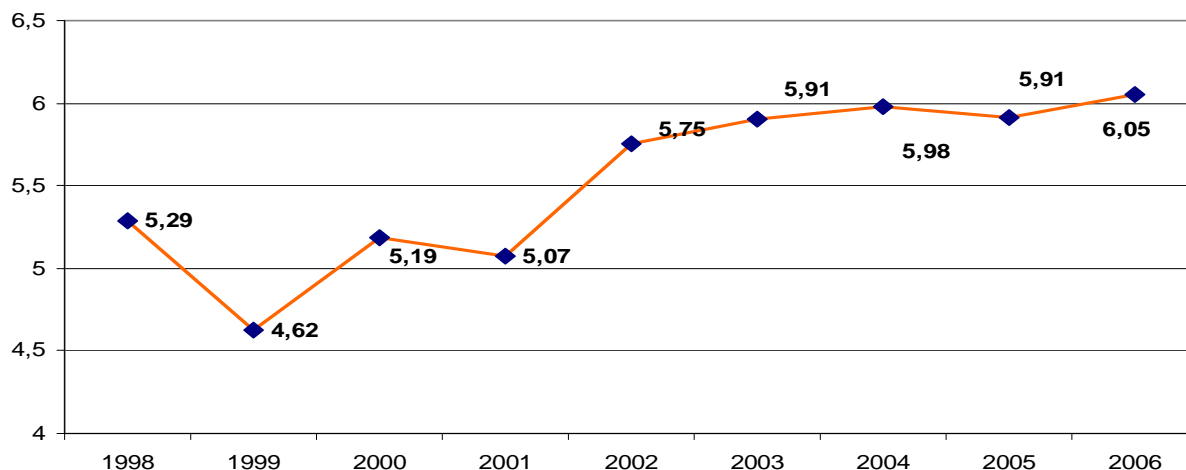
Powyższe dane sugerują, że duża część osób mieszkających w Opolu Lubelskim nie pracuje na obszarze gminy lub nie rejestruje się jako osoba pracująca bądź prowadząca działalność gospodarczą. Część mieszkańców gminy, co jest szczególnie widoczne po otwarciu rynku pracy w niektórych krajach Europy Zachodniej, utrzymuje się z pracy sezonowej zagranicą. Coraz częściej występuje również zjawisko

zasilania transferowego rodzin w Polsce przez osoby pracujące poza krajem.¹ Jest to sytuacja typowa dla gmin w województwach tzw. Polski Wschodniej.

Wykres 17: Liczba osób niepracujących na utrzymaniu jednego pracującego: w Gminie Opole Lubelskie w latach 2000 – 2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Powyższy wykres pokazuje stabilny trend wzrostowy wielkości wskaźnika liczby osób niepracujących na utrzymaniu 1 pracującego (ponad 6 osób w roku 2006) w latach 1998-2006. Jest to wskaźnik niezmiernie wysoki i niekorzystny. Niepokojący jest fakt stałego zwiększania się liczby osób będących na utrzymaniu jednego pracującego. Świadczy to o niekorzystnych przemianach na rynku pracy w gminie. Poniżej porównano przedmiotowy wskaźnik w Opolu Lubelskim na tle innych ośrodków w regionie.

Tabela 12: Liczba osób niepracujących na utrzymaniu jednego pracującego: Gmina Opole Lubelskie na tle wybranych miast w latach 2000 – 2006

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Annopol	10,41	11,49	12,33	12,84	12,70	12,09	12,34
Kraśnik	2,43	2,49	2,66	2,72	2,59	2,60	2,56
Opole Lubelskie	5,19	5,07	5,75	5,91	5,98	5,91	6,05
Janów Lubelski	3,01	3,30	3,53	3,44	3,21	3,35	3,17
Łuków	2,44	2,47	2,74	2,65	2,66	2,61	2,63
Krasnystaw	2,23	2,27	2,28	2,47	2,36	2,37	2,34
Puławy	1,90	2,01	2,09	2,22	2,16	2,18	2,01
Włodawa	3,18	3,47	3,56	3,87	3,75	3,66	3,64
Powiat opolski	9,55	9,80	10,33	10,46	10,26	10,00	9,90
Województwo lubelskie	5,03	5,34	5,53	5,56	5,45	5,33	5,20

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

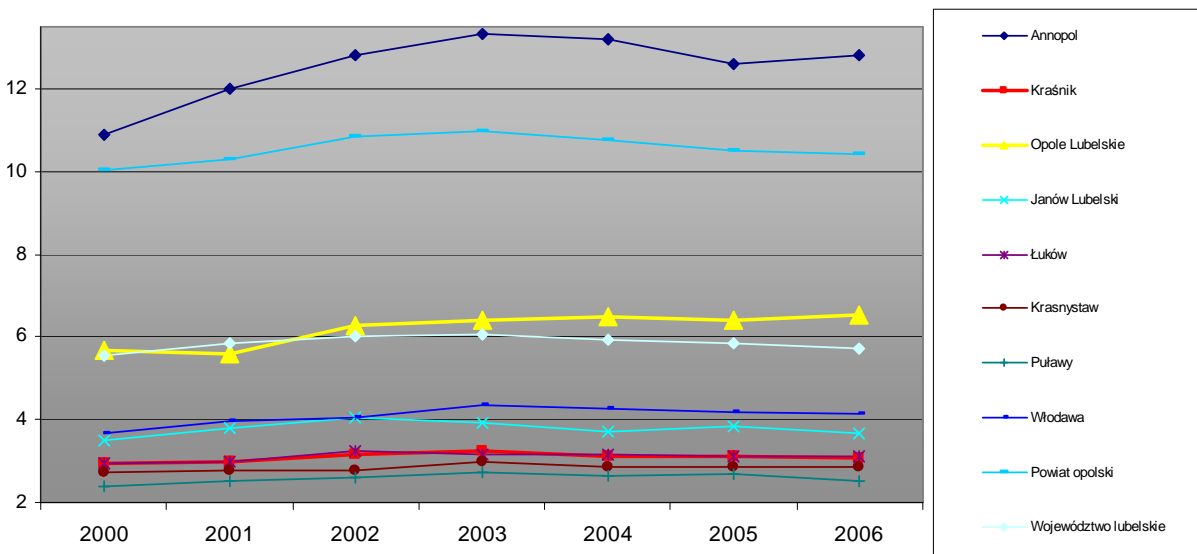
Powyższa tabela stawia Opole Lubelskie na jednej z gorszych pozycji pod względem wskaźnika liczby osób niepracujących na utrzymaniu jednego pracującego na tle wybranych miast regionu w latach 2000 – 2006. Średnia dla województwa lubelskiego (5,2) jest korzystniejsza w roku 2006 od wskaźnika opolskiego. W takich ośrodkach jak Krasnystaw, Łuków czy Kraśnik sytuacja wygląda znacznie lepiej (średnia liczba osób niepracujących na utrzymaniu jednego pracującego nie przekracza 3). Opole

¹ Szacuje się, że w samym roku 2006 wielkość środków pieniężnych wysłanych do Polski przez osoby pracujące zagranicą sięgnęła kwoty 40 mld zł.

Lubelskie, z racji tego że nie posiada wielu dużych zakładów pracy, odbiega wyraźnie negatywnie od średniej województwa lubelskiego. Wskaźnik ten jednak jest w dużej mierze zniekształcony przez charakter gospodarki gminy, która w dużej mierze opiera się na potencjale małych i średnich przedsiębiorstw handlowo-usługowych zatrudniających niewielką liczbę pracowników. Większość mieszkańców gminy pracuje poza Opolem, głównie w większych ośrodkach takich jak Puławy czy Lublin, osiągając jednak wyższe dochody niż ludność pracująca w gminie.

Wykres 18: Liczba osób niepracujących na utrzymaniu jednego pracującego: Opole Lubelskie na tle wybranych miast w latach 2000 – 2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Średnia w gminach województwa lubelskiego nie przekracza 5 osób, zaś w powiecie opolskim dochodzi do poziomu 10 osób niepracujących na utrzymaniu jednego pracującego w 2006 r..

Tabela 13: Wskaźnik aktywności zawodowej: pracujący jako odsetek ludności w wieku produkcyjnym (dane za lata 2000 – 2006)

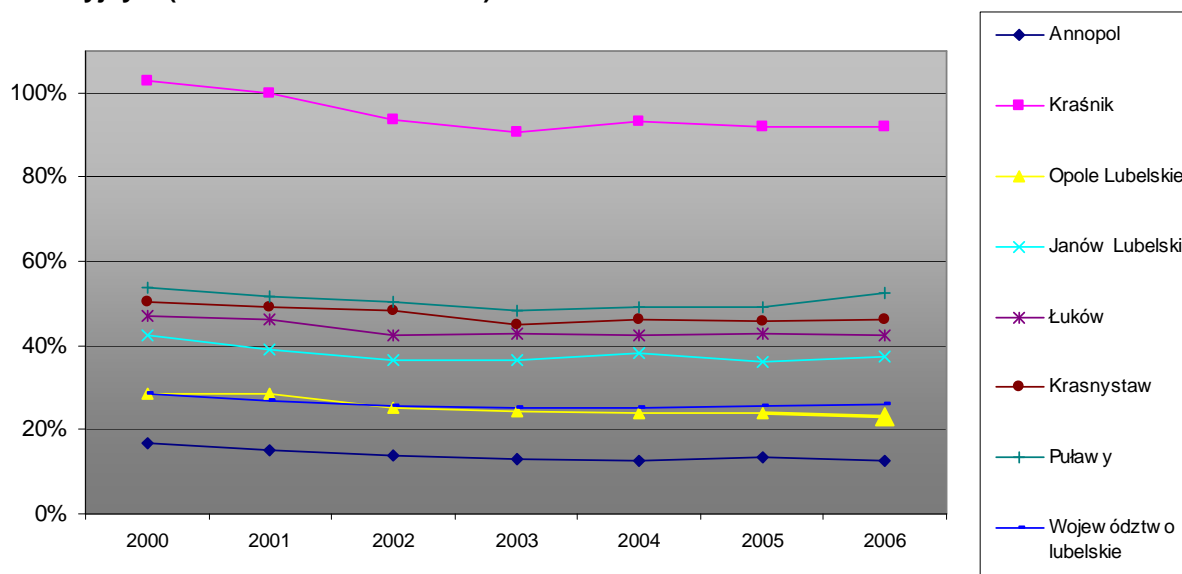
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Annopol	16,60%	14,93%	13,75%	12,93%	12,79%	13,25%	12,77%
Kraśnik	102,75%	99,80%	93,47%	90,68%	93,08%	92,10%	91,89%
Opole Lubelskie	28,53%	28,67%	25,29%	24,37%	23,87%	23,88%	23,25%
Janów Lubelski	42,51%	38,89%	36,46%	36,53%	38,07%	36,23%	37,41%
Łuków	47,22%	46,04%	42,36%	42,87%	42,35%	42,77%	42,24%
Krasnystaw	50,27%	49,01%	48,15%	44,96%	46,04%	45,63%	45,99%
Puławy	53,81%	51,55%	50,19%	48,08%	49,11%	49,32%	52,33%
Województwo lubelskie	28,52%	26,80%	25,63%	25,19%	25,35%	25,61%	25,96%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jak widać z danych zamieszczonych w tabeli powyżej Opole Lubelskie jest jednym z mniej aktywnych zawodowo ośrodków w regionie lubelskim. W 2006 roku udział liczby osób pracujących w liczbie osób w wieku produkcyjnym osiągnął poziom 23,2%, czyli niewiele poniżej średniej dla województwa lubelskiego (25,9%). Opole Lubelskie zdecydowanie odstaje pod względem aktywności zawodowej na tle najważniejszych ośrodków administracyjnych regionu lubelskiego. Niski wskaźnik w Opolu jest jednak bezpośrednio związany z bardzo niskim odsetkiem pracujących w gminie.

Wykres 19: Wskaźnik aktywności zawodowej: pracujący jako odsetek ludności w wieku produkcyjnym (dane za lata 2000 – 2006)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Bezrobocie w Opolu Lubelskim nie ma charakteru strukturalnego. W roku 2006 zarejestrowano 1901 bezrobotnych mieszkańców. Liczba bezrobotnych w gminie systematycznie maleje w ostatnich kilku latach. Należy podkreślić jednak, iż wartość analityczna wskaźnika liczby osób bezrobotnych traci w ostatnim czasie na znaczeniu. Duża część rejestrowanego obecnie bezrobocia nie wynika bezpośrednio z rzeczywistego braku miejsc pracy, ale z nowego trendu w gospodarce, który charakteryzuje się brakiem zainteresowania osób w wieku produkcyjnym określonymi rodzajami niskopłatnych etatów lub zwyczajnie brakiem odpowiednich kwalifikacji (najczęściej w ramach zawodów technicznych). Wiele osób pracuje również na „czarno” lub rejestruje się jako bezrobotne w celu uzyskania zasiłków czy też przystąpienia do bezpłatnych szkoleń i kursów dla bezrobotnych.

Wśród ludności zamieszkałej w mieście przeważają osoby zatrudnione w sektorze przemysłowym i usługowym. Dominującą działalnością w całej gminie (obszar miasta i obszar wiejski) jest natomiast rolnictwo. Cała Gmina Opole Lubelskie jest ważnym ośrodkiem uprawy owoców i warzyw nie tylko w regionie, ale również w całym kraju. Na uwagę zasługuje fakt, iż prawie 10% światowej produkcji malin pochodzi właśnie z obszaru powiatu opolskiego.

Tabela 14: Zatrudnieni mieszkańcy miasta Opole Lubelskie według sektorów.

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
sektor produkcyjny								
ogółem	-	-	-	-	-	-	-	-
sektor rolniczy								
ogółem	1	1	28	32	0	0	0	1
sektor przemysłowy								
ogółem	1 005	1 051	977	971	802	763	656	629
sektor usługowy razem								
ogółem	1 714	1 727	1 676	1 835	1 786	1 855	1 650	1 640
sektor usługowy - usługi rynkowe								
ogółem	809	777	721	876	804	936	770	753

sektor usługowy - usługi nierynkowe								
ogółem	905	950	955	959	982	919	880	887

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Opole Lubelskie.

Gmina charakteryzuje się niskim odsetkiem zatrudnionych w branży produkcyjnej. Dotychczas najważniejszym zakładem przemysłowym w Opolu Lubelskim była cukrownia, która w 2005 roku zawiesiła produkcję. Dużym pracodawcą jest OSM w Opolu Lubelskim. Ważnym pracodawcą będzie największy w Polsce zakład penitencjarny, który w chwili obecnej jest budowany w Opolu Lubelskim. Szacuje się, że zatrudnienie w samym zakładzie oraz w usługach towarzyszących znajdzie ok. 400 osób z terenu Opola i przyległych miejscowości.

Tabela 15: Bezrobocie w latach 2003 - 2006

	2003	2004	2005	2006
ogółem osoba	2 145	1 983	1 890	1 901
mężczyź osoba	1 116	1 046	998	973
kobiety osoba	1 029	937	892	928

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wśród osób bezrobotnych zarejestrowanych w gminie znajduje się prawie tyle samo kobiet i mężczyzn.

3.3. Infrastruktura techniczna

Sieć drogowa

Ważniejsze szlaki komunikacyjne gminy:

- droga wojewódzka nr 832 Pustelnia – Poniatowa
- droga wojewódzka nr 747 Kamień – Opole Lubelskie – Chodel
- droga wojewódzka nr 824 Puławy - Opole Lubelskie - Annopol

Sieć wodociągowa

Stopień zwodociągowania Gminy Opole Lubelskie jest dobry jednak wciąż niewystarczający i wymaga znacznego rozbudowania sieci. Inwestycje wodociągowe mają charakter kapitałochłonny i długoterminowy co powinno mieć odzwierciedlenie w dokumentach strategicznego planowania gminy.

Tabela 16: Sieć wodociągowa w Gminie Opole Lubelskie w latach 1998 - 2006

	J. m.	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Wodociągi										
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	109,6	121,3	124,0	130,7	146,1	147,7	153,2	151,7	151,7
długość czynnej sieci rozdzielczej stanowiącej własność gminy	km	-	-	117,8	124,5	139,9	144,5	150,5	148,6	148,6
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt	2 571	2 695	2 720	2 810	3 006	3 065	3 169	3 173	3 192
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam3	472,3	467,2	428,8	432,5	481,0	448,3	368,2	444,4	489,8
mieszkania w budynkach mieszkalnych nowo dołączonych do sieci wodociągowej	miesz.	-	408	176	364	740	252	-	-	-
ludność korzystająca z sieci wodociągowej w miastach	osoba	8 811	8 851	8 865	8 831	8 528	8 515	8 486	8 452	8 455
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	-	-	-	-	15 522	15 665	15 618	15 399	15 418

Źródło: Na podstawie danych GUS

Długość czynnej sieci wodociągowej w Opolu Lubelskim systematycznie wzrastała w latach 1998 – 2004.

W latach 2004-2006 długość sieci nie uległa wydłużeniu i w roku 2006 wyniosła 151,7 km. W roku 2006 8.456 osób zamieszkałych w Opolu Lubelskim (miasto) korzystało z sieci wodociągowej, co oznacza iż

ponad 90% mieszkańców obszaru miasta było podłączonych do czynnej sieci rozdzielczej. Podobna sytuacja występuje na obszarze wiejskim, z tym że procent ludności korzystającej z sieci wodociągowej wynosi ponad 75. Średnio w gminie z sieci wodociągowej w roku 2006 korzystało 85% mieszkańców. Można oczekiwać dalszego wzrostu odsetka korzystających, z uwagi na aktywną politykę inwestycyjną ostatnich lat oraz możliwość pozyskania środków z kasy Unii Europejskiej.

Tabela 17: Procent ludności gminy Opole Lubelskie korzystającej z sieci wodociągowej w latach 2002-2006

	2002	2003	2004	2005	2006
Gmina	84,15%	85,35%	85,53%	84,68%	85,22%
Miasto	92,73%	93,46%	93,75%	93,74%	93,90%
Wieś	74,30%	76,06%	76,36%	74,93%	75,51%

Źródło: Na podstawie danych GUS

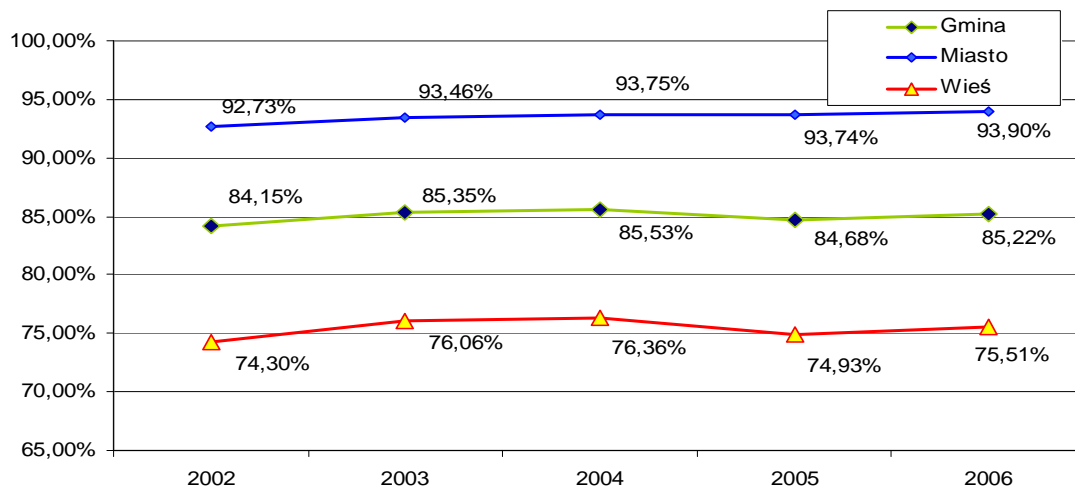
Tabela 18: Wodociągi w mieście i gminie Opole

Miejscowość	Długość sieci w km
Opole	34,3
Ćwiętalka, Zadole, Świdry	8,1
Wandalin, Ludwików, Białowoda, Widły	15,4
Jankowa	2,1
Kamionka, Kierzki	3,7
Emilcin	5,1
Grabówka, Zajączków	4,4
Kazimierzów, Pomorze	11,4
Niezdów	12,8
Trzebieszka, Majdan Trzb., Darowne	7,5
Góry Kluczkowickie, Kluczkowice, Kręciszówka, Wrzelowiec	24,4
Ruda Maciejowska, Ruda Godowska, Dębiny	4,7
Skoków, Komasyce Nowe i Stare, Wólka Komasycka, Emilcin	28,3
Dąbrowa God., Pusznio Godowskie, Pusznio Skokowskie, Truszków, Franciszków Nowy, Stanisławów	20,9
Elżbieta, Kol. Elżbieta, Ożarów I i II	20,4
Zosin	4,4
Wola Rudzka	2,6
Rozalin	3,5
Góry Opolskie, Górna Owczarnia	9,8

Zasoby wody w mieście i gminie Opole są wystarczające. Występują znaczne ich rezerwy. Zdolność wydobywcza 8488 m³/d, rezerwa 4890 m³.

Wykres 20: Procent ludności gminy Opole Lubelskie korzystającej z sieci wodociągowej w latach 2002-2006

Źródło: Na podstawie danych GUS

Sieć kanalizacji sanitarnej obejmowała w całej gminie w roku 2006 **jedynie 23,5 km** czynnej sieci rozdzielczej, w niemal całości będącej własnością gminy. Sieć kanalizacji sanitarnej w Opolu Lubelskim jest znacznie gorzej rozwinięta od sieci wodociągowej. W roku 2006 38% ludności gminy korzysta z sieci rozdzielczej kanalizacyjnej (przy 85% z wodociągów).

Tabela 19: Sieć kanalizacji w Opolu Lubelskim w latach 1998 - 2006

Kanalizacja	J. m.	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	13,4	19,6	21,3	21,6	21,6	21,4	21,1	22,7	23,5
długość czynnej sieci kanalizacyjnej stanowiącej własność gminy	km	-	-	19,4	19,7	19,7	19,7	19,7	19,7	20,5
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt	539	640	679	696	696	697	691	704	706
mieszkania w budynkach mieszkalnych nowo dołączonych do sieci kanalizacyjnej	miesz.	-	360	156	68	0	4	-	-	-
ścieki odprowadzone	dm3	540,0	497,5	461,3	476,1	471,3	442,8	443,8	502,3	525,8
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w miastach	osoba	7 541	7 761	7 842	7 837	6 528	6 516	6 493	6 479	6 482
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	-	-	-	-	6 942	6 929	6 904	6 913	6 916

Źródło: Na podstawie danych GUS

Wręcz dramatycznie niski odsetek ludności korzysta z sieci kanalizacyjnej na obszarze wiejskim. W roku 2006, podobnie jak w poprzednich 4 latach, odsetek ludności korzystającej z kanalizacji na wsi wyniósł zaledwie ok. 4,5%. Znacznie lepsza sytuacja występuje w mieście, w którym odsetek ludności korzystającej z kanalizacji wynosi ok. 71%.

Tabela 20: Procent ludności gminy Opole Lubelskie korzystającej z sieci kanalizacyjnej w latach 2002-2006

	2002	2003	2004	2005	2006
Gmina	37,63%	37,75%	37,81%	38,01%	38,22%
Miasto	70,98%	71,52%	71,73%	71,86%	71,99%
Wieś	4,49%	4,48%	4,49%	4,77%	4,79%

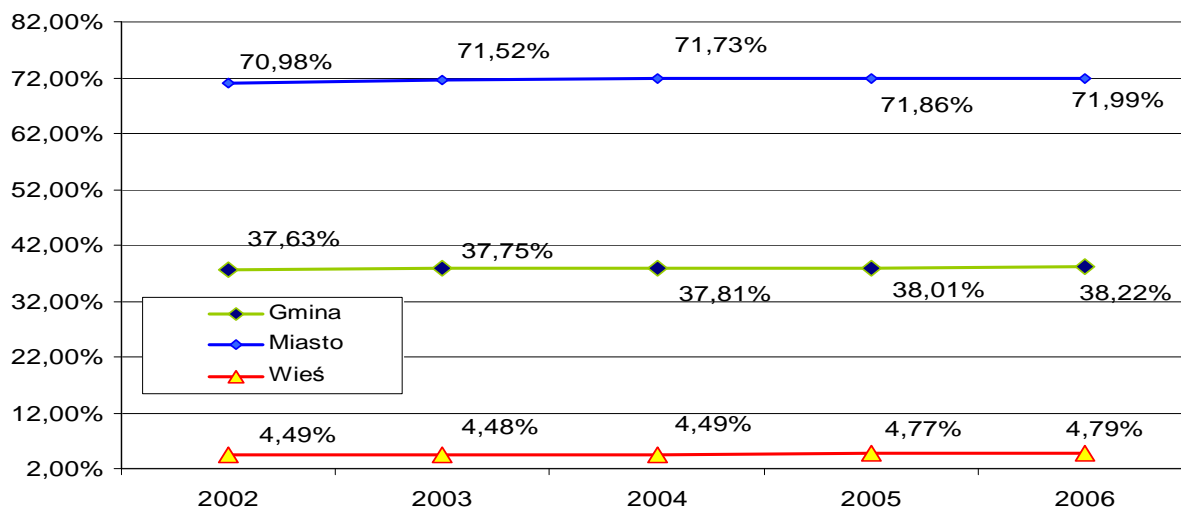
Źródło: Na podstawie danych GUS

Duża rozbieżność w rozwoju sieci wodociągowej i kanalizacyjnej może mieć duże konsekwencje procesach gospodarczych na obszarze gminy. W kolejnych latach należy oczekiwać dalszego odpływu

ludności z obszaru gminy, dlatego wypełnienie luki infrastrukturalnej w zakresie podstawowej infrastruktury wydaje się być zamierzeniem priorytetowym w budżecie gminy na najbliższe lata. Lepsza jakość infrastruktury sanitarnej poprawi warunki inwestycyjne gminy i pozwoli na przyciągnięcie, zwłaszcza na tereny wiejskie, podmioty prowadzące działalność produkcyjną.

Wykres 21 Procent ludności gminy Opole Lubelskie korzystającej z sieci kanalizacyjnej w latach 2002-2006

Źródło: Na podstawie danych GUS

Charakterystyka pozostałych elementów zagospodarowania infrastrukturalnego

Sieć gazowa

Liczba wsi korzystających z sieci gazociągowej - 8, tj. 180 gospodarstw.

Ludność korzystająca z sieci /w odsetkach/

miasto – 98

wieś - 13,8

Ogrzewanie

Na terenie gminy występują głównie kotłownie lokalne opalane paliwem stałym. Na terenie miasta przeważają kotłownie opalane gazem ziemnym. Następuje systematyczna modernizacja kotłowni opalanych paliwem stałym na gazowe w największych zakładach pracy, budynkach wielorodzinnych, instytucjach i szkołach.

Składowisko odpadów

Składowisko odpadów komunalnych w Ożarowie (międzygminne: Opole Lub. Józefów, Łaziska)

I etap – pojemność 65.000 m³

Wdrażany system gospodarki odpadami komunalnymi w Ożarowie II

Oświetlenie miasta i gminy

W 2002 r. na terenie miasta i gminy dokonano modernizacji oświetlenia ulicznego. Głównym powodem tej modernizacji było, między innymi, wyeliminowanie oświetlenia rtęciowego poprzez zastąpienie go oświetleniem sodowym. Obecnie na terenie gminy funkcjonuje 1860 lamp oświetleniowych.

Łączność

- liczba wsi z łącznością całodobową – 38
- liczba abonentów telefonicznych - 6.000

Gmina Opole Lubelskie posiada nowoczesną centralę międzymiastową z możliwością jej rozbudowy oraz leży w zasięgu głównych sieci telefonii komórkowych.

Mieszkalnictwo

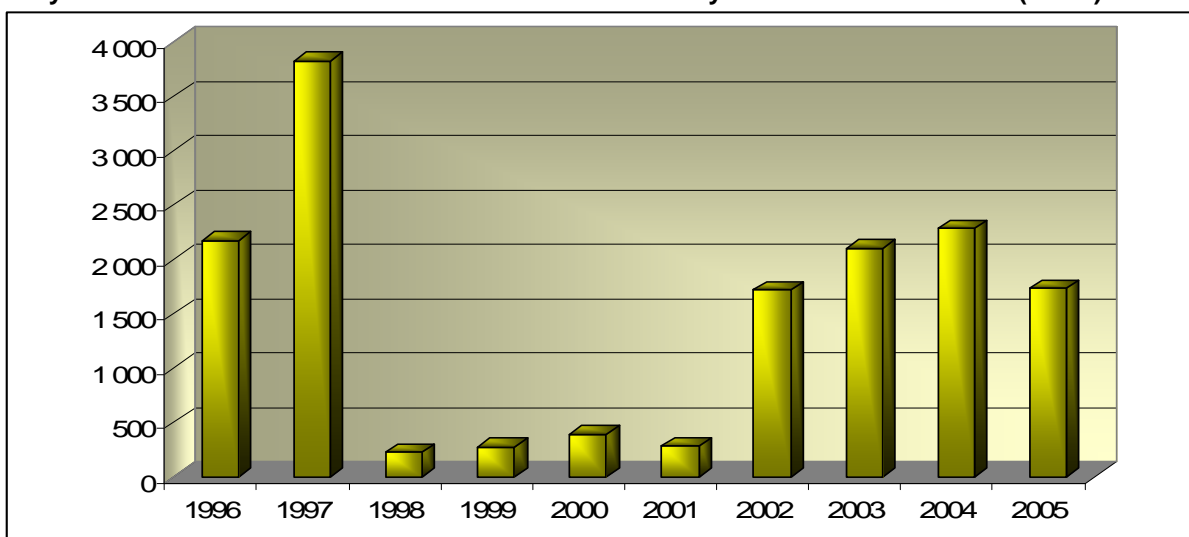
Podstawowym problemem Opola Lubelskiego jest brak mieszkań. Dane statystyczne wskazują, że począwszy od 1996 roku liczba mieszkań wzrosła o niewiele ponad 200. Przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 osobę wyniosła 22,8 m².

Tabela 21: Mieszkania oddane do użytkowania w mieście w latach 1996-2006

	Mieszkania oddane do użytku						
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Annopol	1	0	1	6	10	12	8
Kraśnik	18	24	24	63	45	39	27
Opole Lubelskie	3	2	13	29	21	16	7
Janów Lubelski	3	10	10	61	23	30	34
Łuków	92	86	76	121	87	63	72
Krasnystaw	65	49	28	18	23	48	40
Puławy	95	188	80	139	122	112	119
Włodawa	39	43	26	87	28	20	17
Powiat opolski	5	7	26	47	35	39	23
Województwo lubelskie	3 009	4 934	3 377	6 005	4 137	5 268	4 780

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Opole Lubelskie.

Wykres 22: Powierzchnia mieszkaniowa oddana do użytku w latach 1996-2005 (w m²).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Opole Lubelskie

Z ogólnej liczby 3 tys. mieszkań w gminie 238 stanowi własność komunalną. Pozostałe są administrowane przez wspólnoty oraz spółdzielnie mieszkaniowe.

Tabela 22: Przeciętna powierzchnia użytkowa w 2005 roku.

1 mieszkania	m ²	69,1
na 1 osobę	m ²	22,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Opole Lubelskie

W gminie słabo wykształcona jest infrastruktura okołoturystyczna. Według danych urzędu statystycznego w gminie funkcjonuje 1 hotel, 1 pensjonat, brak jest domów wypoczynkowych, schronisk, schronisk młodzieżowych, ośrodków kolonijnych. Na terenie gminy jest ok. 285 miejsc noclegowych, w tym ok. 60 miejsc w samym mieście.

Plan zagospodarowania przestrzennego

Gmina Opole Lubelskie posiada obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, dla obszaru miasta Opole Lubelskie przyjęty w roku 2004 i dla obszaru gminy przyjęty w roku 2005. W planie przewidziano tereny z przeznaczeniem pod inwestycje przemysłowo - usługowe, zlokalizowane głównie w południowo - wschodniej części miasta.

Podsumowanie najważniejszych związków przyczynowo-skutkowych w zakresie infrastruktury i przestrzeni w gminie:

Przyczyny:

- ✓ niepełne wyposażenie obszaru miasta w sieć kanalizacyjną oraz obszarów wiejskich gminy w zakresie kanalizacji i częściowo wodociągów,
- ✓ niedoinwestowanie w urządzenia gospodarki wodno-ściekowej na terenach wiejskich,
- ✓ relatywnie niski, w stosunku do potrzeb mieszkańców, poziom uzbrojenia terenów wiejskich w infrastrukturę techniczną z zakresu kanalizacji sanitarnej,
- ✓ niewystarczające środki na inwestycje modernizacyjne w zakresie sieci dróg lokalnych

Problemy:

- ✓ ograniczona atrakcyjność obszaru gminy Opole Lubelskie jako potencjalnego zamieszkania oraz lokalizacji działalności gospodarczej,
- ✓ przedostawanie się do wód i gleby nieczyszczonych ścieków sanitarnych z terenu nie objętego siecią kanalizacji sanitarnej,
- ✓ konieczność poboru wody ze studni głębinowych,
- ✓ ograniczona dostępność komunikacyjna obszaru miasta i gminy ze względu na słaby stan dróg,
- ✓ niewystarczający stan infrastruktury telekomunikacyjnej
- ✓ brak mieszkań dla osób młodych
- ✓ nie w pełni rozwiązany problem unieszkodliwiania odpadów
- ✓ brak sieci elektroenergetycznej niskiego napięcia na nowych terenach inwestycyjnych
- ✓ zły stan techniczny dużej części obiektów dziedzictwa kulturowego

- ✓ braki sieci gazowej na terenach wiejskich
- ✓ niewielka ilość uzbrojonych terenów inwestycyjnych,

Skutki:

- ✓ postępująca degradacja środowiska naturalnego miasta i gminy,
- ✓ zbyt niska w stosunku do oczekiwań nowych i potencjalnych mieszkańców atrakcyjność osiedleńcza,
- ✓ zwiększona wypadkowość na drogach lokalnych,
- ✓ utrudnione warunki komunikacyjne spowodowane niskim wskaźnikiem utwardzonych dróg gminnych,
- ✓ niski poziom bezpieczeństwa użytkowników dróg spowodowany złą jakością nawierzchni ulic (jezdni i chodników), brakiem bezkolizyjnych skrzyżowań, małą ilością parkingów
- ✓ kolizyjne skrzyżowanie dróg z magistralą kolejową,
- ✓ zanieczyszczenie lokalnych wód powierzchniowych i podziemnych spowodowane brakiem sieci kanalizacyjnej odprowadzającej ścieki do oczyszczalni na niektórych obszarach,

3.4. Infrastruktura społeczna

Infrastruktura edukacyjna

Samorząd gminy Opole Lubelskie jest organem prowadzącym dla 8 placówek oświatowych. Są to: Zespół Szkół Nr 1, Zespół Szkół Nr 2, Zespół Szkół w Kluczkowicach z nauczaniem podstawowym i gimnazjalnym oraz placówki nauczania podstawowego zlokalizowane na wsiach, w: Komaszycach, Niezdowie, Pusznie Godowskim, Skokowie i Wandalinie. Na terenie gminy funkcjonuje tylko jedna placówka o charakterze opiekuńczo – wychowawczym, tj. Żłobek i Przedszkole Miejskie w Opolu Lubelskim. Wielkość szkół jest zróżnicowana. Największe placówki pod względem ilości uczniów i wielkości bazy znajdują się w Opolu (Zespół Szkół Nr 1 jest największym obiektem oświatowym w gminie). Dużą szkołą jak na warunki wiejskie jest Zespół Szkół w Kluczkowicach. Do średnich można zaliczyć szkoły podstawowe w: Pusznie, Skokowie, Komaszycach, Wandalinie i Niezdowie.

Dobre warunki kształcenia sprawiają, że z roku na rok podnosi się poziom wykształcenia mieszkańców. Działający na terenie miasta Zespół Szkół im. S. Konarskiego (szkoła średnia, której organem prowadzącym jest Starosta Opolski) kształci młodzież w kierunkach zawodowych. Absolwenci posiadają dyplomy uprawniające do wykonywania zawodu np.: piekarza, kucharza, cukiernika, obsługi hotelarskiej i turystycznej, technologa żywienia, zaś odbyte praktyki zawodowe, również poza granicami kraju sprawiają, że stanowią poważny kapitał ludzki.

W gminie zlokalizowany jest *Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny w Opolu Lubelskim Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie:*

Wydział Agrobiżynierii:

- kierunek: Rolnictwo: specjalności- agronomia, agroturystyka, agrobiznes, kształtowanie środowiska
- kierunek: Towaroznawstwo: specjalności- obrót towarowy i obsługa celna, zarządzanie jakością towarów konsumpcyjnych
- kierunek: Architektura krajobrazu: specjalności- architektura krajobrazu otwartego
- kierunek: Inżynieria środowiska
- kierunek Ekonomia: specjalność- ekonomia systemu agrożywnościowego

Wydział Biologii i Hodowli Zwierząt:

- kierunek: Zootechnika: specjalności – hodowla i użytkowanie zwierząt, hodowle amatorskie, hodowla koni i jeździectwo, hodowla i użytkowanie koni, towaroznawstwo i przetwórstwo surowców zwierzęcych, doradztwo i rozwój obszarów wiejskich, produkcja i marketing pasz przemysłowych
- kierunek: Ochrona środowiska
- kierunek: Biologia: specjalność: biologia stosowana

Wydział Ogrodniczy:

- kierunek: Ogrodnictwo: specjalności – produkcja ogrodnicza i zielarska, tereny zieleni i dekoracje roślinne, tereny zieleni, ochrona roślin i środowiska przyrodniczego, zarządzanie w ogrodnictwie, ekoturystyka
- kierunek: Architektura krajobrazu, specjalność: architektura parków i ogrodów

Wydział Inżynierii Produkcji:

- kierunek: Technika rolnicza i leśna: specjalności – infrastruktura techniczna obszarów wiejskich, technika i infrastruktura przemysłu spożywczego, informatyka w inżynierii rolniczej, inżynieria żywności, technika motoryzacyjna i energetyka, inżynieria kształtowania środowiska, odnawialne źródła energii i ekoenergetyka
- kierunek: Zarządzanie i inżynieria produkcji: specjalności- zarządzanie i inżynieria rolnicza, zarządzanie i inżynieria przetwórstwa spożywczego
- kierunek: Edukacja techniczno-informatyczna: specjalności- obsługa informatyczna produkcji rolniczej, systemy komputerowego wspomaganie w przemyśle spożywczym.

Kultura i sport

Miejsko – Gminny Ośrodek Kultury jest samorządową instytucją kultury działającą na mocy Uchwały Rady Miejskiej Nr XI/86/95 z dnia 28 września 1995 r. Zgodnie ze statutem przedmiotem działalności palcówki jest przede wszystkim:

- ✓ rozpoznawanie i rozbudzanie zainteresowań i potrzeb kulturalnych społeczności gminy,
- ✓ wspieranie i inicjowanie działań wspierających ochronę dziedzictwa kultury,
- ✓ rozwijanie folkloru oraz wspieranie tradycji rękodziela ludowego i artystycznego,
- ✓ wspieranie i rozwijanie amatorskiego ruchu artystycznego,

- ✓ organizowanie form zespołowego uczestnictwa w kulturze,
- ✓ upowszechnianie w środowisku różnych dziedzin kultury i sztuki
- ✓ organizowanie imprez kulturalnych tj.: spektakle, koncerty, wystawy, odczyty, spotkania, sesje kinowe, imprezy rozrywkowe i innych,
- ✓ prowadzenie działalności instruktażowo-metodycznej skierowanej do społeczności gminy,
- ✓ prowadzenie wymiany kulturalnej, w tym również międzynarodowej,
- ✓ gromadzenie, opracowanie oraz udostępnianie materiałów bibliotecznych oraz organizowanie obsługi bibliotecznej,
- ✓ świadczenie usług z zakresu kultury oraz innej działalności określonej w statucie Ośrodka.

Miejsko - Gminny Ośrodek Kultury w Opolu Lubelskim jest przystanią dla twórców ludowych, amatorów, dzieci i młodzieży. Można tu rozwijać swoje zainteresowania w różnych kołach, klubach i zespołach artystycznych. Największą popularnością cieszą się grupy taneczne zorganizowane w sekcjach wiekowych: Zespoły Tańca Towarzyskiego, Sekcja Tańca Sportowego, Grupa dla Dorosłych.

Działalność instruktażowa Ośrodka to także: nauka gry na gitarze, kółko plastyczne dla dzieci, ognisko muzyczne, dziecięcy zespół wokalny. Dodatkowo przy ośrodku działają: chór „KANTATA”, zespół muzyczny „Gejzer”, kapela podwórkowa „APASZE”, zespół cygański „Romani Ciercheń”. W ramach ośrodka organizują się sekcje: Klub Kobiet, Klub Seniora.

Miejsko -Gminny Ośrodek Kultury pracuje w oparciu o corocznie aktualizowany harmonogram imprez kulturalno – rozrywkowych i aktywizuje środowiska dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez organizację festiwali, przeglądów, konkursów, i spotkań. Do najważniejszych imprez artystycznych i plenerowych jednoczących lokalne środowisko zaliczyć można: Przegląd Rodzin Muzykujących, Festiwal Kolęd i Pastorałek, Piknik Ufologiczny, Opolskie Spotkania z Przeszłością. Ośrodek jest współorganizatorem bądź organizatorem przedsięwzięć i festynów rekreacyjno - wypoczynkowych o charakterze okolicznościowym, tj.: Sylwester Miejski, Mikołajki, Akcja *Pomóżmy dzieciom przetrwać zimę*, Dzień Dziecka, Zimowiska w czasie ferii, upamiętnienie rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 – ego Maja, manifestacja patriotyczna z okazji Święta Niepodległości. Z inicjatywy mieszkańców powstały: Opolska Gala Tańca oraz festiwal kina offowego: FILMOFFO, aktywnie wspierane przez samorząd gminy Opole Lubelskie.

Ośrodek aktywnie współpracuje z Wojewódzkim Domem Kultury i angażuje się w organizacje na szczeblu lokalnym przedsięwzięć kulturalnych. Są to różnego typu konkursy skierowane do młodzieży w wieku szkoły podstawowej, gimnazjalnej czy średniej tj.: konkursy recytatorskie, konkursy plastyczne, przegląd teatrów dziecięcych i młodzieżowych, przegląd różnych form tanecznych.

Sztandarowym wydarzeniem na skalę regionalną jest coroczna impreza masowa “Jarmark Opolski” nawiązująca bezpośrednio do tradycji rzemieślniczo handlowych miasta. W ramach organizowanych wydarzeń Ośrodek współpracuje z innymi organizacjami zlokalizowanymi na terenie gminy, do głównych można zaliczyć: Towarzystwo Przyjaciół Miasta Opole, Stowarzyszenie Rozwoju Ziemi Opolskiej Lokalna Grupa Działania, Ochotnicze Straże Pożarne. Ośrodek opiekuje się również Klubem Młodzieżowym. Oferta klubu to przede wszystkim: gra w bilard, gra w tenisa stołowego, piłkarzyki, sprzęt muzyczny. Zakres działania M-GOK obejmuje tereny wiejskie gminy. W tym zakresie sekcja kultury wspiera lokalne

inicjatywy mieszkańców poszczególnych miejscowości. Ponadto we wsiach: Pusznio Godowskie, Wrzelowiec i Niezdów działają zespoły ludowe i obrzędowe, nad którymi patronat pełni Ośrodek.

W zakres działalności Miejsko –Gminnego Ośrodka Kultury wchodzi Miejsko – Gminna Biblioteka Publiczna, prowadząca 6 filii terenach wiejskich (Wrzelowiec, Elżbieta, Wandalin, Skoków, Niezdów, Komaszycy). Biblioteka Miejska składa się z oddziału dziecięcego, oddziału dla dorosłych, czytelnia. Posiada bogaty księgozbiór. Czytelnia dla dorosłych wyposażona jest w stanowiska komputerowe z możliwością korzystania z Internetu oraz indywidualne stanowiska pracy dla czytelnika. Biblioteka Miejska prowadzi ogniska oraz kluby dla dzieci w wieku wczesnoszkolnym. Zajęcia skierowane do najmłodszego czytelnika mają na celu nie tylko zachęcenie go do korzystania z oferty biblioteki, ale jednocześnie posiadają walory edukacji regionalnej zaznajamiając najmłodszych z ludowymi zwyczajami i obrzędami. Biblioteka prowadzi ponadto zajęcia plastyczne dla dzieci oraz zajęcia literackie i ruchowe.

Znaczna część działalności ośrodka zajmuje sekcja sportowa. W tym zakresie Ośrodek jest administratorem obiektów sportowo – rekreacyjnych zlokalizowanych na terenie miasta tj.: Stadion Miejski, Kąpielisko Miejskie, Park Miejski i stadion „za parkiem”, Kino Miejskie „Opolanka” oraz boiska wiejskiego w Pusznio Godowskim. Jest współorganizatorem rozgrywek Sportowych Igrzysk Młodzieży Szkolnej, Ludowych Zespołów Sportowych. Prowadzi sportowe kluby młodzieżowe, współorganizuje turnieje Ludowych Zespołów Sportowych oraz współpracuje z Miejskim Klubem Sportowym „OPOLANIN”.

Bezpieczeństwo

Opole Lubelskie jest miastem o stosunkowo niskim współczynniku przestępczości. Na terenie miasta zlokalizowana jest Powiatowa Komenda Policji. Według danych Komendy na rok 2007 wszczęto 1232 dochodzeń w skali całego powiatu, w tym o charakterze kryminalnym 834. Jednocześnie, ze statystyk wynika, iż policja ma prawie 70% skuteczność postępowań. Z raportowanych przestępstw o charakterze kryminalnym dominują: kradzież rzeczy cudzej, kradzież z włamaniem oraz bójki i pobicia.

Zgodnie z Lokalnym Programem Rewitalizacji Miasta Opole Lubelskie na terenie miasta Opole wyodrębniono miejsca, które uznawane są w ocenie mieszkańców za niebezpieczne. Zagrożenia i wypadki stwierdzone w statystykach dotyczą w tym przypadku aktów rozboju i wandalizmu oraz bójek. Jednocześnie miejsca społecznie uznane za niebezpieczne tożsame są z zamieszkiwaniem przez osoby bezrobotne, o niskich dochodach, często dotknięte zjawiskami patologicznymi w rodzinie, głównie pod postacią choroby alkoholowej. Za niebezpieczne wskazano również okolice zamieszkiwane przez mniejszość Romską.

Opieka społeczna i ochrona zdrowia

Na terenie Opola Lubelskiego zlokalizowany jest Szpital Powiatowy Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Opolu Lubelskim. W ramach struktur placówki funkcjonują: oddział chirurgiczny z pododdziałem chirurgii urazowej, oddział intensywnej opieki medycznej, oddział internistyczno – kardiologiczny, oddział neurologiczny, poradnie specjalistyczne, pracownie specjalistyczne, laboratorium analityczne.

Uzupełnieniem leczenia szpitalnego jest podstawowa opieka medyczna w przychodniach i poradniach specjalistycznych: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia „Vita-Med”, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „MEDYK” s.c., Miedzyszpitalowa Poradnia Medycyny Pracy w Opolu Lubelskim – Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Opolu Lubelskim, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „VIVAMED”, Poradnie specjalistyczne – Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Opolu Lubelskim.

Na terenie miasta organizowane są liczne akcje profilaktyki zdrowotnej i promocji zdrowia. Samorząd gminny i powiatowy jest współorganizatorem akcji i kampanii: profilaktyki uzależnień, krwiodawstwa, badań profilaktycznych chorób cywilizacyjnych. W tym zakresie samorzady współpracują przede wszystkim z następującymi organizacjami i instytucjami: Powiatową Stacją Sanitarno – Epidemiologiczną, Zarządem Rejonowym Polskiego Czerwonego Krzyża, Stacją Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa w Lublinie. W Opolu prężnie działa Klub Diabetyków, skupiający osoby chore na cukrzycę. W ramach struktur samorządowych działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zadaniem komisji jest organizowanie kampanii przeciwdziałania uzależnieniom oraz opieka i wsparcie dla środowisk dotkniętych problemem alkoholowym. Komisja współpracuje z Klubem Abstynenta „Jutrzenka”, prowadzi klub dla dzieci z rodzin z dysfunkcjami, wspiera rozwój aktywnego trybu życia w środowisku lokalnym, dofinansowuje dzieciom z rodzin dysfunkcyjnych wyjazdy w czasie ferii lub wakacji, prowadzi kampanię informacyjną.

	J. m.	2006
PLACÓWKI AMBULATORYJNEJ OPIEKI ZDROWOTNEJ		
Zakłady opieki zdrowotnej		
ogółem	ob.	8
publiczne	ob.	3
niepubliczne	ob.	5
służby medycyny pracy	ob.	1
praktyki lekarskie w miastach	osoba	5
praktyki lekarskie na wsi	osoba	1
Placówki podległe samorządowi terytorialnemu		
przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie	ob.	3
Porady ogólnodostępne		
porady ogółem		
ogółem	jed.	53 291
podległa samorządowi terytorialnemu	jed.	0
APTEKI I PUNKTY APTECZNE		
Apteki		
ogółem		
apteki	ob.	6
mgr farmacji	osoba	11
Punkty apteczne		
punkty apteczne	ob.	1
mgr farmacji	osoba	1
Apteki - wskaźniki		
ludność na aptekę ogólnodostępną	osoba	2 971
ŻŁOBKI		

Żłobki		
żłobki	ob.	1
oddziały żłobkowe	oddział	0
miejsca rzeczywiste (łącznie z oddziałami)	miejsce	35
dzieci przebywające w ciągu roku (łącznie z oddziałami)	osoba	55
dzieci (łącznie z oddziałami)	osoba	22
Żłobki podległe samorządowi terytorialnemu		
żłobki	ob.	1
oddziały żłobkowe	oddział	0
miejsca rzeczywiste (łącznie z oddziałami)	miejsce	35
dzieci przebywające w ciągu roku (łącznie z oddziałami)	osoba	55
dzieci (łącznie z oddziałami)	osoba	22
PLACÓWKI STACJONARNEJ POMOCY SPOŁECZNEJ		
Placówki stacjonarnej pomocy społecznej		
placówki pomocy społecznej	ob.	0
domy pomocy społecznej	ob.	0
filie	oddział	0
miejsca (łącznie z filiami)	miejsce	0
mieszkańcy (łącznie z filiami)	osoba	0

Źródło: Bank Danych Regionalnych

Samorząd Opola Lubelskiego jest organem prowadzącym Ośrodka Pomocy Społecznej w Opolu Lubelskim. Realizuje działania własne i zlecone oraz wypłaty świadczeń rodzinnych.

Zadania własne obejmują: dożywianie dzieci i rodzin, świadczenie usług opiekuńczych, zasiłki celowe przyznawane głównie na: zakup żywności, leków, odzieży, opału, wyprawek szkolnych, młodzieży uczącej się w internatach i bursach oraz zasiłki okresowe.

Zadania zlecone placówka realizuje w myśl ustawy z dn. 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64, poz.593 z późn.zm.). Najważniejsze to: zasiłki stałe przyznawane osobom niepełnosprawnym (umiarkowany i znaczny stopień niepełnosprawności), zasiłki okresowe, świadczenia rodzinne i zaliczka alimentacyjna.

Ośrodek świadczy również pomoc pozafinansową przybierającą następujące formy:

1. organizowanie zbiórek i rozdawnictwa darów rzeczowych
2. pośrednictwo i pomoc w umieszczaniu potrzebujących w schroniskach i domach samotnej matki
3. bezpośrednie interwencje w rodzinach
4. pomoc w załatwianiu spraw urzędniczych i administracyjnych

Ośrodek pracuje w oparciu o Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Opole Lubelskie, przyjętą Uchwałą Nr XXVIII/266/06 Rady Miejskiej w Opolu Lubelskim z dnia 28 sierpnia 2006r.

Podsumowanie najważniejszych związków przyczynowo-skutkowych w zakresie infrastruktury społecznej w gminie:

Przyczyny:

- ✓ niewystarczająca ilość ośrodków opieki przedszkolnej do realnych potrzeb,

- ✓ brak aktywności społecznej mieszkańców,
- ✓ mała liczba działających organizacji pozarządowych,
- ✓ uboga oferta ośrodka domu kultury,
- ✓ narastanie zjawisk patologicznych i marginalizacji społecznej,
- ✓ niewystarczająca liczba działań aktywizujących klientów opieki społecznej,
- ✓ niedoinwestowana infrastruktura społeczna.

Problemy:

- ✓ ograniczona oferta kulturalna ośrodka kultury,
- ✓ bariery architektoniczne utrudniające przemieszczanie osób w instytucjach użyteczności publicznej,
- ✓ ograniczoność dostępu do oferty kulturalnej dzieci i młodzieży zamieszkujących gminę,
- ✓ marginalizacja wybranych grup społecznych,
- ✓ słaba infrastruktura sportowa,
- ✓ brak dostosowania kształcenia młodzieży do lokalnego rynku pracy,
- ✓ brak stałej oferty aktywizującej lokalne środowisko,
- ✓ brak dostępu do dobrej jakości usług medycznych i specjalistów,
- ✓ zbyt słaba oferta kulturalna i ogólnie społeczna dla osób starszych.

Skutki:

- ✓ narastanie zjawisk patologicznych u młodzieży,
- ✓ niska wrażliwość społeczna,
- ✓ migracje młodych i wykształconych ludzi,
- ✓ zbyt małe zainteresowanie mieszkańców życiem kulturalnym gminy.

3.5. Potencjał gospodarczy

Podmioty gospodarcze

Według danych statystycznych opublikowanych przez Główny Urząd Statystyczny, w dniu 31 grudnia 2006 r. w całej gminie zarejestrowanych było 1187 podmiotów gospodarki narodowej. Zdecydowaną większość tych podmiotów stanowią jednostki prywatne – 95 %. 920 podmioty stanowią zakłady osób fizycznych. Taki stan rzeczy odzwierciedla ogólne tendencje panujące w gospodarce, gdzie najbardziej konkurencyjnymi i wytwarzającymi największą część Produktu Krajowego Brutto podmiotami są właśnie najmniejsze przedsiębiorstwa, które jednocześnie najbardziej elastycznie potrafią reagować na zmiany zachodzące na rynku. Wśród pozostałych 39 podmioty to spółki handlowe, 6 spółek z udziałem kapitału zagranicznego. Na terenie gminy działają 33 stowarzyszenia i organizacje społeczne, 2 fundacje i 8 spółdzielni.

Tabela 23: Podmioty gospodarki narodowej w gminie Opole Lubelskie w latach 1998 - 2006

J. m.	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	
PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ ZAREJESTROWANE W REJESTRZE REGON WG SEKTORÓW WŁASNOŚCIOWYCH										
Ogółem										
ogółem	jed.gosp.	957	1 032	1 099	1 178	1 279	1 277	1 193	1 194	1 187
Sektor publiczny										
podmioty gospodarki narodowej ogółem państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego ogółem	jed.gosp.	34	42	67	67	70	67	67	61	60
przedsiębiorstwa państwowe	jed.gosp.	2	2	2	2	2	2	2	2	1
spółki prawa handlowego	jed.gosp.	1	1	1	-	-	-	-	-	-
spółki handlowe	jed.gosp.	-	-	-	1	1	0	0	0	0
spółki prawa handlowego z udziałem kapitału zagranicznego	jed.gosp.	0	0	0	-	-	-	-	-	-
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego, gospodarstwa pomocnicze	jed.gosp.	1	1	1	1	1	1	1	1	0
Sektor prywatny										
podmioty gospodarki narodowej ogółem	jed.gosp.	923	990	1 032	1 111	1 209	1 210	1 126	1 133	1 127
zakłady osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą	jed.gosp.	786	849	879	-	-	-	-	-	-
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	jed.gosp.	-	-	-	946	1 038	1 033	938	937	920
spółki prawa handlowego	jed.gosp.	17	22	27	-	-	-	-	-	-
spółki handlowe	jed.gosp.	-	-	-	27	31	33	34	37	39
spółki prawa handlowego z udziałem kapitału zagranicznego	jed.gosp.	2	3	4	-	-	-	-	-	-
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	jed.gosp.	-	-	-	4	4	3	4	6	6
spółdzielnie	jed.gosp.	10	10	9	9	9	9	9	9	8
fundacje	jed.gosp.	1	1	1	1	1	1	1	2	2
stowarzyszenia i organizacje społeczne	jed.gosp.	9	10	12	23	23	28	28	30	33

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 24: Podmioty gospodarcze ogółem w Opolu Lubelskim i wybranych ośrodkach w latach 2000-2006

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Annopol	333	347	363	386	373	376	376
Kraśnik	2 696	2 849	2 860	2 954	2 860	2 807	2 801
Opole Lubelskie	1 099	1 178	1 279	1 277	1 193	1 194	1 187
Janów Lubelski	1 308	1 422	1 520	1 580	1 619	1 681	1 757
Łuków	2 887	3 082	3 213	3 318	3 293	3 286	3 251
Krasnystaw	1 493	1 546	1 563	1 554	1 507	1 525	1 544
Puławy	4 373	4 763	5 058	5 271	5 292	5 223	5 185
Włodawa	1 245	1 293	1 289	1 311	1 264	1 224	1 248
Powiat opolski	2 894	3 115	3 359	3 495	3 214	3 231	3 264
Województwo lubelskie	134 003	142 691	149 411	154 849	149 478	149 019	150 579

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jednym z podstawowych wskaźników ilustrujących stan lokalnej gospodarki jest poziom aktywizacji gospodarczej liczony jako ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców.

Wyraża on skłonność danej populacji do podejmowania działalności gospodarczej, jak również zaufanie do sytuacji na rynku.

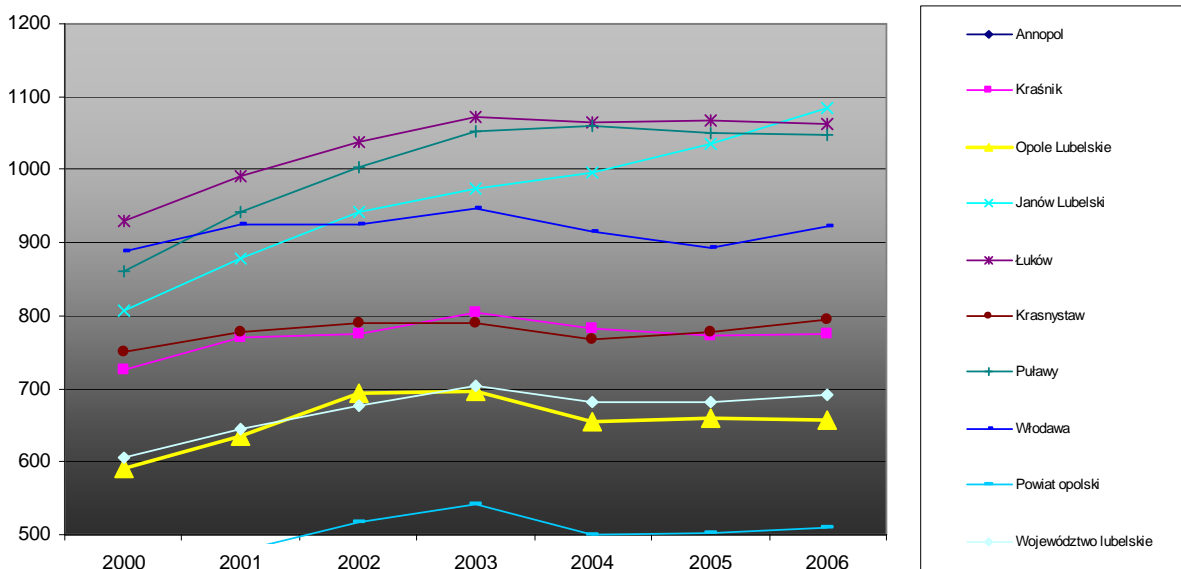
Tabela 25: Podmioty gospodarcze przypadające na 10000 mieszkańców w Opolu Lubelskim i innych wybranych miastach w latach 2000-2006

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Annopol	342,49	357,62	376,17	403,05	391,85	395,62	398,22
Kraśnik	726,51	769,29	775,03	804,75	782,77	772,38	775,90
Opole Lubelskie	590,67	636,31	694,43	697,01	655,10	659,23	656,89
Janów Lubelski	806,86	878,70	942,11	975,13	997,17	1036,25	1084,10
Łuków	928,65	991,89	1037,02	1072,33	1065,28	1067,89	1061,52
Krasnystaw	751,01	778,53	790,55	789,11	768,92	778,50	794,77
Puławy	861,81	941,94	1004,69	1051,78	1059,99	1049,93	1048,89
Włodawa	887,64	923,84	925,34	946,84	915,54	893,24	921,51
Powiat opolski	440,79	477,00	517,81	541,54	500,98	502,94	510,69
Województwo lubelskie	604,79	645,19	677,36	703,97	681,55	681,43	691,02

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Powyższe dane stawiają Opole Lubelskie w gronie gmin o średniej aktywności gospodarczej mieszkańców. Liczba podmiotów gospodarczych przypadająca na 10000 mieszkańców plasuje gminę niemalże w średniej wojewódzkiej (656 do 691) w roku 2006. Opole jest jednak znacznie mniej aktywne gospodarczo od takich ośrodków jak Janów Lubelski, Łuków czy Włodawa.

Wykres 23: Podmioty gospodarcze przypadające na 10000 mieszkańców w Opolu Lubelskim i innych miastach w latach 2000-2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rolnictwo

W rolnictwie w gminie Opole Lub. pracuje ponad 35% ludności zawodowo czynnej. W gospodarstwach domowych zamieszkuje 9.191 osób, bezpośrednio w produkcji rolnej pracuje 3.900 osób. Główne działy produkcji rolnej:

- a) produkcja sadownicza
- b) produkcja owoców miękkich
- c) buraki cukrowe
- d) ziemniaki
- e) żyto
- f) pszenica
- g) trzoda chlewna
- h) bydło
- i) hodowla ryb słodkowodnych – ok. 300 ton rocznie.

Tabela 26: Struktura powierzchniowa gminy

J. m.	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	
UŻYTKI ROLNE									
Powierzchnia użytków rolnych									
powierzchnia użytków rolnych									
ogółem	ha	11 835	11 835	11 835	11 830	11 824	11 726	11 726	11 716
w gospodarstwach indywiduali	ha	11 480	11 480	11 480	11 472	-	-	-	-
grunty orne									
ogółem	ha	8 656	8 656	8 656	8 651	8 645	7 179	7 179	7 169
w gospodarstwach indywiduali	ha	8 441	8 441	8 441	8 433	-	-	-	-
sady									
ogółem	ha	1 819	1 819	1 819	1 819	1 819	3 187	3 187	3 187
w gospodarstwach indywiduali	ha	1 790	1 790	1 790	1 790	-	-	-	-
łąki									
ogółem	ha	1 047	1 047	1 047	1 047	1 047	1 047	1 047	1 047
w gospodarstwach indywiduali	ha	994	994	994	994	-	-	-	-
pastwiska									
ogółem	ha	313	313	313	313	313	313	313	313
w gospodarstwach indywiduali	ha	255	255	255	255	-	-	-	-
LASY									
Lasy i grunty leśne									
ogółem	ha	5 525	5 413	5 525	5 530	5 536	5 610	5 610	5 610
w gospodarstwach indywiduali	ha	2 016	2 526	2 016	2 024	-	-	-	-
POZOSTAŁE GRUNTY I NIEUŻYTKI									
Pozostałe grunty i nieużytki									
ogółem	ha	2 021	2 133	2 021	2 021	2 021	2 045	2 045	2 055

Tabela 27: Struktura i wielkość gospodarstw rolnych:

Wielkość gospodarstwa (ha)	Ilość gospodarstw
do 1 ha	92
1 – 1,99	318
2,00 – 4,99	934
5,00 – 9,99	1017
10 i więcej	283

Średnio na gospodarstwo przypada 4,53 ha użytków rolnych.

Tabela 28: Struktura użytków rolnych:

Grunty	Powierzchnia (ha)
użytki rolne	11.726
grunty orne	7.179
Łąki	957
sady i krzewy	3.143
Pastwiska	313

Tabela 29: Struktura bonitacyjna gleb w gminie Opole:

Klasa bonitacyjna	Powierzchnia (ha)
I kl.	0
II kl.	553
III kl.	2.578
IV kl.	4.309
V kl.	1.714
VI kl.	1.203

Turystyka i promocja gminy

Gmina Opole Lubelskie zlokalizowana jest na obszarach mało przekształconych i cennych zarówno pod względem przyrodniczym, jak i krajobrazowym. Obszary te w znacznej mierze zostały objęte ochroną prawną i stanowią je: Wrzelowiecki Park Krajobrazowy 17,3% powierzchni gminy, otulina WPK 27,6% oraz Chodelski Obszar Chronionego Krajobrazu w północno- wschodniej części gminy zajmujący 24,3% jej powierzchni. Tereny chronione tworzą atrakcyjne krajobrazowo kompleksy, urozmaicone i unikalne pod względem florystycznym i faunistycznym. Wąwozy lessowe, bory sosnowo dębowe, stroma krawędź Wisły, dolina Chodelki czy pola wydmowe to jedynie fragment bogatej rzeźby terenu. Wrzelowiecki Park Krajobrazowy zaliczony jest do II kategorii atrakcyjności turystycznej. Tereny stwarzają możliwość do rozwoju turystyki pieszej, rowerowej i kajakowej oraz wędkarstwa za sprawą dodatkowej atrakcji w postaci licznych stawów i hodowli nie spotykanych tutaj gatunków: pstrąga i jesiotra. Istotną atrakcją turystyczną gminy jest istniejąca od 1893 roku Nałęczowska Kolejka Dojazdowa, ujęta w Planie Marketingu Turystyki Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013 jako jeden z markowych produktów turystycznych Lubelszczyzny. Trasa kolei liczy 54 km szlaków wiodących od Nałęczowa do Opola Lubelskiego oraz miejscowości Wilków. Kolejka wiedzie przez tereny Płaskowyżu Lubelskiego, doliną rzek: Chodelka i Bystra oraz terenami lubelskiego Powiśla. Nałęczowska Kolejka Dojazdowa jest bardzo popularną atrakcją turystyczną w regionie. W sezonie letnim jest rozrywką dla wielu osób odwiedzających Opole Lubelskie, Nałęczów czy też inne miejscowości przez które prowadzi trasa. Wysokie walory krajobrazowe połączone z wyjątkowo dogodną lokalizacją gminy (50 km od Lublina) sprawiają, że teren ten służy rozwojowi działalności turystyczno-rekreacyjnej i wszelkich usług gastronomiczno-wypoczynkowych.

Lokalizacja gminy w sąsiedztwie miejscowości Nałęczów i Kazimierz n/Wisłą, wytyczone szlaki rowerowe na terenie powiatu opolskiego, przebieg trasy kolejki wąskotorowej oraz nagłośnione przez Fundację Nautilus miejsca lądowania UFO w Emilcinie sprawiają, iż korzystne dla gminy jest pozyskanie inwestorów z zakresu turystyki i hotelarstwa. Gmina nawiązała kontakty gospodarcze z przedsiębiorstwami z Węgier i

Ukrainy. W 2004 r. podpisano porozumienie o współpracy regionalnej pomiędzy gminą Opole Lub. a Międzygórskim Związkiem Rozwoju Lokalnego z Węgier. Obok Satorajuhely i Mikohaza do porozumienia przystąpiło 17 innych miejscowości. W 2005r. Opole Lubelskie zdobyło kolejnego partnera za granicą: ukraińskie miasto Sokal. Gospodarka, integracja europejska, kultura, nauka, sport, ochrona środowiska, współpraca organizacji społecznych, młodzieży- to główne płaszczyzny na których miasta współdziałają. Podczas II Międzynarodowej Konferencji Turystycznej Burmistrz Opola Lubelskiego i Burmistrz belgijskiego miasta Hamme podpisali list intencyjny, będący wstępnym dokumentem do przyszłej umowy partnerskiej o wzajemnej współpracy.

Gmina może poszczycić się zachowaniem rzadko spotykanych już rzemiosł: plecionkarstwa z rogożyny (wsie Trzebieszka i Darowne), hafciarstwa, plastyki obrzędowej i kowalstwa artystycznego. Integracji ludności gminy sprzyja rozwój zamięłowania do tańca i śpiewu- na terenie gminy działają zespoły ludowe: „Powiśloki” przy Zespole Szkół Nr 2, Niezdowianki, Wrzelowiacy, Kalina oraz chór żeński Kantata, a także jedyna w powiecie opolskim orkiestra dęta OSP, zespoły zrzeszone w Miejsko- Gminnym Ośrodku Kultury i placówkach oświatowych - oraz aktywność w placówkach OSP , LZS, kole łowieckim "Bekas" i wędkarskim "Sezam". W ostatnim czasie w ramach realizacji programu Leader + powołano Lokalną Grupę Działania Gminy Opole Lub. Członkowie opracowali już projekcję przyszłości odnowy wsi z uwzględnieniem funkcji obszarów wiejskich: rolniczej i sadowniczej, przedsiębiorczości i otoczenia biznesu, oferty kulturalnej, specyficznej oferty społeczno-medycznej, rekreacyjnej i turystycznej, edukacyjnej oraz odtworzonych funkcji rzemieślniczych.

	2003	2004	2005	2006
korzystający z noclegów ogółem I-XII	526	398	716	1 033

	2003	2004	2005	2006
wynajęte pokoje w hotelach, motelach, pensjonatach ogółem I-XII	0	43	160	342
udzielone noclegi ogółem I-XII	607	843	1 162	1 945

Mniejsza liczba turystów oznacza w konsekwencji niepełne wykorzystanie potencjału turystycznego gminy oraz niższe niż potencjalne wpływy dla lokalnych przedsiębiorstw, mniej miejsc pracy w sektorze turystycznym i okołoturystycznym. W celu przyciągnięcia turystów konieczne jest także zdefiniowanie tzw. produktu turystycznego (lub produktów turystycznych). „Podstawowy produkt turystyczny jest wynikiem procesu analizy walorów naturalnych i antropogenicznych, możliwości rynkowych oraz preferencji konsumentów. Podstawowy produkt turystyczny to główna myśl dla zespołu dóbr i usług turystycznych spajająca je w jeden, zrozumiały i atrakcyjny dla turysty produkt. Zadaniem podstawowego produktu turystycznego jest dodanie wartości do walorów turystycznych oraz usług świadczonych w regionie, poprzez ich zintegrowanie, wyeksponowanie wartości dla klienta i lepszą ich sprzedaż (m.in. poprzez możliwość zbudowania marki)”.²

² Definicja zaczerpnięta ze stron Polskiej Agencji Rozwoju Turystyki (www.part.com.pl)

Identyfikacja problemów w sferze gospodarczej gminy

- ✓ brak powiązań w instytucji otoczenia biznesu – potrzeba współpracy wszystkich jednostek na rzecz odpowiedniego klimatu dla MSP
- ✓ utrudniona dostępność komunikacyjna oraz zły stan techniczny dróg dojazdowych,
- ✓ brak uzbrojonych terenów pod inwestycje (sieć wodociągowa, kanalizacyjna, energetyczna, gazowa),
- ✓ niski poziom przedsiębiorczości, szczególnie na terenach wiejskich
- ✓ słabo rozwinięta baza przetwórstwa rolno-spożywczego
- ✓ brak klimatu poszanowania pracy
- ✓ niski popyt na towary i usługi ze względu na brak środków finansowych społeczeństwa
- ✓ rosnące koszty produkcji (podatki, wzrost cen energii, drogie kredyty)
- ✓ rozdrobnienie przedsiębiorstw – brak konsolidacji i kooperacji na rzecz lokalnego rynku przedsiębiorców

Przyczyny

- ✓ ograniczone środki finansowe w budżecie publicznym
- ✓ zbyt mało informacji i promocji w zakresie efektywnego zarządzania w przedsiębiorstwach
- ✓ istniejące dość słabo rozwinięta baza ekonomiczna obszaru miasta i gminy
- ✓ wieloletnie zapóźnienia w zakresie inwestycji infrastrukturalnych
- ✓ uwarunkowania historyczne

Skutki

- ✓ niższy poziom PKB/mieszkańca
- ✓ niższa jakość życia mieszkańców
- ✓ marginalizacja miasta i gminy na gospodarczej mapie województwa lubelskiego
- ✓ odpływ inwestycji sektora komercyjnego do innych, bardziej atrakcyjnych obszarów województwa
- ✓ niekorzystna struktura gospodarki charakteryzująca się dominacją niskotowarowego rolnictwa
- ✓ wyższe od przeciętnego bezrobocie, zwłaszcza na obszarach wiejskich.

3.6. Zarządzanie i finanse

Gmina ze względu na duży potencjał gospodarczy i duże tradycje w tym zakresie, dysponuje budżetem, który pozwala na zaspokajanie bieżących potrzeb mieszkańców. Z uwagi na ograniczoność budżetu gminy wiele zadań inwestycyjnych musi zostać rozłożona na lata. Wiele z planowanych zadań inwestycyjnych będzie realizowanych przy wsparciu zewnętrznych, bezzwrotnych środków finansowych, w tym środków Unii Europejskiej. Wyrazem dążenia władz miasta i gminy do jak największej absorpcji środków zewnętrznych jest opracowanie szeregu dokumentów strategicznego planowania, które są wymagane w procesach aplikacji. Są to następujące dokumenty:

- ❖ Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2007-2015;
- ❖ Wieloletni Plan Inwestycyjny Gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015;
- ❖ Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Opole Lubelskie.

Dokumenty te definiują najważniejsze potrzeby i niedostatki regionu w zakresie infrastruktury technicznej, drogowej, edukacyjnej, ochrony środowiska, sportowej i turystycznej. Przesłanką podjętych działań jest chęć jak najszerzego otwarcia Urzędu Miejskiego na problemy mieszkańców i organizacji pozarządowych. Warto podkreślić, iż podejmowane obecnie działania ukierunkowane na stworzenie kluczowych dokumentów strategicznego planowania są kontynuacją prowadzonych od wielu lat procesów uspołecznienia i przejrzystości zarządzania miastem i gminą. Urząd w Opolu Lub. jest jednym z 10 jednostek samorządu terytorialnego województwa lubelskiego, które otrzymały *CERTYFIKAT PRZEJRZYSTOŚCI*. W 2005 roku pracownicy urzędu zmagali się z realizacją 9 zadań w ramach akcji społecznej "Przejrzysta Polska", w imię realizacji zasad: przejrzystości, braku tolerancji dla korupcji, partycypacji społecznej, przewidywalności, fachowości i rozliczalności. Urząd Miejski w Opolu Lub. opracował szereg dokumentów w celu podnoszenia standardów sprawowania władzy, życia publicznego i obsługi klientów: katalog usług administracyjnych, katalog firm, kodeks etyczny pracowników UM, karta współpracy gminy z partnerami społecznymi, mapa aktywności partnerów społecznych, dokumenty strategiczne, procedury naboru na wolne stanowiska pracy w UM, system oceny urzędników, informator budżetowy "Skąd mamy pieniądze i na co je wydajemy?". W roku 2008 opracowano Informator Miejski na lata 2008 – 2009.

Wydatki inwestycyjne w budżecie Gminy Opole Lubelskie

Jednostki samorządu terytorialnego w Polsce są ważnym składnikiem sektora finansów publicznych. Mają znaczący udział w redystrybucji dochodów, choć ich wydatki ogółem sięgają zaledwie połowy wydatków budżetu państwa³ i tylko nieznacznie przekraczają wydatki największego funduszu celowego (Funduszu Ubezpieczeń Społecznych). O roli, jaką jednostki samorządowe odgrywają w finansach sektora publicznego decyduje jednak przede wszystkim ich udział w inwestycjach sektora. Wydatki majątkowe samorządów, mające w ogromnej większości charakter wydatków inwestycyjnych dwukrotnie przekraczają wydatki majątkowe budżetu państwa, można zatem bez przesady stwierdzić, że jako grupa stanowią największego inwestora w sektorze publicznym. Rolę jednostek samorządu terytorialnego w systemie finansowania inwestycji ze środków publicznych ilustrują poniższe wykresy:

³ Po odliczeniu od wydatków budżetu państwa subwencji ogólnej i dotacji celowych na rzecz jednostek samorządu terytorialnego, stosunek ten zmieni się oczywiście na korzyść samorządów.

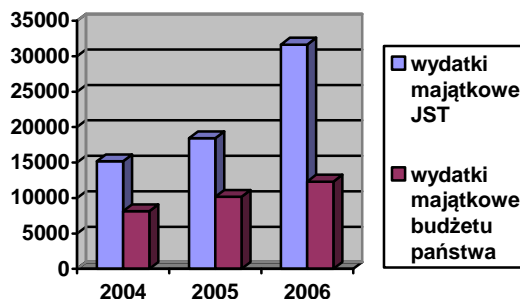

Wykres 24. Wydatki ogółem jednostek samorządu terytorialnego a wydatki ogółem jednostek samorządu terytorialnego (w mln zł)

Opracowanie własne na podstawie zbiorczych danych z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz z wykonania budżetu państwa

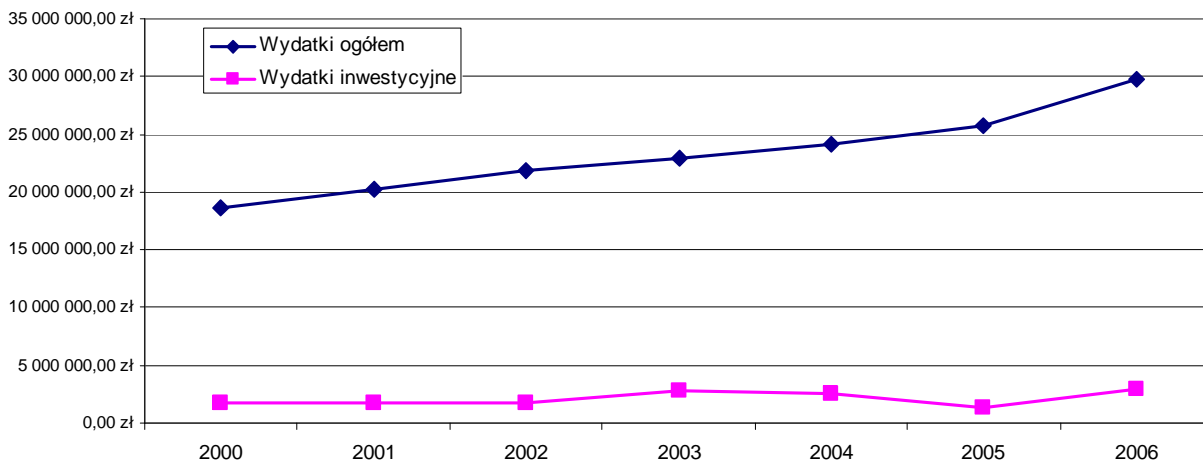
Wykres 25. Wydatki majątkowe jednostek samorządu terytorialnego a wydatki majątkowe budżetu państwa (w mln zł)

Opracowanie własne na podstawie zbiorczych danych z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz z wykonania budżetu państwa

Jak widać na powyższych wykresach rola JST w finansowaniu zadań sektora publicznego jest olbrzymia, sięgająca w 2006 r. powyżej połowy wszystkich wydatków budżetu państwa.

Wykres 26: Wydatki ogółem i wydatki inwestycyjne budżetu gminy w latach 2000-2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS i planu budżetu na rok 2007

Tabela 30: Wydatki ogółem i wydatki inwestycyjne budżetu gminy w latach 2000-2006 (w zł)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Wydatki ogółem	18 656 768	20 251 095	21 799 250	22 887 597	24 146 231	25 770 822	29 768 860
Wydatki inwestycyjne	1 797 934	1 690 921	1 796 855	2 848 548	2 601 268	1 292 533	2 908 561

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

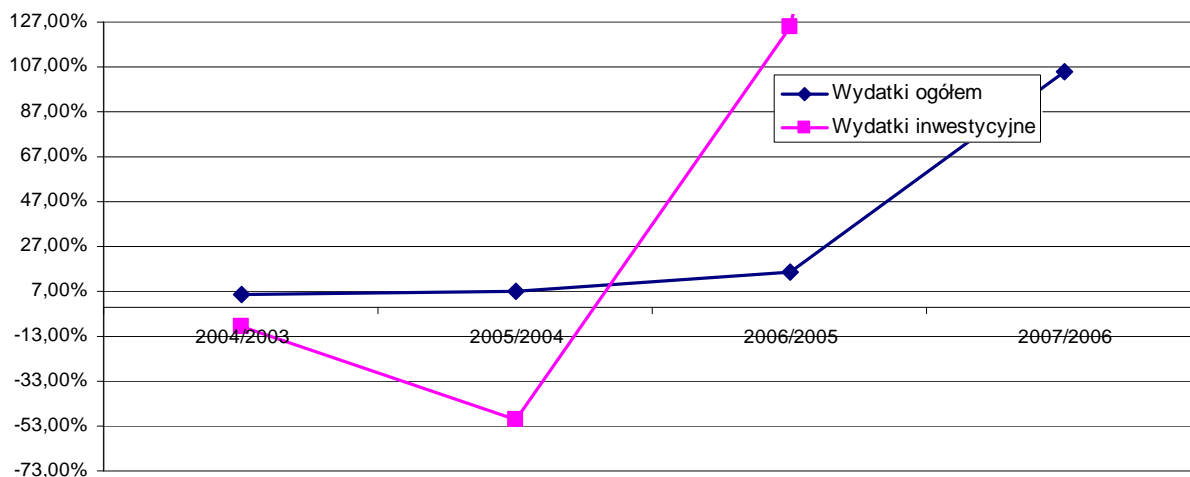
Na uwagę zasługują bardzo stabilna wartość wydatków inwestycyjnych w latach 2000-2006. Dynamika roku do roku (różnica % w wydatkach w stosunku do roku poprzedniego) jest bardzo niestabilna i waha się w

granicach +7% do +110% w wydatkach ogółem, zaś w kategorii wydatków majątkowych waha się w granicach -60% do +120%.

Wykres 27: Dynamika (rok do roku) nominalnego przyrostu wydatków ogółem i wydatków inwestycyjnych (różnica % w wydatkach w stosunku do roku poprzedniego)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rok 2007 i 2008 były przełomowe dla kształtowania się budżetu Gminy Opole Lubelskie. Łączna wielkość wydatków gminy w latach 2000-2007 wzrosła z poziomu 18,6 mln do ponad 30 mln zł. Wartość wydatków w roku 2008 osiągnie, według planów Urzędu Miejskiego, poziom aż 37,6 mln, co jest wartością dwukrotnie wyższą niż poziom wydatków roku 2000. Pomijając wpływ inflacji oraz wzrostu polskiej gospodarki, wzrost rozwoju Gminy mierzony wielkością wydatków budżetowych jest bardzo dynamiczny i stabilny. Analogicznie poziom dochodów budżetu gminy rośnie w ostatnich 7 latach. Na koniec 2008 zaplanowano wykonanie dochodów na poziomie 36,6 mln zł. Gmina posiada również dobrą kondycję kredytową. Łączna kwota przychodów budżetowych z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek w roku 2008 nie przekroczy poziomu 5 mln, co jest bezpieczną granicą i nie zagraża utracie płynności budżetowej w długim okresie.

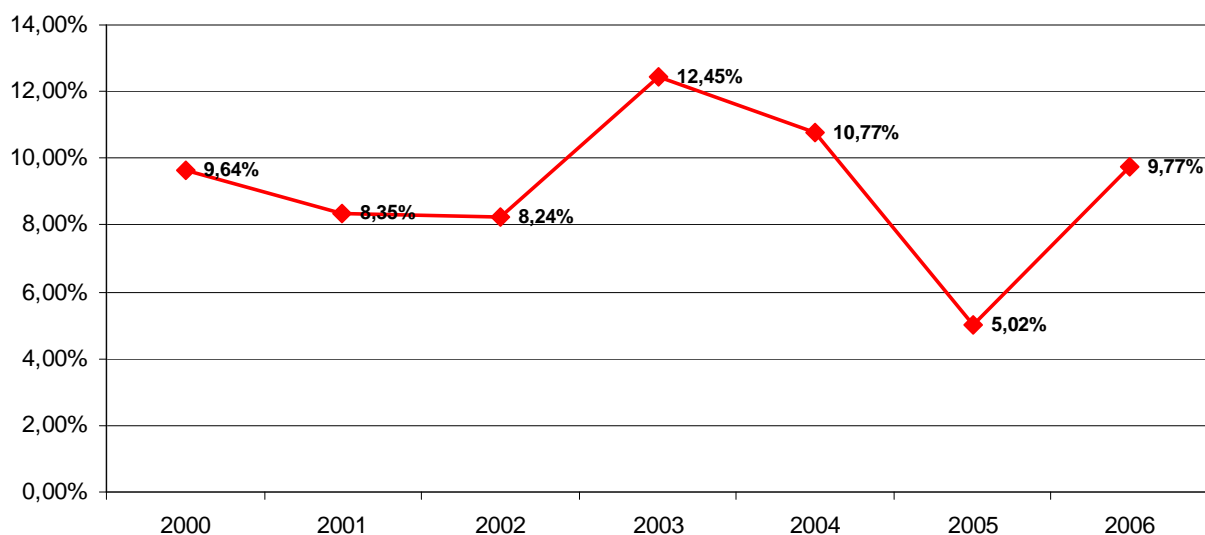
Większość kredytów i pożyczek planuje się przeznaczyć na zadania współfinansowane ze środków UE – kwota około 2,5 mln zł w 2008 roku. W 2008 roku zadania bieżące gminy w całości sfinansowane zostaną ze środków własnych budżetu gminy. Nie planuje się zaciągania środków dłużnych na finansowanie realizacji zadań bieżących, co pozwoli zaoszczędzić środki finansowe z tytułu obsługi zadłużenia na realizację ważnych z punktu widzenia mieszkańców inwestycji.

W Polsce wciąż nie pokryta tzw. luka infrastrukturalna, czyli niedostateczne nasycenie jednostek samorządowych w stosunku do samorządów w „starej Unii”, a także w stosunku do wymogów wynikających z aqvis – w urzędzenia i obiekty infrastruktury – przez wiele lat będzie jeszcze determinować wysoki poziom koniecznych nakładów inwestycyjnych. Co więcej upływ okresów przejściowych, zwłaszcza w dziedzinie ochrony środowiska i transportu skłaniać będzie polskie samorzady do zintensyfikowania realizowanych inwestycji: w latach 1999-2003 udział wydatków inwestycyjnych jednostek samorządu terytorialnego w wydatkach ogółem zmalał z 19,1% do 15,5% (spadek widoczny był także w kwotach

nominalnych), by w kolejnych latach systematycznie wzrastać do poziomu 24% w roku 2006. Wielkość wydatków inwestycyjnych poszczególnych rodzajów jednostek samorządu terytorialnego jest w olbrzymiej mierze pochodną zadań nakładanych na samorządy ustawami. Największa rola w tworzeniu infrastruktury przypada z tego względu gminom oraz miastom na prawach powiatu: ich wydatki inwestycyjne obejmują przede wszystkim działy: gospodarka komunalna i ochrona środowiska, transport i łączność oraz oświata i wychowanie. Poziom wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w 2003 roku w budżecie Opola Lubelskiego (9,64%) był nieznacznie niższy od średniej krajowej (15,5%). W roku 2006 analogiczny wskaźnik dla gminy oscylował w granicy 9,77% i był już zdecydowanie niższy niż wskaźnik ogólnokrajowy (24%).

Wykres 28: Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem budżetu Opola Lubelskiego w latach 2000-2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

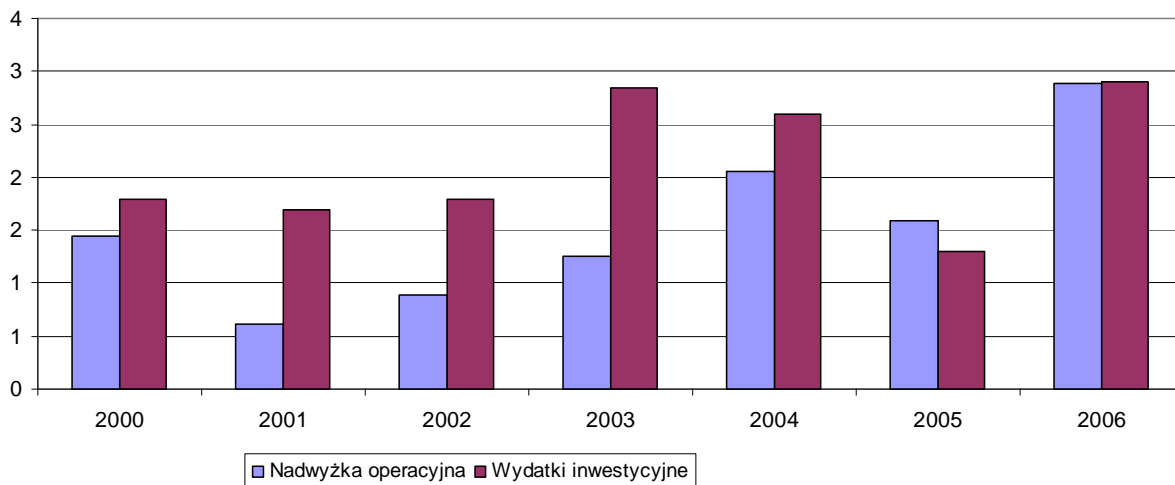
W 2007 roku wskaźnik ten przekroczył poziom 10%, zaś planowany wskaźnik dla roku 2008 to aż 16%. Jest to poziom znacznie przekraczający średnią krajową wynoszącą około 8%.

Znaczenie środków z budżetu UE dla intensyfikacji inwestycji w gminie

1 maja 2004 r. Polska stała się członkiem Unii Europejskiej, uzyskując dostęp do finansowania rozwoju regionalnego z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności. Jednostki samorządu terytorialnego, w tym Gmina Opole Lubelskie, są i pozostaną największą grupą beneficjentów grantów z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, ale także istotną grupą beneficjentów transferów z Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności. Znaczny wzrost wydatków inwestycyjnych jednostek samorządowych w roku 2005 i skokowy – w roku następnym są indukowane w znacznej mierze napływem środków z budżetu UE. W roku 2006 wydatki samorządów na realizację projektów współfinansowanych z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności Unii Europejskiej („projektów unijnych”) stanowiły ponad 30% wydatków inwestycyjnych ogółem, z czego wkład własny wynosił 36%, zaś granty z budżetu UE – pozostałe 64%.

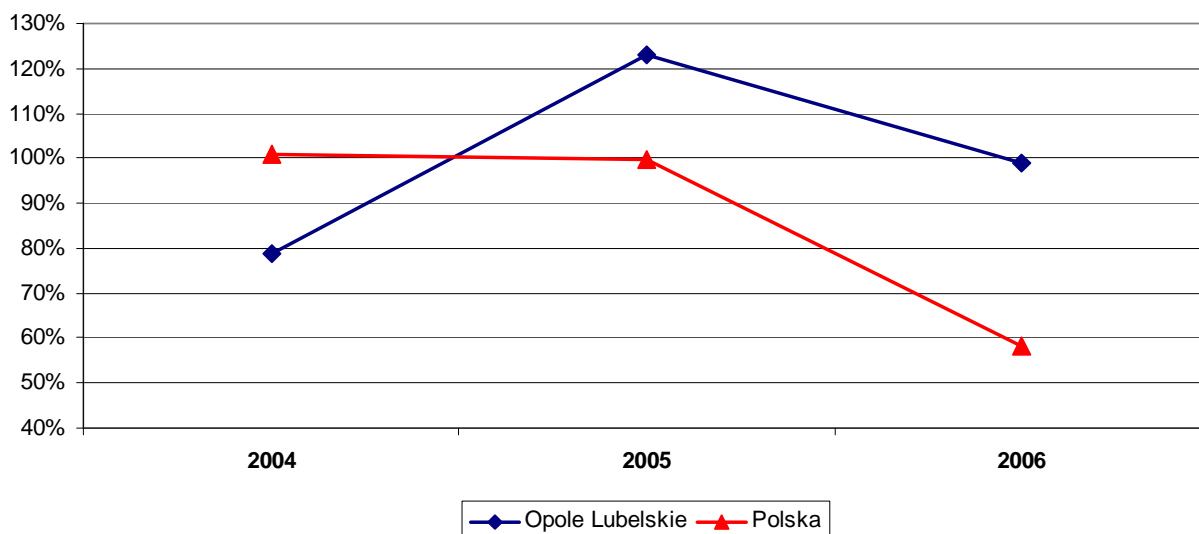
Wykres 29: Nadwyżka operacyjna a wydatki inwestycyjne w budżecie gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W budżecie gminy zauważalne jest bardzo wysokie procentowe wykorzystanie nadwyżki operacyjnej w finansowaniu inwestycji.

Wykres 30: Udział nadwyżki operacyjnej w finansowaniu inwestycji – Opole Lubelskie na tle średniej w Polsce

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Udział nadwyżki operacyjnej w finansowaniu inwestycji ogółem jest jednym ze wskaźników obrazujących aktywność gminy w pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania. Można powiedzieć, że im ten udział niższy, tym większa aktywność władz miasta w poszukiwaniu nowych, zewnętrznych środków na realizację zadań gminnych. W Opolu Lubelskim wskaźnik ten w latach 2004-2006 kształtuje się na poziomie powyżej 80%, osiągając w 2005 roku poziom aż 120%. Oznacza to, iż niemal wszystkie inwestycje gminne mogły być finansowane ze środków nadwyżki budżetowej, a w minimalnym stopniu ze źródeł zewnętrznych. W tym miejscu Opole Lubelskie w 2006 roku z wskaźnikiem bliskim 100% wypada znacznie gorzej na tle średniej krajowej (58,06%). Wskaźnik ten ma duży charakter ogólności, niemniej

obrazuje jak mocno władze miasta są skłonne do sięgania po środki zewnętrzne na finansowanie inwestycji, w tym inwestycji współfinansowanych z UE i EOG/NMF.⁴

Należy wskazać na stosunkowo niewielką dynamikę nadwyżki operacyjnej jako źródła finansowania inwestycji w budżecie miasta. W przypadku konieczności zwiększenia wydatków inwestycyjnych finansowanych z budżetu dla potrzeb współfinansowania projektów unijnych, Gmina będzie musiała zatem w coraz większym stopniu korzystać z zewnętrznych źródeł zasilania. Plan finansowy Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na okres 2007-2013 przewiduje współfinansowanie środków pochodzących z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności krajowymi środkami publicznymi na poziomie 11,86 mld euro, z czego jedną połowę zapewnić ma budżet państwa, drugą zaś – jednostki samorządu terytorialnego. Dla Opola Lubelskiego i innych jednostek samorządowych oznacza to konieczność zapewnienia współfinansowania na średniorocznym poziomie przekraczającym 3 mld PLN w skali całego kraju, tzn. na poziomie odpowiadającym poziomowi nakładów na współfinansowanie w rekordowym roku 2006. Skokowy wzrost zadłużenia w 2006 r. i 2007 r. nie był zatem zjawiskiem jednorazowym. **Pełne wykorzystanie przez Opole Lubelskie szansy rozwoju związanej z wpływami z budżetu UE wymagać będzie zatem znacznego wzrostu znaczenia środków pożyczkowych jako zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji lokalnych i regionalnych.**

Porównanie subregionalne

Jak widać na poniższym wykresie dochody budżetu gminy Opole Lubelskie przypadające na 1 mieszkańca w roku 2006 (1646 zł) są wyższe w porównaniu z takimi miastami jak Kraśnik i Łuków, jednak niższe niż średnio w średnio w gminach województwa lubelskiego. Ten stan rzeczy wywołany jest bardzo silnymi dochodami Lublina, które windują statystykę wojewódzką. Dochody przypadające na 1 mieszkańca w Opolu Lubelskim są jednak zdecydowanie niższe niż w takich ośrodkach jak Puławy (2333 zł) czy Włodawa (1940 zł).

Tabela 31 Porównanie wielkości dochodów budżetowych ogółem przypadających na 1 mieszkańca miasta w latach 2000-2006

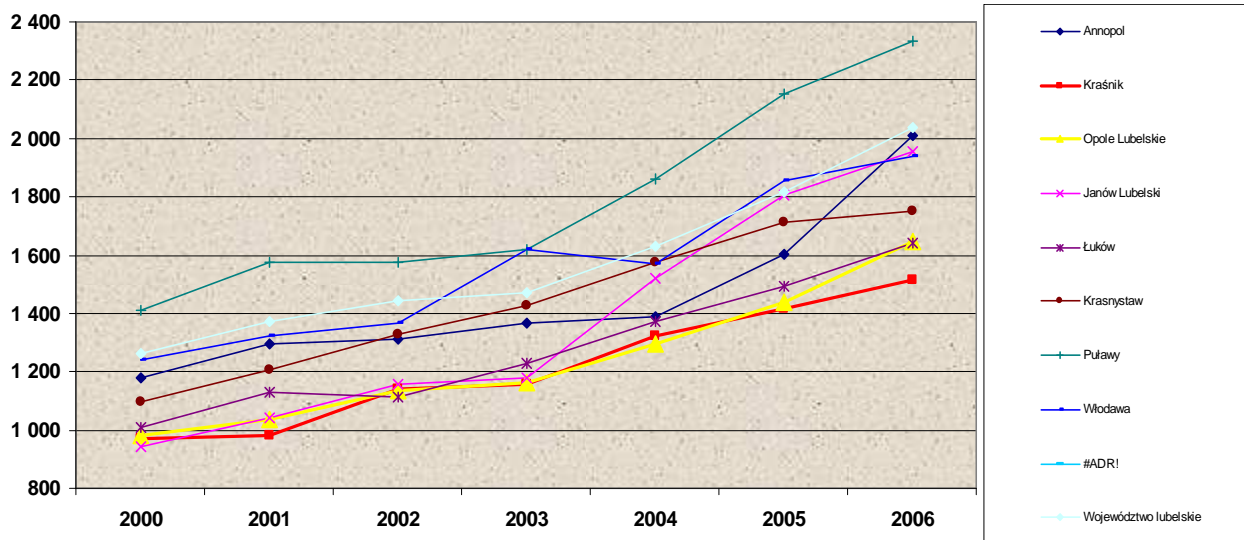
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Annopol	1 181	1 297	1 312	1 366	1 388	1 603	2 012
Kraśnik	968	983	1 139	1 157	1 324	1 415	1 512
Opole Lubelskie	984	1 036	1 134	1 162	1 296	1 439	1 646
Janów Lubelski	945	1 044	1 155	1 177	1 522	1 808	1 952
Łuków	1 008	1 132	1 111	1 228	1 372	1 493	1 642
Krasnystaw	1 099	1 206	1 328	1 427	1 573	1 715	1 749
Puławy	1 412	1 577	1 574	1 620	1 861	2 150	2 333
Włodawa	1 239	1 322	1 365	1 619	1 570	1 857	1 940
Województwo lubelskie	1 261	1 370	1 442	1 473	1 631	1 815	2 036

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

⁴ Europejski Obszar Gospodarczy i Norweski Mechanizm Finansowy

Wykres 31: Porównanie wielkości dochodów budżetowych ogółem przypadających na 1 mieszkańca miasta w latach 2000-2006

Źródło: Opracowanie własne

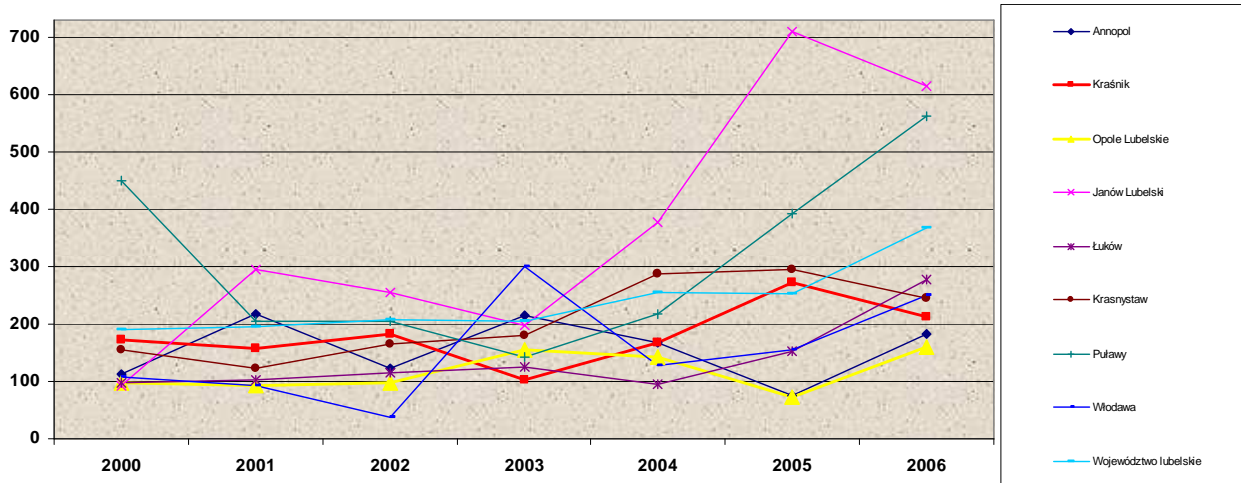
W roku 2006 wydatki inwestycyjne przypadające na 1 mieszkańca w Opolu Lubelskim (161 zł) były niższe niż we wszystkich badanych ośrodkach, i znacznie niższe niż średnio w województwie lubelskim (368 zł).

Tabela 32: Wydatki inwestycyjne przypadające na 1 mieszkańca w wybranych miastach w latach 2000-2006 (w zł)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Annopol	111	218	123	215	167	76	182
Kraśnik	173	158	182	102	166	273	214
Opole Lubelskie	97	91	98	155	143	71	161
Janów Lubelski	93	294	254	196	379	710	616
Łuków	99	103	114	126	94	153	277
Krasnystaw	155	123	166	179	288	295	244
Puławy	449	206	204	142	217	394	561
Włodawa	109	92	38	300	127	156	250
Województwo lubelskie	189	196	208	204	256	252	368

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

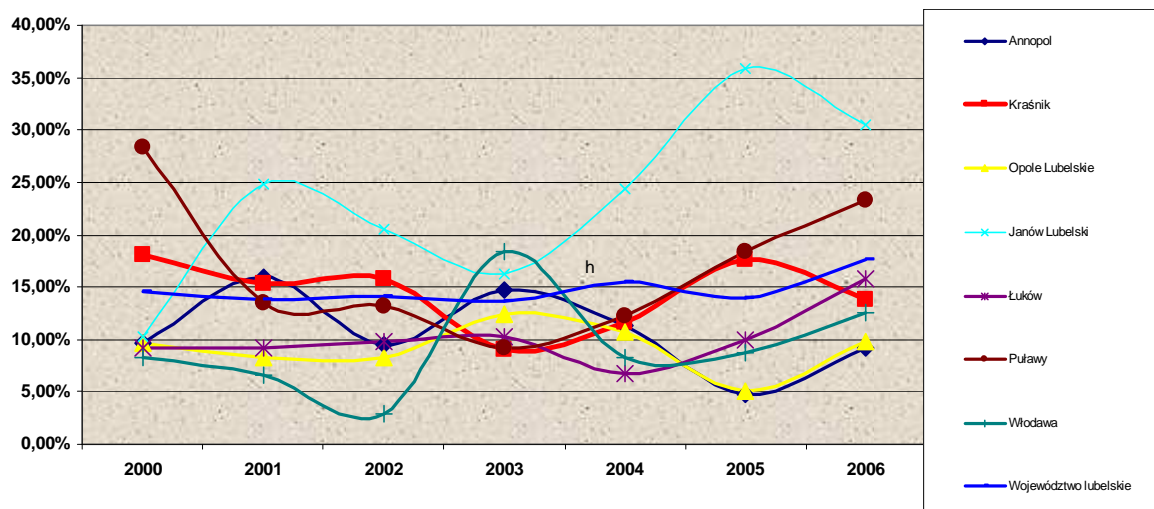
Wykres 32: Wydatki inwestycyjne przypadające na 1 mieszkańca w wybranych miastach w latach 2000-2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 33 Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w wybranych miastach w latach 2000-2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 33: Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w wybranych miastach w latach 2000-2006

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Annopol	9,73%	15,96%	9,55%	14,77%	11,37%	4,82%	9,27%
Kraśnik	18,04%	15,35%	15,83%	8,98%	11,63%	17,63%	13,78%
Opole Lubelskie	9,64%	8,35%	8,24%	12,45%	10,77%	5,02%	9,77%
Janów Lubelski	10,33%	24,80%	20,56%	16,22%	24,35%	35,88%	30,51%
Łuków	9,24%	9,20%	9,75%	10,30%	6,75%	9,99%	15,74%
Puławy	28,29%	13,51%	13,24%	9,19%	12,24%	18,32%	23,34%
Włodawa	8,32%	6,61%	2,91%	18,41%	8,25%	8,70%	12,60%
Województwo lubelskie	14,55%	13,79%	14,03%	13,59%	15,48%	13,99%	17,64%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.7. Analiza SWOT Miasta i Gminy Opole Lubelskie

1. Położenie geograficzne, środowisko naturalne, układ przestrzenny

SILNE STRONY		SŁABE STRONY	
Zagadnienia szczegółowe	Zagadnienia podstawowe	Zagadnienia podstawowe	Zagadnienia szczegółowe
<ul style="list-style-type: none"> Dostęp do ok. 0,5 mln rynku zbytu Lublina i aglomeracji lubelskiej; Bliskość lubelskiego rynku pracy; Rozwój miasta Lublina, w tym budowa lotniska wpłynie na poprawę życia mieszkańców oraz rozwój przedsiębiorczości w regionie Dostęp do lubelskiego rynku towarów i usług rynkowych i nierynkowych; Bliskość ew. powiązań kooperacyjnych z aglomeracją lubelską dla lokalnych przedsiębiorców; Atrakcyjne, bo graniczące z Kazimierzem Dolnym i Nałęczowem, położenie dla potencjalnych inwestorów branży turystycznej;	<p>Bliskość Lublina – miasta wojewódzkiego i centrum gospodarczego regionu</p> <p>Położenie w czworokącie turystycznym Puławy – Kazimierz Dolny – Opole Lubelskie – Nałęczów</p> <p>Stosunkowo niewielka (ok. 160 km) odległość od stolicy Polski - Warszawy</p>	<p>Położenie na peryferiach województwa lubelskiego</p> <p>Ograniczenia wynikające z bariery środowiskowej od zachodniej strony – rzeka Wisła</p>	<ul style="list-style-type: none"> Konkurencja dla lokalnych firm ze strony lubelskiego rynku pracy, handlu i usług; Zagrożenie tożsamości społeczności lokalnej i lokalnych powiązań społecznych wobec szybkiego odpływu mieszkańców Możliwość niekontrolowanego, szybkiego napływu i rozprzestrzeniania się różnego rodzaju zagrożeń (patologie społeczne, uzależnienia, przestępczość itp.)
<ul style="list-style-type: none"> Istniejąca sieć dróg w ramach lubelskiego węzła komunikacyjno-transportowego	<p>Potencjalnie dobra zewnętrzna dostępność komunikacyjna drogowa -zwłaszcza z Lublinem</p>	<p>Okresowo bardzo duże utrudnienia komunikacyjne w zewnętrznym ruchu drogowym,</p>	<ul style="list-style-type: none"> Sieć drogowa niedostosowana jakościowo i ilościowo do współczesnego natężenia ruchu; Zbyt mało efektywne i zróżnicowane formy powiązań komunikacyjnych z Lublinem i Puławami; Duża odległość od ważnych dróg krajowych
<ul style="list-style-type: none"> Sąsiedztwo obszarów leśnych oraz terenów otwartych, atrakcyjnych turystycznie	<p>Korzystne przestrzenne otoczenie zewnętrzne miasta</p>	<p>Duże, a okresowo bardzo duże, obciążenie niektórych obszarów miasta i gminy ruchem tranzytowym „do” i „z” Lublina, Puław, Kraśnika i Annopola</p>	<ul style="list-style-type: none"> Zasadnicze utrudnienia w ruchu wewnątrzmijskim; Rozbicie struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta Negatywny wpływ na warunki życia (hałas, spaliny, zagrożenie wypadkami drogowymi itp.)
Środowisko			
SILNE STRONY		SŁABE STRONY	
Zagadnienia szczegółowe	Zagadnienia podstawowe	Zagadnienia podstawowe	Zagadnienia szczegółowe
<ul style="list-style-type: none"> Bliskość i dostępność mało przekształconych przestrzeni otwartych ze względu na położenie oraz skalę wielkości miasta; Walory środowiskowe obszarów wiejskich gminy – czystość i brak ewidentnych miejsc degradacji środowiska naturalnego Na terenie gminy znajduje się Wrzelowiecki Park Krajobrazowy oraz Chodelski Obszar Chronionego Krajobrazu (Dolina Rzeki Chodelki).	<ul style="list-style-type: none"> Urozmaicony krajobraz, zróżnicowanie przyrodnicze i przestrzenne Rozwinięta infrastruktura umożliwiająca wykorzystanie walorów lokalnego środowiska przyrodniczego-ścieżki rowerowe	<p>Wciąż niezadowolające wykorzystanie walorów przyrodniczych środowiska miejskiego i wiejskiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> Nieuporządkowane przestrzenie publiczne w mieście oraz niska estetyka niektórych stref zabudowy miasta – zwłaszcza w centrum Opola (targowisko, dworzec PKS) Problem nieszczelnych szamb przydomowych, zwłaszcza na obszarze wiejskim gminy
<ul style="list-style-type: none"> Bliskość lasów i przestrzeni otwartych wynikających z położenia oraz brak dużych uciążliwych dla środowiska naturalnego i ludzkiego zakładów przemysłowych;	<p>Względnie niski poziom przemysłowych i (okresowo) energetycznych zanieczyszczeń powietrza</p>	<p>Okresowo wzrastające zagrożenie „niską emisją spalin” w sezonach grzewczych na obszarze miasta; strefowo intensywne komunikacyjne zanieczyszczenia powietrza w mieście</p>	<ul style="list-style-type: none"> Niewystarczający rozwój alternatywnych źródeł pozyskiwania ciepła oraz sieci c.o. Przeciążenie ruchem drogowym niektórych ciągów ulicznych w mieście
	<p>Dobre warunki glebowe i klimatyczne dla</p>	<p>Specyficzne warunki glebowe i</p>	<ul style="list-style-type: none"> Duży odsetek gleb specjalistycznych i gleb słabych o niskich

	uprawy owoców miękkich i warzyw	klimatyczne do prowadzenia rolnictwa	klasach bonitacyjnych
<ul style="list-style-type: none"> Działania w ramach programów określonych w dokumentach zagospodarowania przestrzennego oraz gospodarki odpadami: Gmina dysponuje nowoczesnym składowiskiem odpadów komunalnych w miejscowości Ożarów II, które zagospodarowuje odpady gminy Opole Lubelskie, Józefów, Łaziska oraz nowo przebudowaną oczyszczalnią ścieków.	Systemowa działalność władz samorządowych w zakresie ochrony środowiska w gminie	Niedobór środków własnych w budżecie gminy oraz ze źródeł zewnętrznych na pełną realizację zamierzeń w zakresie ochrony środowiska	<ul style="list-style-type: none"> niedostateczna ochrona środowiska i okolicznych mieszkańców przed niekorzystnym oddziaływaniem składowiska odpadów komunalnych
<u>Charakterystyka przestrzeni układu architektoniczno-urbanistycznego</u>			
SILNE STRONY		SŁABE STRONY	
Zagadnienia szczegółowe	Zagadnienia podstawowe	Zagadnienia podstawowe	Zagadnienia szczegółowe
<ul style="list-style-type: none"> Dobrze rozwinięta (ilościowo) sieć ulic i placów miejskich. Względnie dobrze ukształtowana sieć drogową na obszarze wiejskim gminy Modernizacja kanalizacji deszczowej na obszarze miasta,	Potencjalnie bardzo dobra wewnętrzna dostępność komunikacyjna i drogową miasta i gminy	Istotne utrudnienia w komunikacji wewnętrznej miasta związane ruchem tranzytowym	<ul style="list-style-type: none"> Zły stan nawierzchni ulic; Zły stan lub wyraźne braki w ciągach ruchu pieszego szczególnie na obszarach wiejskich
	Czytelna, historycznie ukształtowana, struktura funkcjonalno-przestrzenna miasta	Brak jednego wyraźnego centrum handlowo-usługowego oraz administracyjno-kulturalnego miasta	<ul style="list-style-type: none"> Dominująca ilościowo rozproszona niska zabudowa: budynki 1-2 mieszkaniowe (jest w nich większość mieszkań); Wciąż niezrealizowana koncepcja jednolitego centrum miasta z wyłączeniem ruchu kołowego Zagrożenie brakiem identyfikacji z miejscem zamieszkania, Ograniczenie popytu na towary i usługi realizowanego lokalnie
<ul style="list-style-type: none"> Układ urbanistyczny i obiekty zabytkowe tworzące tożsamość kulturową miasta – potencjalnie atrakcyjnie dla mieszkańców oraz turystów odwiedzających Opole Lubelskie	Wartościowy układ architektoniczno-urbanistyczny objęty ochroną konserwatorską oraz liczne obiekty zabytkowe, głównie sakralne	Wartościowy układ urbanistyczny objęty ochroną konserwatorską oraz liczne obiekty zabytkowe	<ul style="list-style-type: none"> Obszar objęty ograniczeniami użytkowania i przekształceń –; Dekapitalizacja części starej zabudowy
		Nierozwiązany problem „rewitalizacji” układu architektonicznego w strefie ochrony konserwatorskiej oraz starej i zabytkowej zabudowy miasta – szczególnie będącej własnością prywatną	<ul style="list-style-type: none"> Brak wypracowanych form inspiracji i wsparcia (w tym materialnego) inicjatyw odnowy obiektów starej, prywatnej zabudowy, głównie mieszkaniowej; Dotychczasowy brak realizacji kompleksowego programu rewitalizacji stref koncentracji starej zabudowy, w tym części objętej opieką konserwatorską
<ul style="list-style-type: none"> Małe różnice poziomów, stabilne podłoże; Potencjalna dostępność terenów uzbrojonych;	<ul style="list-style-type: none"> Dogodne warunki fizjograficzne dla wszelkiego rodzaju działalności gospodarczej, budowlanej, dostępność terenów Wykup gruntów w celu stworzenia oferty inwestycyjnej i docelowo stref ekonomicznych	Niekorzystny wizerunek przestrzeni gminy, zwłaszcza w odniesieniu do gmin sąsiednich takich jak Kazimierz Dolny i Nałęczów	<ul style="list-style-type: none"> Przemieszanie funkcjonalne różnych typów zabudowy w mieście; Nieuporządkowane, niedostatecznie rozwinięte i zagospodarowane przestrzenie publiczne miasta; Niedostatecznie uregulowane zasady utrzymania ładu i porządku na terenie posesji prywatnych, zwłaszcza we fragmentach przylegających do przestrzeni publicznych w Opolu;

2. Sfera społeczna

Potencjał demograficzny:			
SILNE STRONY		SŁABE STRONY	
Zagadnienia szczegółowe	Zagadnienia podstawowe	Zagadnienia podstawowe	Zagadnienia szczegółowe
<ul style="list-style-type: none"> Dość wysoki wskaźnik urodzeń żywych na 1000 mieszkańców w latach 2000-2006, zwłaszcza w porównaniu z innymi ośrodkami Lubelszczyzny Stabilna liczba osób w wieku produkcyjnym; Korzystne zmiany w strukturze wykształcenia i zawodowej, zwiększona podaż zasobów pracy o wysokich i zróżnicowanych kwalifikacjach; Duży potencjał ilościowy osób w wieku 45-64 lat	<p>Korzystne elementy struktury demograficznej społeczeństwa gminy</p>	<p>Szybki spadek liczby ludności w ostatnich 15 latach i bardzo silny spadek w ostatnich 3-5 latach</p>	<ul style="list-style-type: none"> Słabość więzi społecznych; Realizacja popytu konsumpcyjnego poza miejscem zamieszkania w przypadku dominacji funkcji mieszkaniowych, Bardzo niskie i wciąż spadające wskaźniki perspektywiczności populacji miasta i gminy Niski i spadający poziom przyrostu naturalnego Starzenie się społeczeństwa miasta i gminy w tempie znacznie przewyższającym przyrost ludności w wieku 0-15
<ul style="list-style-type: none"> Objęcie usługami z zakresu infrastruktury społecznej oraz technicznej znacznie mniejszej liczby odbiorców niż wynika to z oficjalnej liczby mieszkańców;	<p>Częściowo korzystny wpływ migracji zarobkowej ludności gminy</p>	<ul style="list-style-type: none"> Emigracja ludności w wieku produkcyjnym poza granice gminy Odpływ młodych ludzi już na etapie przejścia do szkoły średniej	<ul style="list-style-type: none"> Nasilające się zjawisko „drenażu mózgow” z obszaru gminy Utrwalenie niekorzystnych obecnie zjawisk demograficznych wskutek ucieczki młodych osób, zakładających rodziny poza Opolem Istotny „ubytek” dochodów budżetu gminy z tytułu emigracji osób, które uiszczają podatki na obszarze innych jednostek Brak wymeldowywania się z gminy ludności podejmującej pracę i mieszkającej poza Opolem
Problemy społeczne			
SILNE STRONY		SŁABE STRONY	
Zagadnienia szczegółowe	Zagadnienia podstawowe	Zagadnienia podstawowe	Zagadnienia szczegółowe
<ul style="list-style-type: none"> Systemowe działania w oparciu o już przyjęte przez Radę Miejską dokumenty programowe: 1) Strategia Rozwoju Miasta i Gminy na lata 2000-2015 2) Plan Rozwoju Lokalnego 3) Lokalny Program Rewitalizacji 4) Inne programy sektorowe i gospodarcze Duża aktywność Urzędu Miejskiego w promocji projektów i działań ukierunkowanych na aktywizację społeczną, w tym programów finansowanych z UE	<p>Aktywność władz samorządowych Opola Lubelskiego i innych instytucji w rozwiązywaniu problemów społecznych</p>	<p>Niedobór środków finansowych na szybką i kompleksową realizację potrzebnych mieszkańcom gminy programów społecznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> Niedobór środków budżetowych gminy i niestabilność finansowania programów centralnych; Ogólnie względnie niska aktywność organizacji pozarządowych w gminie; Zbyt mała liczba fundacji i stowarzyszeń na terenie gminy

<ul style="list-style-type: none"> • Malejąca choć wciąż wysoka stopa bezrobocia; • Poprawa poziomu wykształcenia i dostosowania kwalifikacji bezrobotnych do potrzeb rynku pracy; • Coraz lepiej wyspecjalizowana kadra pracowników w zakresie pomocy i świadczeń dla bezrobotnych	Stopniowe i prognozowane zmniejszanie się skali bezrobocia w gminie	Zmienność skali i zasięgu problemu bezrobocia	<ul style="list-style-type: none"> • Utrzymywanie się enklaw bezrobocia długotrwałego oraz „dziedziczenia” bezrobocia i marginalizacji społecznej, • Względnie niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych – niedostosowany do potrzeb gminnego rynku pracy charakteryzującego się podwyższonym zapotrzebowaniem na specjalistów z zawodów technicznych • Dość duża zmienność sytuacji na lokalnym rynku pracy (zawody techniczne vs. wykształcenie ogólne); • Wciąż duże niedopasowanie struktury wykształcenia bezrobotnych do potrzeb rynku pracy - zbyt małe umiejętności w zakresie zawodów technicznych, co jest pośrednim efektem braku programu staży i praktyk • Brak organizacji pozarządowych działających w sferze pomocy w wyjściu z bezrobocia;
<ul style="list-style-type: none"> • Koordynacja i współpraca międzyinstytucjonalna (samorząd, administracja rządowa, organizacje kościelne, pozarządowe itp.); • Poszukiwanie pozabudżetowych źródeł środków finansowych;	Ograniczona skala problemów w zakresie opieki nad dziećmi, młodzieżą i rodzinami	Problem opieki nad dziećmi, młodzieżą i rodzinami zmarginalizowanymi i zagrożonymi marginalizacją	<ul style="list-style-type: none"> • Niedostatek funduszy na wsparcie grup zagrożonych marginalizacją • Niedobory kadrowe w systemie pomocy społecznej • Niedostatek zastępczej opieki rodzinnej nad dziećmi • Deficyt miejsc w placówkach opieki, wsparcia i resocjalizacji • Niedostatek alternatywnych sposobów spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży w szczególności inicjatyw środowisk lokalnych; • Brak zakładu opiekuńczo-wychowawczego lub centrum pomocy kryzysowej
<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost świadomości mieszkańców terenów wiejskich w zakresie samoorganizacji i zaspokajania własnych potrzeb społecznych – powołanie stowarzyszeń na terenach wiejskich, Koła gospodyń wiejskich • Realizacji programów typu Leader i programów aktywizacji społecznej obszarów wiejskich	Coraz lepsza aktywność społeczna środowisk wiejskich Opola Lubelskiego-KGW,	Zbyt mała aktywność społeczności wiejskiej w zakresie zaspokajania potrzeb społecznych	<ul style="list-style-type: none"> • Bariera mentalności i utrwalonych przyzwyczajzeń mieszkańców wsi • niewystarczająca baza lokalowa w zakresie świetlic wiejskich dla dzieci, młodzieży, osób starszych • Niewystarczająca informacja „na miejscu” w zakresie możliwości organizacji zajęć dla dzieci, młodzieży i osób starszych • Ograniczona integracja społeczna mieszkańców wsi
<ul style="list-style-type: none"> • Dostępność bazy lokalowej i kadrowej; • Stabilność źródeł finansowania działań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień; • Działalność instytucji pozarządowych oraz kościelnych; • Międzyinstytucjonalna koordynacja działalności i wymiana doświadczeń;	Aktywność szkół, środowisk lokalnych, nauczycielskich i Urzędu Miejskiego w przeciwdziałaniu uzależnieniom	Zagrożenia z tytułu uzależnień	<ul style="list-style-type: none"> • Niedostatki w dostępności placówek leczniczych; • Dziedziczenie uzależnień w tym wyuczzonej bezradności; • Brak zakładu opiekuńczo-wychowawczego lub centrum pomocy kryzysowej • Brak projektów społecznych finansowanych ze źródeł pozabudżetowych gminy ukierunkowanych na pomoc i profilaktykę osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniami
<ul style="list-style-type: none"> • Działalność organizacji pozarządowych; • Aktywność służb samorządowych oraz administracji i służb rządowych; • Dostosowanie oferty wsparcia do potrzeb osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością;	Ograniczona skala bezdomności	Zagrożenia substandardowymi warunkami życia i bezdomnością	<ul style="list-style-type: none"> • Duża mobilność osób z grupy zmarginalizowanej społecznie i ekonomicznie – trudności w określeniu skali i lokalizacji zjawiska; • Brak indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności, profilaktyki oraz standaryzacji usług i

			<p>odpowiedniej infrastruktury;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Polaryzacja warunków bytowych ludności;
<ul style="list-style-type: none"> • Aktywność jednostek pomocy społecznej; • Stabilizacja liczebności świadczeniobiorców; • Dostępność miejsc w domu pomocy społecznej; 	<ul style="list-style-type: none"> • Stabilizacja liczebności osób wymagających wsparcia • Utworzenie Uniwersytetu 3 wieku • Rejestracja stowarzyszeń 	Problemy wynikające z procesów szybkiego i trwałego starzenia się ludności Opola Lubelskiego	<ul style="list-style-type: none"> • Szybkie i trwałe zwiększanie się bezwzględnej liczby osób w wieku poprodukcyjnym wymagających wsparcia przy względnie niekorzystnej sytuacji materialnej i osłabieniu więzi rodzinnych osób starszych (migracja zarobkowa młodych – brak opieki dla starszych); • Brak określonych form i standardów usług wspierających tę grupę mieszkańców; • Brak wyspecjalizowanej kadry oraz wolontariatu; • Brak wzorów form zachowania aktywności zawodowej lub społecznej – w tym samopomocowej; • Niedostatek środków technicznych poprawiających standard/komfort życia osób starszych; • Brak świetlic dziennego pobytu dla osób starszych
<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost liczby i różnorodności organizacji udzielających wsparcia; • Współpraca międzyinstytucjonalna organizacji wspierających; 	Poprawa dostępności wsparcia osób niepełnosprawnych	Problemy osób niepełnosprawnych na terenie miasta i gminy	<ul style="list-style-type: none"> • Ograniczona liczba organizacji wspierających; • Brak popularyzacji środowiskowej postaw akceptacji, pomocy osobom niepełnosprawnym; • Bariery techniczne uczestnictwa w życiu zawodowym i społecznym; • Nierówny dostęp osób niepełnosprawnych do wsparcia, niedostateczne rozpoznanie potrzeb w ww. dziedzinie
<ul style="list-style-type: none"> • Działalność ośrodka pomocy społecznej • Dobra informacja na poziomie Urzędu Miejskiego i Ośrodka Pomocy Społecznej w zakresie pomocy społecznej 	Funkcjonująca baza instytucjonalna szczebla powiatowego i gminnego w zakresie pomocy społecznej;	Problem kadr w służbach wsparcia społecznego/usługach opiekuńczych	<ul style="list-style-type: none"> • Niedobory zatrudnienia: przeciążenie zadaniami; • Braki wyspecjalizowanej kadry; • Brak indywidualnego i kompleksowego podejścia;
		Niedostateczny poziom aktywizacji „zasobów społecznych” miasta i gminy	<ul style="list-style-type: none"> • Niedostateczne wsparcie materialne i organizacyjne inicjatyw mieszkańców w zakresie wypoczynku, rekreacji, inicjatyw kulturalnych, oświatowych, samopomocowych, sąsiedzkich, utrzymania ładu i bezpieczeństwa publicznego;

3. Infrastruktura techniczna

SILNE STRONY		SŁABE STRONY	
Zagadnienia szczegółowe	Zagadnienia podstawowe	Zagadnienia podstawowe	Zagadnienia szczegółowe
Transport i komunikacja wewnętrzna			
<ul style="list-style-type: none"> • Niska intensywność ruchu drogowego na ciągach ulic z dominacją zabudowy jedno- i dwurodzinnej; • Bardzo dobre oświetlenie dróg gminnych (nagroda w konkursie na najlepiej oświetloną gminę) • Wyeliminowanie oświetlenia rtęciowego poprzez zastąpienie go oświetleniem sodowym • Planowana modernizacja drogi Nr 747 wraz z 	Ogólnie dobrze rozwinięta sieć dróg/ulic gminnych	Istotne braki w sieci dróg/ulic miejskich i obiektów drogowych;	<ul style="list-style-type: none"> • Brak lub zły stan techniczny kluczowych obiektów drogowych (obiekty mostowe, zatoki autobusowe, i inne obiekty drogowe) • Niewystarczające oświetlenie dróg na terenach wiejskich • Niedostateczna koordynacja na poziomie współpracy gmina-powiat-województwo w zakresie utrzymania dróg na terenie gminy • Brak parkingów w obszarze miejskim Opola • Brak kanalizacji burzowej w ciągach dróg na terenie miasta

obwodnicą miasta Opola Lubelskiego			
<ul style="list-style-type: none"> Perspektywa budowy nowego mostu na Wiśle na wysokości Opola, łączącego Lublin z Iłżą w województwie mazowieckiem			
		Ogólnie zły stan nawierzchni dróg/ulic miejskich;	<ul style="list-style-type: none"> Konieczność modernizacji i przebudowy części dróg /ulic na terenie miasta; Konieczność utwardzenia dróg na terenach wiejskich Konieczność modernizacji dróg na terenach wiejskich związanych z funkcją rolniczą i gospodarczą (nasilająca się lokalizacja przedsiębiorstw produkcyjnych)
		Istotne braki i ogólnie zły stan ciągów pieszych	<ul style="list-style-type: none"> Budowa i remont chodników szczególnie na obszarach wiejskich i miejskich gminy
<ul style="list-style-type: none"> Dobra i zróżnicowana oferta usług firm przewozowych na trasie Opole-Lublin i Opole-Puławy	Ogólnie dobre skomunikowanie miasta z Lublinem	Braki w wewnętrznych i zewnętrznych pasażerskich powiązaniach komunikacyjnych środkami komunikacji zbiorowej	<ul style="list-style-type: none"> Wciąż zbyt niski standard usług komunikacji zbiorowej (drogowej i szynowej): częstotliwość kursowania, bezpieczeństwo podróżowania, czas podróży;
		Dominacja małointensywnej zabudowy mieszkaniowej w mieście	<ul style="list-style-type: none"> Konieczność utrzymywania rozległej sieci ulic miejskich o małej intensywności ruchu;
		Niedostateczny poziom bezpieczeństwa ruchu drogowego w mieście	<ul style="list-style-type: none"> Braki w zakresie urządzeń organizacji i zabezpieczenia ruchu drogowego (sygnalizacja świetlna, bezpieczne przejścia dla pieszych, bariery i ekrany ochronne itp.);
Zaopatrzenie w wodę			
<ul style="list-style-type: none"> Powszechność instalacji wodociągowej w mieszkaniach (96% ludności - NSP2002, szac. 2006r.:ok. 98-99%) Dobry stan techniczny większości sieci wodociągowej (ok. 80% długości sieci wybudowano w latach 1995-2006: BDRGUS) Średnio w gminie z sieci wodociągowej w roku 2006 korzystało 85% mieszkańców Ponad 90% mieszkańców obszaru miasta jest podłączonych do czynnej sieci rozdzielczej ponad 75% mieszkańców obszarów wiejskich jest podłączonych do czynnej sieci rozdzielczej	Wysoki stopień upowszechnienia instalacji wodociągowej na terenie miasta oraz stosunkowo dobry na wsi	Zbyt niski poziom rozwoju sieci wodociągowych na obszarach wiejskich	<ul style="list-style-type: none"> Możliwe trudności z zaopatrywaniem w wodę potencjalnych dużych odbiorców – zakładów przemysłowych;
Kanalizacja			
<ul style="list-style-type: none"> Dość wysoki stopień upowszechnienia sieci kanalizacyjnej w mieście (71% ludności- NSP2002), w tym sieci kanalizacyjnej (85% ludności BDRGUS 2006r.); Potencjalnie dobry dostęp do sieci kanalizacyjnej dużych dostawców ścieków;	Wysoki stopień upowszechnienia sieci kanalizacyjnej na terenie miasta (71% ludności 2006r.)	Lokalne braki w dostępie do sieci kanalizacyjnej	<ul style="list-style-type: none"> Duże opóźnienia rozwoju sieci kanalizacyjnej względem instalacji wodociągowych w mieszkaniach (85% ludności w mieszkaniach z wodociągiem vs. 38% w mieszkaniach z siecią kanalizacyjną: 2006 r. BDRGUS) Ogólnie liczna grupa mieszkań i ludności bez dostępu do sieci kanalizacyjnej (ok. 60% ludności: 2006r.-BDRGUS) – zagrożenia dla środowiska; Sieć kanalizacji sanitarnej obejmowała w całej gminie w roku 2006 jedynie 23,5 km czynnej sieci rozdzielczej w stosunku do 151 km wodociągu, Wręcz dramatycznie niski odsetek ludności korzysta z sieci

			<p>kanalizacyjnej na obszarze wiejskim. W roku 2006, podobnie jak w poprzednich 4 latach, odsetek ludności korzystającej z kanalizacji na wsi wyniósł zaledwie ok. 4,5%.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zagrożenia zanieczyszczeniem gruntu i wód gruntowych, dyskomfort aerosanitarny, obniżenie atrakcyjności inwestycyjnej terenu dla celów mieszkaniowych i produkcyjno-usługowych; • Zwiększone koszty usług komunalnych;
Oczyszczanie ścieków			
<ul style="list-style-type: none"> • znaczne rezerwy przerobowe nieczystości płynnych w istniejącej oczyszczalni wynoszące ok. 60%. • Względnie wysoki poziom obsługi ludności przez oczyszczalnie ścieków • Modernizowana w 2007 r. oczyszczalnia ścieków mechaniczno-biologiczna w Opolu Lub. o przepustowości 5040 m³/d, która obsłuży zarówno mieszkańców jak i duże zakłady przemysłowe	Dostępność oczyszczalni ścieków;	Problemy technologiczne istniejącej oczyszczalni związane z oczyszczaniem ścieków przemysłowych	<ul style="list-style-type: none"> • Coraz większy zrzut ścieków pochodzenia przemysłowego • Duża grupa mieszkań i ludności odprowadzająca ścieki nieoczyszczane
Zaopatrzenie w gaz			
<ul style="list-style-type: none"> • Niewielki poziom „niskiej emisji” gazów i pyłów z instalacji grzewczych poza sezonem grzewczym (98% ludności w mieszkaniach z instalacją gazową) • Istnieją realne możliwości gazyfikacji pozostałych obszarów wiejskich oraz drugostronnego zasilenia miasta w gaz, co zwiększy bezpieczeństwo energetyczne miasta Opole Lubelskie	Bardzo wysoki stopień dostępności instalacji gazowych w mieszkaniach, bardzo dobrze rozwinięta sieć gazowa na terenie miasta	Niski poziom gazyfikacji na terenach wiejskich gminy	Jedynie 13,8% ludności wsi korzysta z sieci gazowej (8 miejscowości, 180 gospodarstw domowych)
Ciepłownictwo			
<ul style="list-style-type: none"> • Na terenie miasta przeważają kotłownie opalane gazem ziemnym co jest korzystniejsze dla środowiska • systematyczna modernizacja miejskich kotłowni opalanych paliwem stałym na gazowe w największych zakładach pracy, budynkach wielorodzinnych, instytucjach i szkołach.	Wysoki stopień upowszechnienia c.o. w mieszkaniach w na terenie miasta	Duża ilość źródeł energii cieplnej emitującej zbyt duże zanieczyszczenia do atmosfery	<ul style="list-style-type: none"> • Dyskomfort mieszkaniowy: masowe występowanie indywidualnych instalacji grzewczych i lokalnych kotłowni • Zagrożenie silnym zanieczyszczeniem powietrza z tytułu „niskiej emisji” w sezonie grzewczym; • Wyższe zużycie nośników energii; • Brak pozyskania energii ze źródeł ekologicznych
Stałe odpady komunalne			
<ul style="list-style-type: none"> • Odpady stałe zbierane w systemie indywidualnym, monitorowanym wywożone na składowisko • Korzystne perspektywy utylizacji odpadów stałych w związku z podjętymi inwestycjami w tym zakresie w ramach związku międzygminnego: Opole Lubelskie, Łaziska i Józefów;	Rozwiązany problem zbiórki odpadów stałych	Wciąż niewystarczający postęp w sposobach utylizacji odpadów stałych	<ul style="list-style-type: none"> • Trudności upowszechnienia selektywnej zbiórki odpadów • Słaby stan techniczny taboru śmieciarek i zdekapitalizowane wyposażenie zakładu gospodarki komunalnych • Niewystarczająca świadomość mieszkańców w zakresie segregacji odpadów „u źródła”

Elektroenergetyka			
<ul style="list-style-type: none"> Dostępność zasilania i brak ograniczeń w ww. zakresie	Rozwiązany problem zasilania w energię elektryczną	Konieczność modernizacji części urządzeń i sieci przesyłowej, zwłaszcza na terenach wiejskich gminy	
Telekomunikacja i Internet			
<ul style="list-style-type: none"> Pełne pokrycie obszaru miasta siecią telefonii przewodowej i bezprzewodowej nowoczesna centrala międzymiastowa z możliwością jej rozbudowy centrala jest w zasięgu głównych sieci telefonii komórkowych. Duża liczba abonentów telefonicznych – ponad 6000 Zrealizowany projekt informatyzacji Urzędu Miejskiego, instalacja informatów na potrzeby mieszkańców Instalacja sieci bezprzewodowego bezpłatnego Internetu w centrum Opola	<p>W pełni zaspokojone potrzeby w zakresie telefonii przewodowej, oraz bezprzewodowej starej i nowej generacji</p> <p>Postępująca informatyzacja gminy</p>	<p>Niedorozwój infrastruktury telekomunikacyjnej na obszarze wsi</p> <p>Zbyt mała powszechność Internetu</p>	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wsi z łącznością całodobową wynosi 38 Problemy z dostępem do sieci bezprzewodowej telefonii na wsi Niski stopień dostępności do sieci internetowej na obszarze wiejskim Brak pełnego dostępu do sieci bezprzewodowego Internetu w gminie

4. Infrastruktura społeczna i sytuacja mieszkaniowa

SILNE STRONY		SŁABE STRONY	
Zagadnienia szczegółowe	Zagadnienia podstawowe	Zagadnienia podstawowe	Zagadnienia szczegółowe
Oświata i wychowanie			
<ul style="list-style-type: none"> Modernizowane i remontowane obiekty oświaty i wychowania – kontekst współczesnych standardów i oczekiwań; Lepsze wyposażenie szkół w sprzęt informatyczny oraz sportowy Realizacja projektów inwestycyjnych (termomodernizacje) z funduszy pozabudżetowych, w tym UE	Zaawansowany proces modernizacji bazy materialnej systemu oświaty i wychowania;	Konieczne remonty i modernizacje części istniejącej bazy materialnej oświaty i wychowania;	<ul style="list-style-type: none"> Konieczność kontynuowania programu remontów i modernizacji istniejących obiektów - dostosowanie standardu świadczonych usług edukacyjno-wychowawczych do wymogów współczesności Wciąż zbyt słabo wyposażona infrastruktura sportowo-rekreacyjna w obiektach szkolnych
<ul style="list-style-type: none"> Dobra dostępność do sieci szkół na obszarze miasta i wsi Ograniczenie konieczności dowozów dzieci do szkół z terenów wiejskich	Mocno rozbudowana sieć placówek oświatowych (9 placówek na terenie gminy)	Mocno rozbudowana sieć placówek oświatowych (9 placówek na terenie gminy)	<ul style="list-style-type: none"> Rozbudowa sieci szkół generująca wysokie koszty stałe dla budżetu gminy
<ul style="list-style-type: none"> Podnoszenie poziomu kwalifikacji kadr oświaty i wychowania w kontekście dostępności programów podnoszących kwalifikacje, w tym współfinansowanych z UE	Wysokokwalifikowana kadra systemu oświaty i wychowania	<ul style="list-style-type: none"> Konieczna rozbudowa istniejącej bazy materialnej oświaty i wychowania Złe dostosowanie kierunków nauczania w szkołach średnich	<ul style="list-style-type: none"> Konieczność podjęcia nowych inwestycji w zakresie bazy szkolnej i przedszkolnej
Ochrona zdrowia			

<ul style="list-style-type: none"> Stosunkowo niewielka odległość od (Lublin) wyspecjalizowanych placówek służby zdrowia świadczących usługi w pełnym zakresie; Dostępność lokalnych podstawowych refinansowanych usług medycznych oraz bogata oferta podstawowych usług o charakterze komercyjnym.	Dostępność usług medycznych w ramach istniejącej lokalnej podstawowej bazy materialnej i kadrowej oraz usług specjalistycznych w Lublinie	Nieustabilizowana sytuacja funkcjonowania placówek służby zdrowia	<ul style="list-style-type: none"> Brak stabilności i dość niski standard refinansowanych usług medycznych; Niewystarczające dostępność do usług specjalistycznych na terenie Opola – konieczność wyjazdów do Lublina Trudności w dostępie do ZOZ-ów w zakresie badań podstawowych Niska profilaktyka zdrowotna szczególnie na obszarach wiejskich
Kultura, sport, wypoczynek			
<ul style="list-style-type: none"> Coraz większa liczba ogólnodostępnych miejsc sportu i rekreacji – Organizacja szeregu rozmaitych imprez sportowych dla mieszkańców gminy Poprawiający się stan istniejących obiektów sportowych i rekreacyjnych (przyszkolnych, ogólnomiejskich, osiedlowych); Poprawiający się stan w zakresie małych osiedlowych obiektów służących wypoczynkowi i rekreacji zwłaszcza dzieci i młodzieży (mini-boiska, place zabaw, ścieżki rowerowe itp.) Dobra dostępność społeczeństwa do usług kultury	Istniejące podstawy bazy materialnej oraz kadry;	Niedostatki bazy materialnej w kontekście rozwoju działalności kulturalnej oraz sportowo-rekreacyjnej;	<ul style="list-style-type: none"> Niedostateczna baza dla rozwoju kultury oraz działalności sportowo-rekreacyjnej o nowej skali dostępności i oddziaływania; Zbyt mała liczba instytucji kultury Niskie dochody mieszkańców
Sytuacja mieszkaniowa			
<ul style="list-style-type: none"> Względnie korzystna struktura zabudowy – dominacja budynków niskich i małych Względnie korzystna struktura własności budynków i mieszkań; Korzystna struktura wieku zasobów, Ogólnie korzystna struktura jakości zasobów: Bardzo dobry ogólny stopień wyposażenia mieszkań w instalacje Nowe inwestycje mieszkaniowe, budownictwo wielorodzinne	Ogólnie dobry stan zasobów mieszkaniowych	Mała intensywność zabudowy, enklawy starej zabudowy substandardowej i braki w sieciach: wodociągowej, c.o. a miejscowo i w sieci kanalizacyjnej;	<ul style="list-style-type: none"> Znaczący udział mieszkań małych, niefunkcjonalnych Dominacja mało intensywnej zabudowy mieszkaniowej – wyższe jednostkowe koszty obsługi sieciami infrastruktury komunalnej; Pogarszająca się struktura wieku zasobów, Znaczący udział mieszkań w budynkach ok. 30-letnich Enklawy braku wyposażenia w instalacje
		Wyraźnie występujący deficyt statystyczny mieszkań	<ul style="list-style-type: none"> Duża liczba gospodarstw domowych współzamieszkuje z innym gospodarstwem domowym w mieszkaniu Ostatni budynek wielorodzinny oddano do użytku w roku 1993
		Nierozwiązany problem komunalnych, substandardowych zasobów mieszkaniowych i budownictwa socjalnego	<ul style="list-style-type: none"> Konieczność podjęcia inwestycji w zakresie likwidacji komunalnych substandardów mieszkaniowych; Inwestycje na rzecz rozwiązywania problemów mieszkaniowych najsłabszych ekonomicznie grup mieszkańców;

			<ul style="list-style-type: none"> Konieczność budowy tanich mieszkań dla ludzi młodych w celu powstrzymania masowej emigracji
--	--	--	---

5. Potencjał gospodarczy, rynek pracy, turystyka

Potencjał gospodarczy			
SILNE STRONY		SŁABE STRONY	
Zagadnienia szczegółowe	Zagadnienia podstawowe	Zagadnienia podstawowe	Zagadnienia szczegółowe
W odniesieniu do liczby mieszkańców wysoki poziom nasycenia podmiotami gospodarczymi niż w innych tego typu ośrodkach regionu lubelskiego	Względnie wysoki poziom nasycenia podmiotami gospodarczymi;	Brak dużych zakładów produkcyjnych, przemysłowych	<ul style="list-style-type: none"> Zbyt mało dużych zakładów przemysłowych (takich jak OSM) Niewystarczająco rozwinięty sektor przetwórstwa owocowo-warzywnego i okołorolny
<ul style="list-style-type: none"> Dość duży udział podmiotów działających w sferze usług rynkowych w tym w handlu i naprawach, przy istotnym udziale firm ze sfery przemysłowej i budowlanej Duża przedsiębiorczość mieszkańców gminy Oddanie do użytku dużego zakładu penitencjarnego, w którym znajdzie pracę wielu mieszkańców gminy	Względnie zróżnicowany branżowo profil bazy ekonomicznej gminy	W swoim zróżnicowaniu dość monofunkcyjny i nieaktywny dla potencjalnych inwestorów profil gospodarczy gminy	<ul style="list-style-type: none"> Wynikający ze specyfiki branżowej, lokalizacji poza obszarem metropolitalnym Lublina oraz wielkości firm w gminie brak znaczącego udziału podmiotów ze sfery B+R (badania i rozwój) i niski poziom innowacyjności firm; Duże uzależnienie gospodarki gminy od bazy surowcowej (owoce, warzywa) Zbyt mało firm z otoczenia biznesu Brak specjalizacji o randze regionalnej, lokalnych więzi kooperacyjnych i wzajemnego wsparcia lokalnych firm („klastry”, „grona” „lokalne systemy produkcyjne przetwórstwa owocowo-warzywnego” itp.) Zbyt małe zainteresowanie inwestorów zewnętrznych gminą Brak reprezentatywnej organizacji zrzeszającej przedsiębiorców Niewystarczająca informacja i doradztwo dla przedsiębiorców w zakresie finansowania i wdrażania nowych technologii Niewystarczająca informacja na terenach wiejskich w zakresie promocji agroturystyki
Warunki rozwoju gospodarki rolno-żywnościowej			
<ul style="list-style-type: none"> Duża liczba firm w sektorze owocowo-warzywnym Bardzo dobre warunki naturalne do uprawy owoców miękkich i warzyw Tradycje rozwoju przemysłu owocowo-warzywnego w gminie Silna pozycja OSM na rynku regionalnym Dość niskie uzależnienie lokalnych przedsiębiorców od wahań rynku owocowo-warzywnego – silna dywersyfikacja działalności gospodarczej, duże rozdrobnienie działalności	Ogólny dobrze rozwinięty sektor owocowo-warzywny	Niewystarczająca efektywność rynku owocowo-warzywnego w gminie, nie odpowiadająca wysokiemu i ponadprzeciętnemu potencjałowi surowcowemu	<ul style="list-style-type: none"> Niewydolny system dróg lokalnych utrudniający wewnątrzgminny transport towarowy Brak regulacji na poziomie planu zagospodarowania przestrzennego dla rozwoju przemysłu przetwórczego i okołorolnego Konieczność rozwoju upraw tych warzyw, które są jak najmniej zależne od specjalistycznych warunków glebowych występujących w gminie (np. ogórki, pomidory, pieczarki, kwiaty cięte) Brak giełdy owocowo-warzywniej (towarowej) w Opolu Rozdrobnione i nienowoczesne rolnictwo oraz brak rynków zbytu poza obszarem powiatu Zaniedbane urządzenia melioracyjne Zbyt mała liczba chłodni

			<ul style="list-style-type: none"> Upadek Cukrowni Opole i brak jednolitego pomysłu na zagospodarowanie obiektów po cukrowni
<ul style="list-style-type: none"> Wysokie walory turystyczno krajobrazowe i przyrodnicze Mnogość miejsc do uprawiania turystyki, na terenie gminy są wyznaczone i oznakowane szlaki rowerowe, istnieje baza do rozwoju agroturystyki, np. miejscowość Góry Opolskie, Górna Owczarnia, Jankowa, Pomorze. Bliskie sąsiedztwo terenów atrakcyjnych turystycznie Długoletnie tradycje hodowli ryb i wędkarstwa Coraz lepsze oznakowanie turystyczne gminy Dobra promocja miasta i gminy w mediach Mnogość informatorów o gminie Modernizacja kolejki wąskotorowej stała się kolejną atrakcją w skali całego województwa	Bardzo dobre warunki do rozwoju turystyki i agroturystyki	Turystyka Niepełne wykorzystanie walorów turystycznych miasta i obszarów wiejskich	<ul style="list-style-type: none"> Brak rozwiniętej bazy konferencyjno-hotelowej oraz rekreacyjno-wypoczynkowej do obsługi popytu na tego typu usługi generowanego zwłaszcza w Lublinie (predyspozycje kosztów, odległości, dostępności komunikacyjnej, środowiskowe-lasy), taka baza rozwija się w Kazimierzu i Puławach; Słaby rozwój agroturystyki Brak wystarczającej wiedzy wśród rolników na temat rozwoju działalności pozarolniczej, turystycznej Brak stanic wędkarskich
Rynek pracy			
SILNE STRONY		SŁABE STRONY	
Zagadnienia szczegółowe	Zagadnienia podstawowe	Zagadnienia podstawowe	Zagadnienia szczegółowe
<ul style="list-style-type: none"> Dość duży spadek liczby bezrobotnych w okresie 2004-2007; Wzrost popytu na pracę; Podaż miejsc pracy dla osób z wykształceniem zawodowym i technicznym;	Zanikający problem bezrobocia	Duży obszar niepewności w zakresie obserwowanego spadku stopy bezrobocia	<ul style="list-style-type: none"> Niepewność co do przyczyn spadku bezrobocia i trwałości tego procesu (wyjazdy zarobkowe zagranicę, trwały wzrost gospodarczy, krótkotrwały efekt wzrostu jako kompensacja wejścia w struktury UE itp.); Konieczność modernizacji i restrukturyzacji (innowacyjność i konkurencyjność) lokalnej bazy gospodarczej dla zachowania trwałego rozwoju; Konieczność stałej modernizacji systemu oświaty i wychowania oraz szkoleń zawodowych w celu rozwoju zasobów ludzkich (restrukturyzacja i podnoszenie poziomu kwalifikacji) Konieczność wprowadzenia systemu praktyk i staży zawodowych Zbyt mało szkoleń dla osób pragnących prowadzić własną działalność gospodarczą Bak programów edukacyjnych dla młodzieży szkolnej w zakresie budowy postaw przedsiębiorczych Niewystarczająca informacja o sposobach zakładania działalności gospodarczej
<ul style="list-style-type: none"> Dominacja małych podmiotów gospodarczych większość stanowią zakłady osób fizycznych: 2006r. BDRGUS) Względnie korzystny poziom wskaźnika	Względnie wysoki poziom aktywności ekonomicznej ludności, w tym przedsiębiorczości indywidualnej		<ul style="list-style-type: none">

zatrudnienia i aktywności zawodowej		Enklawy bezrobocia utrwalonego z elementami dziedziczenia ról społecznych;	<ul style="list-style-type: none"> Konieczność adresowanych działań w celu likwidacji skutków długotrwałego bezrobocia;
-------------------------------------	--	--	--

6. Zarządzanie i finanse

<u>Zarządzanie i finanse</u>			
SILNE STRONY		SŁABE STRONY	
Zagadnienia szczegółowe	Zagadnienia podstawowe	Zagadnienia podstawowe	Zagadnienia szczegółowe
<ul style="list-style-type: none"> Szybko rosnący potencjał finansowy gminy (wzrost względnych i bezwzględnych rozmiarów dochodów i wydatków budżetowych); Wzrost udziału dochodów ze źródeł pozabudżetowych, w tym duży przyrost środków polityki strukturalnej UE – rok 2007 i lata następne; Porównawczo dość wysoki poziom dochodów i wydatków per capita niż w innych gminach regionu lubelskiego oraz średniej dla województwa lubelskiego	Względnie korzystna i poprawiająca się z roku na rok sytuacja finansowa budżetu gminy	Budżetu gminy jest nieadekwatny do potencjalnych możliwości rozwoju obszaru gminy	<ul style="list-style-type: none"> Brak programowego rozpoznania perspektyw finansowych gminy na lata 2008-2020 powiązanego z Wieloletnim Planem Inwestycyjnym i Wieloletnimi Programami Inwestycyjnymi
<ul style="list-style-type: none"> Dynamiczny, bezwzględnie i względnie, przyrost wydatków inwestycyjnych, skokowy wzrost w roku 2007; Stabilna prognoza sytuacji finansowej gminy na lata 2008-2015 Aktywna polityka pozyskiwania środków pozabudżetowych władz gminy – skokowy i trwały wzrost udziału inwestycji finansowanych ze źródeł UE i innych	Duża aktywność inwestycyjna gminy	Utrata potencjalnie należnych dochodów budżetowych wynikająca ze specyfiki gminy;	<ul style="list-style-type: none"> Rozwinięte dojazdy mieszkańców miasta do pracy w Lublinie i aglomeracji (podatki od osób prawnych); Nieznane rozmiary szarej strefy gospodarczej Zbyt mała liczba inwestycji zewnętrznych na obszarze gminy

4. Założenia strategii rozwoju miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015

Okres programowania 2008-2015

Strategia rozwoju odpowiada kolejnemu okresowi programowania rozwoju na lata 2007 – 2015. Okres ten pokrywa się z okresem programowania rozwoju Polski, który został ujęty w Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007-2015. Obejmuje również cały okres programowania Unii Europejskiej na lata 2007-2013.

Partnerstwo strategii rozwoju

Przygotowanie strategii rozwoju zaplanowano z udziałem partnerów społecznych. Do jej opracowania zostały zaproszone wszystkie zainteresowane strony - partnerzy strategii. Proces przygotowania strategii rozwoju charakteryzował się „elastycznością” doboru i uczestnictwa partnerów społecznych w pracach tworzenia strategii rozwoju w zależności od potrzeb wynikłych na poszczególnych etapach prac. Postępy prac nad strategią rozwoju były na bieżąco monitorowane przez członków **Zespołu Horyzontalnego ds. opracowania Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie**, którzy uczestniczyli we wspólnych spotkaniach roboczych organizowanych przez Urząd Miejski Opole Lubelskie i odbywających się przy współudziale ekspertów zewnętrznych. Na każdym etapie prac nad strategią rozwoju członkowie Zespołu mogli zgłaszać własne uwagi i opinie na temat kierunku prowadzonych prac. Zgłaszane uwagi i wnioski były dyskutowane podczas posiedzeń Zespołu w siedzibie Urzędu Miejskiego.

W ramach konsultacji z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami Urząd Miejski Opola Lubelskiego, po uzgodnieniach z ekspertami zewnętrznymi, podjął decyzję o przygotowaniu i dystrybucji ankiet tematycznych skierowanych do poszczególnych grup społecznych. Ankiety pozwoliły na uzyskanie opinii mieszkańców gminy na temat najbardziej drażliwych problemów, które wymagają rozwiązania w najbliższych latach.

Wyjściowa lista partnerów społeczno-gospodarczych zaproszonych do udziału w pracach:

Partnerzy zewnętrzni (w ramach Zespołu Horyzontalnego ds. opracowania Strategii Rozwoju Opola Lubelskiego):

- Powiatowy Urząd Pracy w Opolu Lubelskim
- Państwowa Powiatowa Komenda Straży Pożarnej w Opolu Lubelskim
- Komenda Powiatowej Komendy Policji w Opolu Lubelskim
- Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Opolu Lubelskim
- PKO BP SA w Opolu Lubelskim
- Bank Gospodarki Żywnościowej w Opolu Lubelskim
- Szpital Powiatowy w Opolu Lubelskim
- Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Opolu Lubelskim
- Zakład produkcyjny „SAMET”
- Firma „MAK-POL”
- Stowarzyszenie Rozwoju Ziemi Opolskiej – Lokalna Grupa Działania
- Zakład Produkcyjny „TARA”
- Prezes Klubu Abstynenta „Jutrzenka”

- Wspólnoty mieszkaniowe
- Towarzystwo Przyjaciół Miasta opola Lubelskiego

Przedstawiciele Miasta, Urzędu Miejskiego i jednostek organizacyjnych:

- Rada Miejska w Opolu Lubelskim
- Burmistrz Opola Lubelskiego
- Zastępca Burmistrza Opola Lubelskiego
- Wydział Inwestycji, Planowania i Rozwoju Urzędu Miejskiego w Opolu Lubelskim
- Wydział Integracji Europejskiej i Promocji Urzędu Miejskiego w Opolu Lubelskim
- Wydział Gospodarki Komunalnej, Ochrony Środowiska i Rolnictwa Urzędu Miejskiego w Opolu Lubelskim
- Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Opolu Lubelskim
- Miejsko – Gminny Ośrodek Kultury w Opolu Lubelskim
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Opolu Lubelskim
- Zespół Ekonomiczno – Administracyjny Szkół w Opolu Lubelskim
- Zespół Szkół Nr 1 w Opolu Lubelskim
- Zespół Szkół Nr 2 w opolu Lubelskim
- Zespół Szkół w Kluczkowicach
- Ochotnicze Straże Pożarne
- Miejska Biblioteka Publiczna w Opolu Lubelskim

Cele strategii rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015

- a) Utworzenie dokumentu, który będzie służył władzom gminy oraz partnerom społecznym do realizacji zamierzeń w ramach wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych oraz szczegółowych kierunków działań, zgodnie z vademecum strategii rozwoju lokalnego opracowanymi przez Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego w 2007 r.
- b) Umożliwienie realizacji konkretnych zadań inwestycyjnych wynikających z zapisów strategii i ujętych w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym. Wieloletni plan inwestycyjny stanowi instrument wdrażania niniejszej strategii rozwoju. Wskazuje konkretne zadania (projekty) które będą realizowane w założonym horyzoncie czasowym wraz z oszacowaniem kosztów ich realizacji. Zadania te wynikają z przyjętych w strategii celów i kierunków działań, a ich realizacja przyczynia się do osiągnięcia założonych wskaźników.
- c) Uzyskanie akceptacji społecznej dla wykazanych w strategii celów i kierunków działań.
- d) Umożliwienie aplikacji po środki zewnętrzne – w tym głównie z programów Unii Europejskiej.

Zakres strategii

Strategia ma na celu wybór orientacyjny celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań służących realizacji jej wizji. Strategia obejmuje kierunki działań w ramach których, na podstawie

opracowanego Wieloletniego Planu Inwestycyjnego na lata 2008-2010 i następne, będą realizowane konkretne zadania, będące domeną zarówno samorządu gminnego i jednostek podległych gminie, jak i pozostałych podmiotów funkcjonujących na obszarze Gminy Opole Lubelskie.

Zasady finansowania strategii

Strategia, zgodnie z wytycznymi, nie zawiera konkretnych list projektów realizacyjnych, z podaniem ich wartości i źródeł finansowania. Dla wyznaczonych w niniejszej strategii kierunków działań zakłada się wypracowanie i przyjęcie projektów na poziomie WPI (Wieloletniego Planu Inwestycyjnego), co do których będzie możliwe zapewnienie finansowania, a w przypadku założeń współfinansowania zewnętrznego (najczęściej na zasadzie refinansowania kosztów) - zapewnienie wkładu własnego i płynności finansowej. Dotyczy to projektów wnioskowanych przez jednostki budżetowe, partnerów instytucjonalnych i prywatnych.

Otwartość strategii rozwoju:

Przyjęto otwartą formułę strategii rozwoju z możliwością korekt różnych jej elementów w trakcie realizacji.

5. Misja i wizja strategii (cel generalny)

Docelowa wizja rozwoju Gminy Opole Lubelskie brzmi następująco:

„MIASTO I GMINA OPOLE LUBELSKIE ATRAKCYJNYM MIEJSCEM ŻYCIA, OŚRODKIEM KONKURENCYJNEJ I INNOWACYJNEJ GOSPODARKI LOKALNEJ, ZDROWYCH WARUNKÓW ZAMIESZKANIA, EFEKTYWNEGO INWESTOWANIA, PRACY I WYPOCZYNKU”

6. Cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań

Obecnie kluczowym aspektem procesów rozwojowych w Opolu Lubelskim wydaje się być zwiększenie atrakcyjności miasta i gminy dla młodych ludzi, zwłaszcza realizacja zadań ukierunkowanych na przeciwdziałanie emigracji zarobkowej. Kapitał ludzki bez wątpienia stanowi największy zasób każdego regionu i każdej gminy. Jego deficyt oznacza stopniową marginalizację ekonomiczną miasta i ogranicza możliwości rozwoju bazy społecznej i gospodarczej. Innym niezmiernie ważnym aspektem związanym z długofalowym rozwojem gminy jest przyciągnięcie inwestorów zewnętrznych. Istotnym elementem rozwoju gminy będzie również aktywizacja społeczna osób w wieku poprodukcyjnym, których liczba jak wykazały analizy, rośnie szybciej, niż pozostałych grup wiekowych.

Opinie Zespołu horyzontalnego oraz wyniki prac zespołów roboczych jednoznacznie potwierdziły fakt zbyt małego zainteresowania inwestorów zewnętrznych gospodarką Opola. Wobec powyższego priorytetowym wydaje się stworzenie lepszych warunków dla inwestycji zewnętrznych – zagospodarowanie terenów, uzbrojenie terenów inwestycyjnych, promocja i wiele innych działań komplementarnych. Rzeczą niezmiernie istotną jest również dalsza poprawa warunków bytowo-komunalnych w gminie, w tym zwłaszcza dróg lokalnych oraz rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej. Turystyka i agroturystyka, z uwagi na bardzo dobre walory środowiskowe i historyczne obszaru gminy, brak naturalnych zanieczyszczeń powinna być jedną z głównych osi rozwoju gminy. Kluczowym w tym zakresie wydają się być nie tylko działania promocyjne, które w chwili obecnej są prowadzone profesjonalnie, lecz również wszelkie działania zmierzające do dywersyfikacji działalności gospodarczej na terenach wiejskich gminy, w tym działalności rolniczej.

Powstrzymanie negatywnych zjawisk społecznych (demograficznych, emigracji młodych, patologii społecznych, braku aktywności osób starszych), przyciągnięcie inwestorów zewnętrznych oraz rozwój i dywersyfikacja sektora rolno-spożywczego i turystyki stanowić będzie jedną z głównych osi rozwoju społecznego i gospodarczego gminy. Rozwój ten, w ogólnym rozumieniu, powinien wyrażać się w:

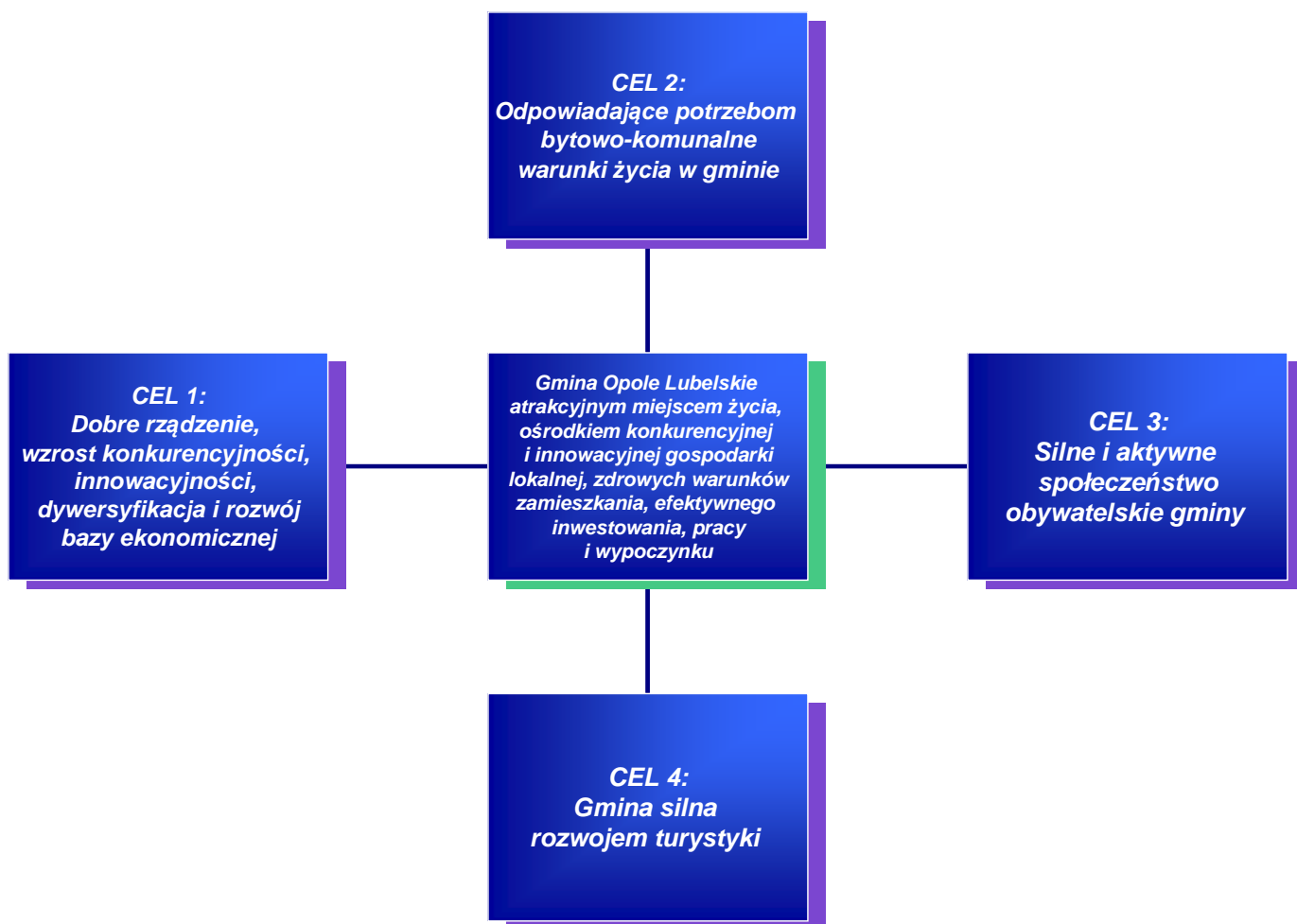
- a) poprawie warunków prowadzenia małej i średniej przedsiębiorczości – pomoc lokalowa, instytucjonalna, preferencje podatkowe, informacja, doradztwo, szkolenia,
- b) ułatwieniach, w tym instytucjonalnych prowadzenia działalności gospodarczej,
- c) stwarzaniu lepszych warunków na lokalnym rynku pracy, poprzez działania ukierunkowane na poprawę kwalifikacji pracowniczych absolwentów szkół opolskich, osób bezrobotnych oraz aktywizację osób w wieku poprodukcyjnym, których liczba systematycznie rośnie w ujęciu względnym i bezwzględnym,
- d) wykorzystaniu potencjału szkolnictwa zawodowego-technicznego w zwiększeniu atrakcyjności obszaru gminy dla dużych inwestorów zewnętrznych, zainteresowanych w zatrudnieniu wykwalifikowanej kadry technicznej,
- e) jak największym wykorzystaniem funduszy Unii Europejskiej w latach 2007-2013 (PO Kapitał Ludzki, PO Innowacyjna Gospodarka oraz RPO Województwo Lubelskie 2007-2013),

- f) wykorzystaniu potencjału dominującego przemysłu owocowo-warzywnego i okołorolniczego, podupadłego w ostatnich latach, lokalizacji giełdy owocowo-warzywniej stanowiącej konkurencję dla innych giełd w regionie, próbie konsolidacji głównych producentów,
- g) dalszym rozwijaniu i tworzeniu spójnej atrakcyjnej oferty inwestycyjnej dla potencjalnych partnerów i inwestorów,
- h) stworzeniu narzędzi wsparcia turystyki w mieście i na obszarach wiejskich, w tym zwłaszcza agroturystyki, wykorzystanie wysokiego potencjału środowiskowego, geograficznego i historycznego.

Na potrzeby realizacji „Strategii” opracowano **4 cele strategiczne** i odpowiadające im **cele operacyjne**. Celom Operacyjnym przypisano szczegółowe **kierunki działań**, które będą stanowić do kwalifikacji poszczególnych projektów w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym. Poniżej przedstawiono ramowy schemat celów strategicznych w odniesieniu do wypracowanej wizji rozwoju Gminy Opole Lubelskie.

Wykres 34: Wizja i cele strategiczne rozwoju gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015

Poniżej opisano w sposób szczegółowy cele strategiczne i przypisane do nich cele operacyjne. Kierunki działań określone zostały na poziomie każdego celu operacyjnego. Realizacja celów strategicznych jest uwarunkowana sprawną realizacją celów operacyjnych. Cele operacyjne są warunkowane realizacją wyznaczonych kierunków działań. Kierunki działań są warunkowane realizacją konkretnych projektów i zadań wpisanych w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym oraz innych planach, programach strategicznych na poziomie gminy.

CELE STRATEGICZNE			
CEL1: Dobre rządzenie, wzrost konkurencyjności, innowacyjności, dywersyfikacja i rozwój bazy ekonomicznej	CEL 2: Odpowiadające potrzebom bytowo-komunalne warunki życia w gminie	CEL 3: Silne i aktywne społeczeństwo obywatelskie gminy	CEL 4: Gmina silna rozwojem turystyki
CELE OPERACYJNE I ODPOWIADAJĄCE IM KIERUNKI DZIAŁAŃ			
Cel 1.1: Gmina atrakcyjna dla inwestorów zewnętrznych <ul style="list-style-type: none"> - uzbrajanie terenów przeznaczonych pod inwestycje produkcyjne i usługowe, w tym projekty infrastrukturalne dotyczące kompleksowego zagospodarowania terenów inwestycyjnych typu „greenfield” i „brownfield” - poprawa dostępności komunikacyjnej terenów inwestycyjnych - tworzenie inkubatorów przedsiębiorczości - zabezpieczenie atrakcyjnych terenów pod inwestycje w planie zagospodarowania przestrzennego - wprowadzenie systemu ulg podatkowych dla inwestorów - stworzenie warunków do powołania i działalności organizacji zrzeszającej przedsiębiorców z terenu miasta i gminy w celu wspólnych działań lobbyngowych, szkoleń, wymiany doświadczeń kojarzenia ofert gospodarczych, reprezentowania środowiska na zewnątrz. - promocja potencjału gospodarczego gminy - dostosowanie profilu kształcenia (szkolnictwa zawodowego i średniego) dla potrzeb potencjalnych inwestorów - zmniejszenie czasochłonności procedur - zwiększenie możliwości inwestycyjnych gminy poprzez racjonalizację wydatków bieżących (m.in. racjonalizacja sieci szkół). - tworzenie warunków dla inwestorów	Cel 2.1: Techniczna infrastruktura sieciowa dopasowana do potrzeb mieszkańców i przedsiębiorców <ul style="list-style-type: none"> - rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej na terenie miasta - rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej na terenach wiejskich - rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej - rozbudowa i modernizacja sieci ciepłowniczej - rozbudowa i modernizacja sieci elektroenergetycznej, gazowej i telefonicznej na obszarze miasta - rozbudowa i modernizacja sieci elektroenergetycznej, gazowej i telefonicznej na obszarze wiejskim	Cel: 3.1 Aktywna postawa społeczna mieszkańców gminy <ul style="list-style-type: none"> - aktywizacja społeczności lokalnych wokół działań skierowanych na osiągnięcie wspólnych celów – budowa więzi społeczności lokalnej - inspirowanie i wspieranie inicjatyw obywatelskich, grup mieszkańców i różnych docelowych grup społecznych - wsparcie działalności nowo utworzonych oraz już istniejących centrów w zakresie pomocy doradczo-szkoleniowej dla organizacji pozarządowych - tworzenie i wspieranie porozumień (sieci) partnerów społecznych i organizacji pozarządowych - tworzenie i wdrażanie programów ukierunkowanych na rozwój dialogu społecznego - aktywizacja dzieci i młodzieży - alternatywa na spędzanie wolnego czasu, rozwijanie zainteresowań - aktywizacja międzypokoleniowa 50+	Cel 4.1: Baza infrastrukturalna turystyki przystosowana do potrzeb rynku <ul style="list-style-type: none"> - budowa/odbudowa małej infrastruktury turystycznej, w szczególności miejsc wypoczynkowych i biwakowych, tras rowerowych i pieszych; - odnowa obiektów i szlaków dziedzictwa kulturowego, wzbogacających atrakcyjność gminy - powstanie infrastruktury wzbogacającej ofertę turystyki aktywnej i specjalistycznej, a w szczególności infrastruktury gwarantującej wzrost zatrudnienia i dochodów społeczności lokalnych - tworzenie ścieżek dydaktycznych i tematycznych

ukierunkowanych na inwestycje produkcyjne i usługowe			
<p>Cel 1.2: Wzrost konkurencyjności gospodarczej obszarów wiejskich,</p> <ul style="list-style-type: none"> - szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie - ułatwianie startu młodym rolnikom - podnoszenie poziomu wykształcenia mieszkańców wsi. - poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa - większe uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności - poprawa podstawowych usług na obszarach wiejskich, obejmujących elementy infrastruktury technicznej, warunkujących rozwój społeczno-gospodarczy, - budowa Planów Odnowy Miejscowości na obszarze wiejskim gminy - promocja i szkolenia w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Obszarów Wiejskich PORPW - kontynuacja i rozszerzanie zakresu programu Leader oraz tworzenia Lokalnych Grup Działania (LGD)	<p>Cel 2.2: Dostępna i bezpieczna sieć dróg gminnych</p> <ul style="list-style-type: none"> - remonty i modernizacje dróg miejskich - remonty i modernizacje dróg na obszarze wiejskim - budowa nowych dróg gminnych - wyznaczenie miejsc parkingowych dla samochodów osobowych i ciężarowych na obszarze miasta - gruntowna modernizacja ciągów pieszych, ścieżek rowerowych, parkingów	<p>Cel 3.2: Wykorzystanie i wzmocnienie potencjału organizacji pozarządowych</p> <ul style="list-style-type: none"> - inicjowanie i wspieranie przez gminę wszelkich inicjatyw społecznych zmierzających do poprawy warunków życia mieszkańców gminy - promocja dobrych praktyk oraz przygotowanie i realizacja kampanii informacyjnych w zakresie współpracy Urzędu Miejskiego i jednostek podległych z partnerami społecznymi i organizacjami pozarządowymi - upowszechnianie współpracy w zakresie uzgadniania polityki publicznej pomiędzy Urzędem Miejskiego i partnerami społecznymi i organizacjami pozarządowymi; - wypracowanie i upowszechnianie standardów działania trzeciego sektora, zapewniających wysoką jakość realizacji zadań publicznych oraz uzgadniania polityk publicznych we współpracy z Urzędem Miejskim i jego jednostkami podległymi - usprawnienie funkcjonowania organizacji partnerów społecznych Gminy, m.in. poprzez tworzenie programów rozwoju organizacji, poprawę efektywności procesów zarządczych i komunikacyjnych, tworzenie i wdrażanie programów podnoszących kwalifikacje eksperckie; - monitorowanie i ewaluacja współpracy pomiędzy Urzędem Miejskim i instytucjami dialogu społecznego i obywatelskiego - wzmocnienie kompetencji kadr Urzędu Miejskiego i jednostek podległych z zakresu współpracy z partnerami społecznymi i organizacjami pozarządowymi w gminie - wsparcie działań lokalnych organizacji pozarządowych na terenach wiejskich	<p>Cel 4.2: Dostępne i wysokiej jakości usługi turystyczne w gminie</p> <ul style="list-style-type: none"> - inwestycje służące utrzymaniu i kultywowaniu tradycyjnych zawodów i rzemiosła w Opolu Lubelskim oraz inwestycje służące wspieraniu twórczości lokalnej lub ludowej - stworzenie spójnej ogólnogminnej oferty turystycznej, generującej pozytywny wizerunek gminy na rynku turystycznym (turystyka aktywna, turystyka przyrodnicza, turystyka kulturalna), - wzmocnienie systemu promowania produktów turystycznych poza granicą gminy zwiększających zainteresowanie podmiotów gospodarczych inwestycjami w infrastrukturę turystyczną - organizacja i rozszerzanie zakresu imprez i wydarzeń kulturalnych związanych z dziedzictwem, historią i tradycjami rzemiosła w Opolu Lubelskim - rozszerzenie elektronicznej bazy informacji turystycznej oraz stron WWW promujących gminę - aktualizacja i tworzenie folderów i innych publikacji informacyjnych na temat gminy, - stworzenie warunków do uprawiania turystyki na licznych akwenach wodnych - tworzenie podstaw do rozwoju wiosek tematycznych - organizacja zielonych szkół n terenie gminy -tworzenie tzw. „małej gastronomii” na trasach rowerowych i pieszych - włączenie Opolu Lubelskiego w ogólnopolską sieć Polskiego Towarzystwa Schronisk Młodzieżowych poprzez stworzenie na bazie jednej z placówek oświatowych bazy noclegowej, jako schroniska młodzieżowego, - organizacja wiosek tematycznych na terenie

			Gminy Opole Lubelskie
<p>Cel 1.3: Sprawny i konkurencyjny sektor rolno-spożywczy</p> <ul style="list-style-type: none"> - wspieranie i organizowanie grup producenckich na wsi. - stymulowanie rozwoju usług okołorolniczych. - stymulowanie tworzenia wstępnie uznanych grup producentów rolnych, zgodnej z art. 4 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1943/2003 oraz art.1 lit. b rozporządzenia Komisji (WE) nr 2113/2004, realizowanej w oparciu o zatwierdzony plan dochodzenia do uznania. - stymulowanie tworzenia funduszy operacyjnych przez organizacje producentów owoców i warzyw dofinansowanych w ramach rozporządzenia Komisji (WE) nr 1433/2003. - szersze korzystanie z usług doradczych przez rolników i przetwórców - zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej - poprawa konkurencyjności przedsiębiorstw w sektorze przetwórstwa i wprowadzania do obrotu produktów rolnych, uwarunkowana wzrostem wartości dodanej, jakości produkcji, obniżeniem kosztów oraz rozwojem nowych produktów, procesów i technologii produkcji - pogłębienie wiedzy konsumentów o mechanizmach jakości żywności; - wsparcie grup producentów skupiających podmioty aktywnie uczestniczące w systemach jakości żywności; - inicjowanie powstawania, rozwoju, przetwarzania, wprowadzenia na rynek oraz podnoszenia jakości produktów i	<p>Cel 2.3: Dostępna i nowoczesna baza sportowo-rekreacyjna w mieście i na terenach wiejskich</p> <ul style="list-style-type: none"> - budowa zespołu ogólnodostępnych obiektów centrum sportowo-rekreacyjnego o ogólnogminnym charakterze - budowa i modernizacja boisk przyszkolnych na terenach wiejskich - poprawa wyposażenia technicznego zajęć sportowych realizowanych w jednostkach oświatowych - budowa otwartych stref rekreacji w mieście i na wsi	<p>Cel 3.3: Trwałe ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego grup zagrożonych patologiami i bezrobociem</p> <ul style="list-style-type: none"> - opracowanie i realizacja gminnego programu aktywizacji zawodowej, skierowanego do określonych grup docelowych wymagających szczególnego wsparcia: młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym, osób przebywających w zakładach poprawczych, członków społeczności romskiej w gminie oraz osób niepełnosprawnych; - rozwój instrumentów ukierunkowanych na wczesną identyfikację indywidualnych potrzeb osób bezrobotnych i poszukujących pracy oraz planowanie rozwoju zawodowego (w tym m.in. zainicjowanie zastosowania Indywidualnych Planów Działania) - ułatwianie wejścia na gminny rynek pracy osobom z grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, niepozostającym w zatrudnieniu, poprzez objęcie ich różnorodnymi formami wsparcia oraz programami aktywizacji zawodowej (obejmującymi m.in. pośrednictwo pracy i doradztwo zawodowe, staże, szkolenia, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy oraz subsydiowanie zatrudnienia); - wspieranie rozwoju przedsiębiorczości wśród osób z grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, niepozostających w zatrudnieniu, m.in. poprzez udzielenie wsparcia doradczo-szkoleniowego dla osób zakładających działalność gospodarczą oraz przyznawanie środków przeznaczonych na rozwój przedsiębiorczości, w tym w formie spółdzielczej - zachęcanie pracodawców (w tym w szczególności małych i średnich	<p>Cel 4.3: Funkcjonalna i estetyczna przestrzeń publiczna w mieście</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizacja projektów mających na celu przywrócenie zdegradowanym obszarom Opola (w tym poprzemysłowym, np. Cukrownia) funkcji gospodarczych, edukacyjnych, turystycznych, społecznych i kulturalnych, - uporządkowanie przestrzeni publicznej oraz poprawa stanu tkanki architektoniczno-urbanistycznej; - dbałość o czystość miasta - wzmocnienie funkcji centrum miasta – koncentracja obiektów: usług, gastronomii, kultury, wypoczynku-rekreacji, administracji - stopniowe porządkowanie istniejącej zabudowy centrum miasta – elementy stref funkcjonalno-przestrzennych - ochrona cennych przyrodniczo obszarów miasta i wokół miasta (w szczególności lasy), poprawa stanu środowiska mieszkalnego - tworzenie systemu informacji turystycznej w mieście i na obszarze wsi - aktywna realizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji w zakresie przestrzeni miejskiej, przy współudziale mieszkańców, przedsiębiorców oraz funduszy UE w ramach RPOWL - wspieranie przekształcania gospodarstw rolnych w gospodarstwa agroturystyczne

<p>usług bazujących na lokalnych zasobach, w tym naturalnych surowcach i produktach rolnych i leśnych oraz tradycyjnych sektorach gospodarki;</p>		<p>przedsiębiorców) do zatrudniania osób z grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, nie pozostających w zatrudnieniu, m.in. poprzez tworzenie systemu szkoleń dostosowanego ściśle do potrzeb pracodawców oraz upowszechnianie trójstronnych umów szkoleniowych;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wsparcie i promocję wolontariatu jako formy integracji osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym; - poprawa dostępu do informacji o usługach świadczonych przez instytucje rynku pracy i Urząd Miejski, skierowanych do osób bezrobotnych i poszukujących pracy - wsparcie tworzenia i działalności podmiotów aktywizujących osoby zagrożone wykluczeniem społecznym; - tworzenie, wdrażanie i promocja idei godzenia życia zawodowego i rodzinnego oraz mobilności geograficznej i zawodowej; - wsparcie instytucji i organizacji działających na rzecz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych i poszukujących pracy	
<p>Cel 1.4: Gminny rynek pracy dostosowany do potrzeb lokalnej i regionalnej gospodarki</p> <ul style="list-style-type: none"> - dostosowanie profilu kształcenia (szkolnictwa zawodowego i średniego) dla potrzeb rynku pracy. - ułatwianie wejścia na rynek pracy młodym osobom niepozostającym w zatrudnieniu (15–24 lata), poprzez objęcie ich różnorodnymi formami wsparcia oraz programami aktywizacji zawodowej (obejmującymi m.in. pośrednictwo pracy, doradztwo zawodowe, staże, praktyki zawodowe, szkolenia oraz subsydiowanie zatrudnienia) - wspieranie rozwoju przedsiębiorczości wśród młodzieży, m.in. poprzez	<p>Cel 2.4: Dobrze rozwinięta i nowoczesna baza dla rozwoju działalności kulturalnej</p> <ul style="list-style-type: none"> - zasadnicza rozbudowa, remont i modernizacja gminnych obiektów kultury - rozwój instytucji realizujących cele kulturalne, w tym biblioteki - poprawa wyposażenia instytucji kultury - promocja działań związanych z kulturą - organizacja imprez kulturalnych o charakterze ogólnogminnym - lepsza współpraca gminy w na szczeblu krajowym i międzynarodowym w zakresie organizacji kultury	<p>Cel 3.4: Dzieci i młodzież aktywna ruchowo i społecznie</p> <ul style="list-style-type: none"> - aktywizacja i integracja dzieci i młodzieży szkolnej wokół zajęć pozalekcyjnych, zabaw, konkursów i imprez - realizacja projektów „miękkich” dla dzieci i młodzieży, w tym współfinansowanych z UE - lepsze wyposażenie świetlic wiejskich i ich remont.	<p>Cel 4.4: Wysokie i trwałe znaczenie agroturystyki w gospodarce gminy</p> <ul style="list-style-type: none"> - podnoszenie wiadomości o formach prowadzenia agroturystyki i edukacja agroturystyczna i proekologiczna mieszkańców wsi. - tworzenie warunków do rozwoju ekoturystyki - tworzenie nowych miejsc pracy w agroturystyce - promocja rolnictwa ekologicznego wśród rolników - aktywne korzystanie z funduszy UE w zakresie wsparcia agroturystyki - rozwój agroturystyki w ramach partnerstw -

<p>udzielenie wsparcia doradczo-szkoleniowego dla osób zakładających działalność gospodarczą oraz przyznawanie środków przeznaczonych na rozwój przedsiębiorczości, w tym również w formie spółdzielczej</p> <ul style="list-style-type: none"> - tworzenie zachęt dla pracodawców (w tym w szczególności małych i średnich przedsiębiorców) do zatrudniania młodych osób niepozostających w zatrudnieniu, m.in. poprzez rozwój systemu szkoleń dostosowanych ściśle do potrzeb pracodawców w gminie oraz upowszechnianie trójstronnych umów szkoleniowych - wspieranie wolontariatu jako etapu przejściowego prowadzącego do podjęcia zatrudnienia oraz umożliwiającego zdobycie doświadczeń zawodowych. - przeprowadzenie analizy obecnego rynku pracy pod kątem teraźniejszych i przyszłych potrzeb mieszkańców gminy - tworzenie i realizację lokalnych programów szkoleniowych dla kadr instytucji rynku pracy i ośrodka pomocy społecznej; - identyfikację i promocję najlepszych praktyk i rozwiązań z zakresu aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych w gminie. - podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo. - poprawa dostępu do informacji o usługach świadczonych przez instytucje rynku pracy - rozwój usług doradczych i informacyjnych w zakresie kształcenia ustawicznego - upowszechnienie tworzenia i działalności			
---	--	--	--

<p>podmiotów aktywizujących osoby zagrożone wykluczeniem społecznym;</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwój instrumentów ukierunkowanych na wczesną identyfikację indywidualnych potrzeb osób bezrobotnych i poszukujących pracy - upowszechnienie edukacji społeczeństwa na każdym etapie kształcenia przy równoczesnym zwiększeniu jakości usług edukacyjnych i ich silniejszym powiązaniu z potrzebami gospodarki opartej na wiedzy			
<p>Cel 1.5: Wysoka konkurencyjność i innowacyjność gminnych MSP</p> <ul style="list-style-type: none"> - tworzenie funduszy typu <i>start-up</i> na rozpoczęcie działalności innowacyjnej - poprawa jakości usług związanych z rejestracją działalności gospodarczej i funkcjonowaniem przedsiębiorstw w gminie - przywracanie rangi unikalnej tradycji rzemieślniczej Opola - organizowanie szkoleń dla MSP z zakresu finansowania nowych technologii i innowacji - wsparcie dla przedsiębiorców w obszarze diagnozowania potrzeb szkoleniowych pracowników - promowanie kultury inwestowania w szkolenia pracowników, zwłaszcza w MŚP i w odniesieniu do niskowyzkwalifikowanych i starszych pracowników - upowszechnianie planowania strategicznego, realizacji strategii innowacyjnych i nowoczesnych metod zarządzania przedsiębiorstwem - różnicowanie działalności rolniczej w kierunku podejmowania lub rozwijania przez rolników, domowników i	<p>Cel 2.5: Dobrze wyposażona i odpowiadająca oczekiwaniom mieszkańców baza infrastruktury społecznej</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozbudowa, modernizacja i remonty bazy oświaty i wychowania - tworzenie ogólnodostępnych świetlic środowiskowych dla dzieci i młodzieży w mieście i na terenach wiejskich - wsparcie dla procesów adaptacji pomieszczeń i budynków na cele wychowawcze i ogólnospołeczne - komputeryzacja szkół gminnych	<p>Cel 3.5 Wysoka jakość oświaty w gminie</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizacja projektów ukierunkowanych na zwiększenie kompetencji nauczycieli - upowszechnianie innowacyjnych programów i metod oraz najlepszych praktyk (dydaktycznych i organizacyjnych), - zwiększenie efektywności nauczania kompetencji kluczowych z punktu widzenia dalszej ścieżki edukacyjnej i potrzeb gminnego rynku pracy (w szczególności: w zakresie nauk przyrodniczych i technicznych, kompetencji lingwistycznych i ICT, przedsiębiorczości), - opracowanie i wdrożenie gminnych programów pomocy stypendialnej dla uczniów szczególnie uzdolnionych (zwłaszcza w zakresie nauk matematycznych, przyrodniczych i technicznych) którzy pochodzą z rodzin najuboższych - rozwój systemu doradztwa edukacyjno-zawodowego - opracowanie i wdrażanie programów sprawnego zarządzania szkołą. - modernizację oferty kształcenia zawodowego oraz jej dostosowanie do potrzeb lokalnego rynku pracy; - wypracowanie programu współpracy szkół i	<p>Cel 4.5 Pełne wykorzystanie walorów dziedzictwa kulturalnego, historycznego i rzemieślniczego gminy</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizacja przedsięwzięć zwiększających atrakcyjność miasta i gminy jako historycznego miejsca odbywania targów i jarmarku, ale również konferencji i kongresów, spotkań biznesowych - promocja i rozwój lokalnej aktywności kulturalnej, w tym promocja lokalnej twórczości kulturalnej i artystycznej, z wykorzystaniem gminnego dziedzictwa kulturowego, historycznego oraz przyrodniczego; - rewitalizacja tkanki zabytkowej i historycznej

<p>małżonków rolników, działalności nierolniczej lub związanej z rolnictwem</p> <ul style="list-style-type: none"> - tworzenie przedsiębiorstw rodzinnych - aktywna realizacja projektów MSP przy współfinansowaniu UE w ramach PO IG		<p>placówek oświatowych w gminie, które prowadzą kształcenie zawodowe, z przedsiębiorcami i instytucjami rynku pracy</p>	
<p>Cel 1.6: Dobre rządzenie gminą</p> <ul style="list-style-type: none"> - usprawnienie procesu stanowienia prawa miejscowego oraz aktów administracyjnych - Modernizacja zarządzania finansowego: stopniowe wdrożenie systemu wieloletniego planowania budżetowego w ujęciu zadaniowym, zgodnie z planami na poziomie centralnym - doskonalenie metodologii i umiejętności w zakresie przygotowywania wieloletniego planowania budżetowego oraz planowania strategicznego - opracowanie i wdrożenie systemu ewaluacji zadań publicznych gminy opartego na wskaźnikach - wdrażanie uprawnień zarządczych w urzędzie gminy, w tym w zakresie zarządzania jakością, jak również w wybranych aspektach funkcjonowania organizacji, np. komunikacja wewnętrzna, zarządzanie ryzykiem - podnoszenie kwalifikacji kadr urzędu gminy i jednostek podległych - opracowanie standardów kompetencyjnych dla pracowników Urzędu Miejskiego i jednostek podległych - obniżenie kosztów funkcjonowania administracji publicznej	<p>Cel 2.6: Środowisko naturalne zabezpieczone dla potrzeb przyszłych pokoleń</p> <ul style="list-style-type: none"> - poprawa stanu zieleni miejskiej, w tym parków miejskich; - ograniczanie uciążliwości wynikających z nadmiernego ruchu drogowego oraz lokalnych komunalno-bytowych zanieczyszczeń powietrza w mieście. - ochrona cennych przyrodniczo obszarów gminy - rozwój ogólnogminnych terenów zieleni, wypoczynku i rekreacji - zapewnienie ciągłości rolniczego użytkowania ziemi i tym samym utrzymanie żywotności obszarów wiejskich. - zachowanie walorów krajobrazowych obszarów wiejskich. - utrzymanie zrównoważonego sposobu gospodarowania uwzględniającego, aspekty ochrony środowiska. - promowanie zrównoważonego systemu gospodarowania w rolnictwie; - wprowadzenie systemu segregacji odpadów w celu pozyskiwania surowców wtórnych - odpowiednie użytkowanie gleb i ochrona wód; - Zalesianie terenów o niskich klasach bonitacyjnych gleb. - utrzymanie i wzmocnienie ekologicznej stabilności obszarów leśnych poprzez zmniejszenie fragmentacji kompleksów leśnych i tworzenie korytarzy ekologicznych. - budowa lokalnych oczyszczalni ścieków - budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	<p>Cel 3.6 Rozwój kapitału ludzkiego na obszarach wiejskich</p> <ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie sprawnego funkcjonowania lokalnych grup działania (LGD) - realizacja projektów aktywizacji społeczności wiejskiej w ramach programu PO KL oraz PO ROW - opracowanie gminnej strategii rozwoju kapitału ludzkiego na terenach wiejskich. - wsparcie rozwoju inicjatyw lokalnych na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej osób niepozostających w zatrudnieniu, przyczyniające się do realizacji gminnej strategii rozwoju kapitału ludzkiego na terenach wiejskich.	

	<ul style="list-style-type: none"> - realizacja zadań służących ochronie powietrza przy wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii poprzez instalację kolektorów słonecznych - opracowanie i wdrożenie programu upowszechniania wiedzy ekologicznej szkołach na terenie gminy		
<p>Cel 1.7: Opole Lubelskie dobrze dostępne z zewnątrz</p> <ul style="list-style-type: none"> - lepsza dostępność gminy do dróg powiatowych i krajowych - współpraca z powiatowym i wojewódzkim zarządem dróg	<p>Cel 2.7: Bezpieczna gmina</p> <ul style="list-style-type: none"> - poprawa bezpieczeństwa i organizacji ruchu drogowego - instalacja sygnalizacji świetlnej na głównych skrzyżowaniach dróg, modernizacja istniejącego oznakowania pionowego i poziomego, modernizacja nawierzchni dróg, rowów, przepustów i mostów; - poprawa bezpieczeństwa poprzez uzupełnienie oświetlenia ulicznego w miejscach zabudowanych - poprawa bezpieczeństwa w zakresie zagrożenia przestępstwami, w tym instalacja systemów monitoringu wizyjnego (miejsca newralgiczne miasta oraz parkingi) - realizacja działań zmierzających do wzrostu poczucia odpowiedzialności obywatelskiej i samoorganizacji społeczeństwa. - wszechstronna współpraca Policji z Urzędem Miejskim i mieszkańcami	<p>Cel 3.7 Osoby starsze aktywne i przydatne społeczeństwu gminy</p> <ul style="list-style-type: none"> - objęcie osób w wieku 50–64 lat niepozostających w zatrudnieniu różnorodnymi formami wsparcia oraz programami aktywizacji zawodowej (obejmującymi m.in. pośrednictwo pracy i doradztwo zawodowe, staże, szkolenia, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy oraz subsydiowanie zatrudnienia); - rozwój instrumentów ukierunkowanych na podnoszenie oraz aktualizację kompetencji i kwalifikacji zawodowych osób w wieku 50–64 lat i starszych, które nie pozostają w zatrudnieniu, zgodnie z potrzebami rynku pracy (m.in. znajomość języków obcych, umiejętność obsługi komputer i urządzeń biurowych); - wspieranie rozwoju przedsiębiorczości wśród osób w wieku 50–64 lat, - promocja mobilności przestrzennej i zawodowej osób w wieku 50–64 lat, niepozostających w zatrudnieniu. - wsparcie tworzenia uniwersytetu 3 wieku	

<p>Cel 1.8: Gmina aktywnie korzystająca ze środków Unii Europejskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizowanie szkoleń przybliżających problematykę integracji europejskiej dla poszczególnych środowisk w szczególności producentów rolnych - wsparcie i rozwój instytucji doradczych w zakresie dotacji UE dla przedsiębiorców i rolników - zwiększenie udziału partnerów społecznych Gminy w realizacji projektów finansowanych z UE	<p>Cel 2.8: Uregulowana i odpowiadająca potrzeb mieszkańców sytuacja mieszkaniowa</p> <ul style="list-style-type: none"> - wsparcie budowy tanich mieszkań dla ludzi młodych - budowa kontenerów socjalnych - promowanie różnorodnych form budownictwa mieszkaniowego. - adaptacja niewykorzystanych budynków komunalnych na cele mieszkaniowe - modernizacja i renowacja komunalnych zasobów mieszkaniowych - zainicjowanie działalności Towarzystwa Budownictwa Mieszkaniowego – TBS - zabezpieczenie terenów pod budownictwo wielo- i jednorodzinne w planie zagospodarowania przestrzennego - pozyskanie środków UE na modernizację i remonty zasobów mieszkaniowych zgodnie z Wytocznymi Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa na lata 2007-2013 wraz z późniejszymi zmianami - realizacja przy współfinansowaniu UE projektów w zakresie budownictwa mieszkaniowego w Opolu Lubelskim pod warunkiem spełnienia wymogów określonych w Art. 7 (2) Rozporządzenia Rady (WE) nr 1080/2006.		
<p>Cel 1.9. Tworzenie warunków rozwoju lokalnej przedsiębiorczości</p> <ul style="list-style-type: none"> - tworzenie oferty inwestycyjnej na terenie gruntów będących w posiadaniu gminy Opole Lubelskie - tworzenie sektorów produkcyjnych i usługowych ukierunkowanych na inwestora - zmiana kryteriów programu ułatwień dla nowych inwestorów (ulgi podatkowe dla każdej nowej działalności)	<p>Cel 2.9: Informatyzacja miasta i gminy</p> <ul style="list-style-type: none"> - budowa urządzeń technicznych i sieci Internetu szerokopasmowego - instalacja ogólnodostępnego systemu bezprzewodowego Internetu - edukacja informatyczna mieszkańców miasta i gminy - informatyzacja instytucji publicznych i urzędów		

Źródło: Opracowanie własne

Poniżej przedstawiono graficzną ilustrację celów strategicznych i odpowiadających im celów operacyjnych.

Rysunek 1: Cel strategiczny nr 1 i odpowiadające cele operacyjne

CEL STRATEGICZNY 1: Dobre rządzenie, wzrost konkurencyjności, innowacyjności, dywersyfikacja i rozwój bazy ekonomicznej

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 2: Cel strategiczny nr 2 i odpowiadające cele operacyjne

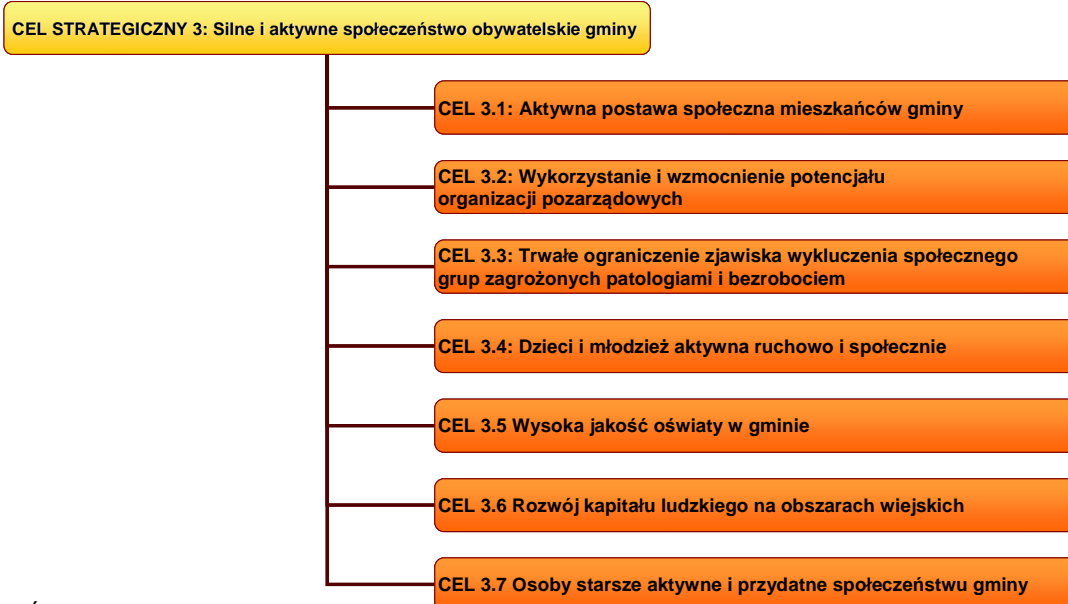
CEL STRATEGICZNY 2: Dobre bytowo-komunalne warunki życia w gminie

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 3: Cel strategiczny nr 3 i odpowiadające cele operacyjne

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 4: Cel strategiczny nr 4 i odpowiadające cele operacyjne

Źródło: Opracowanie własne

Kwantyfikowalność (możliwość mierzenia) celów strategii rozwoju

Szczegółowy opis monitorowania realizacji ww. celów strategicznych i operacyjnych przedstawiono w rozdziale 9. Realizacja celów strategicznych będzie warunkowana osiągnięciem mierzalnych efektów w toku realizacji strategii rozwoju. Na potrzeby niniejszej strategii opracowano szereg wskaźników charakteryzujących stopień realizacji poszczególnych celów strategicznych, których pomiar będzie weryfikował stopień realizacji strategii. Poniżej zaprezentowano listę wskaźników dla każdego celu strategicznego:

Tabela 34: Wskaźniki weryfikacji celów strategii

CELE STRATEGICZNE			
CEL1: Dobre rządzenie, wzrost konkurencyjności, innowacyjności, dywersyfikacja i rozwój bazy ekonomicznej	CEL 2: Odpowiadające potrzebom bytowo-komunalne warunki życia w gminie	CEL 3: Silne i aktywne społeczeństwo obywatelskie gminy	CEL 4: Gmina silna rozwojem turystyki
MIERZALNE WSKAŹNIKI WERYFIKACJI CELÓW OPERACYJNYCH			
CEL 1.1 - liczba nowych inwestorów lokujących kapitał w gminie (szt/rok) - powierzchnia terenów inwestycyjnych (m2) - powierzchnia uzbrojonych terenów inwestycyjnych (m2) - wartość zainwestowanego kapitału (zł/rok) - przyrost wpływów z tytułu podatków od osób prawnych i opłat lokalnych (środki transportowe itp.) (zł/rok)	CEL 2.1 - % skanalizowania miasta i obszarów wiejskich (%) - % zwodociągowania miasta i obszarów wiejskich (%/l) - ilość ścieków odprowadzanych w dam3 - łączna przepustowość przydomowych i lokalnych oczyszczalni ścieków - długość czynnej sieci ciepłowniczej, elektroenergetycznej, gazowej i telefonicznej w mieście i na wsi (km) - liczba użytkowników sieci telefonii komórkowej	CEL 3.1 - liczba mieszkańców uczestniczących w projektach integracji społecznej (os/rok) - liczba nowych projektów z zakresu aktywizacji społecznej mieszkańców (szt/rok)	CEL 4.1 - liczba nowych obiektów na użytek turysty (szt) - długość zagospodarowanych tras turystycznych (km/rok)
CEL 1.2 - średnia wielkość gospodarstwa rolnego -liczba przeprowadzonych szkoleń dla rolników i osób związanych z rolnictwem (szt/rok) - udział kierujących gospodarstwem z wykształceniem wyższym/po kursie rolniczym/ w liczbie kierujących gospodarstwami ogółem (%) - wyposażenie w maszyny i urządzenia rolnicze na 100 gospodarstw rolnych - udział gospodarstw produkujących na rynek w ilości gospodarstw rolnych ogółem - stosunek długości dróg gruntowych do długości dróg utwardzonych na wsi (%) - liczba gospodarstw domowych na wsi przyłączonych do sieci wod-kan (szt/rok) - liczba nowych projektów społecznych w ramach PO ROW i PO KL (szt/rok)	CEL 2.2 - długość zmodernizowanych i wybudowanych dróg w mieście (km/rok) - długość zmodernizowanych i wybudowanych dróg na wsi (km/rok) - udział dróg o nawierzchni twardej (twardej ulepszonej) w długości dróg ogółem - nakłady na utrzymanie dróg (zł/rok) - liczba nowych miejsc parkingowych w mieście (szt/rok) - długość nowych ścieżek rowerowych (km) - długość zmodernizowanych chodników w mieście (km/rok)	CEL 3.2 - liczba inicjatyw społecznych zmierzających do poprawy warunków życia mieszkańców (szt/rok) - liczba nowych organizacji pozarządowych (szt/rok) - liczba projektów społecznych realizowanych przez organizacje pozarządowe (szt/rok) - liczba uczestników projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe (os/rok) -liczba szkoleń podnoszących świadomość rejestracji stowarzyszeń	CEL 4.2 - liczba nowych ofert dotyczących turystyki w gminie (szt/rok) - liczba dostępnych miejsc noclegowych (szt/rok) - liczba nowych materiałów promocyjnych na temat gminy (szt)

<p>CEL 1.3</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba nowych grup producenckich (szt/rok) - liczba instytucji otoczenia rolnictwa - średnia wielkość dopłat rolnych - liczba gospodarstw certyfikowanych w liczbie gospodarstw ogółem - wartość funduszy operacyjnych tworzonych organizacje producentów owoców i warzyw dofinansowanych w ramach rozporządzenia Komisji (WE) nr 1433/2003 (zł) - liczba nowych rolników realizujących usługi okołorolnicze (os./rok) - wzrost wartość dodanej podstawowej produkcji rolnej (zł/rok) - liczba wprowadzonych na rynek nowych produktów i usług bazujących na lokalnych zasobach, w tym naturalnych surowcach i produktach rolnych i leśnych oraz tradycyjnych sektorach gospodarki (szt/rok)	<p>CEL 2.3</p> <ul style="list-style-type: none"> - powierzchnia nowych obiektów sportu i rekreacji (m2/rok) - liczba uczniów przypadająca na 1 salę gimnastyczną w roku	<p>CEL 3.3</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób wymagających szczególnego wsparcia: młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym, osób przebywających w zakładach poprawczych, członków społeczności romskiej w gminie oraz osób niepełnosprawnych korzystających z pomocy i objętych wsparciem zawodowym (os/rok) - liczba osób z grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, które zakładają działalność gospodarczą (os/rok) - liczba miejsc pracy stworzonych przez pracodawców dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (szt/rok) - liczba osób zagrożonych wykluczeniem objętych systemem staży i wolontariatu (os/rok) - liczba osób bezrobotnych (os/rok)	<p>CEL 4.3</p> <ul style="list-style-type: none"> - powierzchnia zrewitalizowanych obiektów i przestrzeni miejskich przeznaczonych cele społeczne, gospodarcze, edukacyjne, turystyczne lub inne (m2/rok)
<p>CEL 1.4</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba zatrudnionych absolwentów kierunków technicznych (os./rok) - stopa bezrobocia - udział zatrudnionych w sektorze przemysłowym w liczbie zatrudnionych ogółem - udział zatrudnionych w sektorze usług rynkowych w liczbie zatrudnionych ogółem - udział zatrudnionych w sektorze usług nierynkowych w liczbie zatrudnionych ogółem - liczba staży, praktyk zawodowych, szkoleń oraz subsydiowanych form zatrudnienia dla absolwentów szkół (szt/rok)	<p>CEL 2.4</p> <ul style="list-style-type: none"> - powierzchnia zmodernizowanych obiektów kultury (m2/rok) - liczba nowych imprez i projektów kulturalnych w gminie (szt/rok) - księgozbiór bibliotek na 1000 ludności - wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	<p>CEL 3.4</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba dzieci uczestniczących w zajęciach pozalekcyjnych (os/rok) - liczba projektów „miękkich” realizowanych dla dzieci i młodzieży, w tym współfinansowanych z UE (szt/rok)	<p>CEL 4.4</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba miejsc noclegowych w agroturystyce (szt/rok) - liczba nowych miejsc pracy w agroturystyce (szt/rok)

<ul style="list-style-type: none"> - liczba firm założona przez osoby poniżej 30 roku życia (szt/rok) - liczba młodych osób zatrudniona w firmach na zasadzie wolontariatu (os/rok)			
<p>CEL 1.5</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba przedsiębiorstw w sektorze prywatnym - podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON na 10000 ludności - wartość funduszy typu <i>start-up</i> na rozpoczęcie działalności innowacyjnej (zł/rok) - liczba szkoleń prowadzonych dla MSP (szt./rok) - liczba projektów MSP (z)realizowanych w ramach PO Innowacyjna Gospodarka (szt/rok) - liczba przedsiębiorstw rodzinnych	<p>CEL 2.5</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba uczniów przypadających na 1 oddział szkolny - liczba dzieci i młodzieży korzystająca z nowoutworzonych ogólnodostępnych świetlic (os./rok) - powierzchnia zaadaptowanych budynków/pomieszczeń na cele wychowawcze, świetlicowe - liczba uczniów przypadająca na 1 komputer w szkołach gminnych (os/komputer)	<p>CEL 3.5</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba programów pomocy stypendialnej dla uczniów szczególnie uzdolnionych (zwłaszcza w zakresie nauk matematycznych, przyrodniczych i technicznych) którzy pochodzą z rodzin najuboższych (szt/rok) - liczba projektów współpracy szkół i placówek oświatowych w gminie, które prowadzą kształcenie zawodowe, z przedsiębiorcami i instytucjami rynku pracy (szt/rok) - liczba absolwentów kierunków technicznych (os/rok) - średnia punktacja z testów szóstoklasistów - średnia punktacja z testów gimnazjalnych - liczba zajęć pozalekcyjnych organizowanych przez szkoły oraz % uczniów korzystających z tych zajęć z liczbie uczniów ogółem - udział uczniów uczestniczących w konkursach i olimpiadach przedmiotowych w liczbie uczniów ogółem	<p>CEL 4.5</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba imprez i wydarzeń kulturalnych związanych z dziedzictwem, historią i tradycjami rzemiosła w Opolu Lubelskim (szt) - liczba zrewaloryzowanych obiektów zabytkowych i obiektów o wartości historycznej (szt/rok)
<p>CEL 1.6</p> <ul style="list-style-type: none"> - wartość inwestycji gminnych przypadająca na 1 mieszkańca (zł/os) - wartość pozyskanych przez gminę środków pozabudżetowych (zł/rok) - wartość kredytów, pożyczek i obligacji we wpływach budżetowych (zł/rok) - liczba zadań własnych gminy objętych systemem ewaluacji (szt/rok) - liczba projektów gminnych dofinansowanych ze źródeł pozabudżetowych (szt/rok) - udział wydatków bieżących jednostek	<p>CEL 2.6</p> <ul style="list-style-type: none"> - powierzchnia zrewitalizowanych terenów zieleni i parków na terenie miasta (m2/rok) - % odpadów objętych systemem segregacji (%) - ilość odpadów komunalnych - powierzchnia składowania odpadów - liczba dzikich wysypisk odpadów - ilość odpadów poddanych odzyskowi w ilości odpadów ogółem - ilość odpadów poddanych utylizacji w ilości odpadów ogółem - liczba nowych lokalnych oczyszczalni	<p>CEL 3.6</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba (z)realizowanych projektów aktywizacji społeczności wiejskiej w ramach programu PO KL oraz PO ROW (szt/rok) - liczba mieszkańców wsi uczestniczących w projektach społecznych (os/rok)	

<p>budżetowych na wynagrodzenia i zakup materiałów w wydatkach budżetu</p> <ul style="list-style-type: none"> - wysokość dochodów i wydatków budżetu gminy przypadająca na 1 mieszkańca - liczba certyfikatów i wyróżnień - liczba pracowników administracji uczestniczących w szkoleniach - liczba porozumień pomiędzy gminą i innymi jst w kraju i zagranicą	<p>ścieków na terenie wsi (szt)</p> <ul style="list-style-type: none"> - zmniejszenie ładunku BTZ5 i NNH4 w ściekach gminnych (kg/rok) - liczba mieszkańców przeszkolonych w zakresie edukacji i świadomości ekologicznej (os./rok) -liczba powstałych przydomowych oczyszczalni ścieków -liczba zainstalowanych kolektorów słonecznych		
<p>CEL 1.7</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba nowych połączeń komunikacyjnych z Lublinem i Puławami (szt/rok)	<p>CEL 2.7</p> <ul style="list-style-type: none"> - spadek liczby rannych i zabitych w wypadkach drogowych (os/rok) - spadek liczby przestępstw i wykroczeń (szt/rok) - zwiększona wykrywalność przestępstw (%/rok) - liczba pożarów -liczba oświetlenia ulicznego	<p>CEL 3.7</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób w wieku powyżej 50 lat uczestnicząca w projektach aktywizacji społecznej, szkoleniach (os/rok)	
<p>CEL 1.8</p> <ul style="list-style-type: none"> - wartość pozyskanych dotacji UE (zł/rok) - liczba podpisanych umów o dofinansowanie (szt/rok)	<p>CEL 2.8</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba oddanych mieszkań, w tym mieszkań socjalnych (szt/rok) -liczba kontenerów socjalnych (szt/rok) - powierzchnia zaadaptowanych budynków na cele mieszkaniowe (m2/rok) - powierzchnia odnowionych zasobów mieszkaniowych (m2/rok) - udział mieszkań wyposażonych w niezbędną infrastrukturę sanitarno-ciepłowniczą z liczbie mieszkań ogółem (wodociąg, gaz, CO, kanalizacja) - średnia p.u. mieszkań przypadająca na 1 mieszkańca - wartość środków UE pozyskanych na modernizację i remonty zasobów mieszkaniowych zgodnie z Wytocznymi Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących		

---

	mieszkalnictwa na lata 2007-2013 wraz z późniejszymi zmianami (zł/rok)		
CEL 1.9 -liczba nowych/zmodernizowanych targowisk (m2/rok) -liczba pozyskanych inwestorów	CEL 2.9 -liczba mieszkańców korzystających z Internetu (os/rok) -liczba projektów szkoleniowych z zakresu edukacji informatycznej - udział gospodarstw domowych wyposażonych w komputery osobiste z dostępem do Internetu		

Źródło: Opracowanie własne

7. Źródła finansowania

Przewidywanymi potencjalnymi źródłami finansowania zadań wynikających z wypracowanych celów i kierunków działań zapisanych w niniejszej „Strategii” będą:

- 1) środki własne budżetu Gminy Opole Lubelskie,
- 2) środki pochodzące z dotacji celowych będących w dyspozycji odpowiednich Ministrów,
- 3) środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego EFRR w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013 (max. 85% kosztów kwalifikowanych zadania),
- 4) środki z Programu Operacyjnego Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013,
- 5) środki z Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej na lata 2007-2013,
- 6) środki z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013 (EFS),
- 7) środki z Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG),
- 8) środki z Norweskiego Mechanizmu Finansowego,
- 9) budżety powiatowych i wojewódzkich funduszy celowych, w tym np. Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- 10) inne środki finansowe, włączając środki osób fizycznych i osób prawnych.

8. Opis konsultacji społecznych

W ramach prac nad przygotowaniem niniejszej strategii prowadzono obrady **Zespołu Horyzontalnego ds. Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie**.

W trakcie etapu projektowania „Strategii”, na który złożyły się prace warsztatowe Zespołu Horyzontalnego, zebrano, dokonano analizy problemów, celów operacyjnych i strategicznych i w końcu proponowanych kierunków działań związanych z dalszym rozwojem gminy.

Do prac w ramach Zespołu Horyzontalnego zaproszonych została kilkadziesiąt osób, firm i instytucji działających na obszarze miasta i gminy.

Przed 1 zebraniem Zespołu Horyzontalnego Urząd Miejski w Opolu Lubelskim przygotował biuletyn informacyjny dotyczący procesu przygotowania strategii rozwoju. Zaproszeni przedstawiciele różnych środowisk miasta i gminy wypełnili ankietę dotyczącą identyfikacji kluczowych problemów sfery społecznej, gospodarczej i środowiskowo-przestrzennej. Na 1 spotkaniu Zespołu Horyzontalnego w dniu 28 sierpnia 2007 roku przeprowadzono burzliwą dyskusję na temat kluczowych aspektów życia społeczno-gospodarczego Opola Lubelskiego. Członków Zespołu Horyzontalnego podzielono na 3 grupy robocze. Każda z grup zajmowała się jedną z trzech wydzielonych przez konsultanta dziedzin życia i wspólnie na kolejnych spotkaniach dokonywała analizy problemów, szans i zagrożeń oraz mocnych i słabych stron.

Drugie zebranie Zespołu Horyzontalnego odbyło się w dniu 18 września 2007 roku. Na spotkaniu obecni byli pracownicy Urzędu Miejskiego oraz konsultant. Przeprowadzono prezentację uwarunkowań rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzenno-środowiskowego Gminy Opole Lubelskie. Członkowie Zespołu Horyzontalnego dyskutowali o wnioskach z przedstawionej analizy. Ostatnim etapem prac było zbudowanie drzew problemów jako hierarchii najważniejszych zjawisk warunkujących obecny stan rozwoju miasta i gminy.

Strategia rozwoju miasta i gminy Opola Lub. na lata 2008-15

Problemy główne

Grupa przestrzenna

1. Słaby stan dróg gminnych i ulic miejskich, wraz z oświetleniem.
2. Słabo rozwinięta sieć kanalizacyjna obszarów wiejskich.
3. Brak budownictwa socjalnego.
4. Braki w kanalizacji burzowej w mieście.
5. Brak parkingów.
6. Konieczność usprawnienia gospodarki odpadami.
7. Konieczne zmiany w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy.
8. Zbyt mało otwartych stref rekreacyjno –sportowych oraz placów zabaw.
9. Konieczność budowy Internetu szeroko –pasmowego.
10. Brak monitoringu miasta.
11. Zbyt słabo rozwinięta edukacja ekologiczna wśród mieszkańców gminy.
12. Zbyt słaby rozwój bazy gastronomiczno-turystycznej i noclegowej w tym agroturystyka.

13. 13 Konieczność szerszej promocji walorów turystycznych gminy w tym kolejka wąskotorowa, obiekty zabytkowe, pomniki przyrody, szlaki turystyczne.
14. 14. Wzmocnienie promocji gminy w ramach imprez kulturalno-rozrywkowych.
15. 15 Słaba baza lokalowo- sprzętowa jednostek O.S.P.
16. 16. Zbyt niska dbałość o miejsca Pamięci Narodowej.
17. 17 Dość niski poziom estetyki obszarów gminy - strefa publiczna i prywatna.
18. 18. Brak wykorzystania niekonwencjonalnych i odnawialnych źródeł energii.

Skład osobowy grupy przestrzennej

1. Dariusz Wróbel – Burmistrz Opola Lubelskiego
2. Marek Plis – Wiceprzewodniczący Rady Miejskiej
3. Stanisław Bigos – Kierownik Wydziału Inwestycji, Planowania i Rozwoju Urzędu Miejskiego
4. Mirosław Statek – Ochotnicza Straż Pożarna
5. Antoni Adamczyk – Radny Rady Miejskiej
6. Domżał Waldemar – Radny Rady Miejskiej
7. Andrzej Goleń – Radny Rady Miejskiej
8. Sławomir Ziętek – Wiceprzewodniczący Rady Miejskiej
9. Mroczkowski Stanisław- Sołtys wsi Rozalin
10. Barbara Piech – Radna Rady Miejskiej
11. Zbigniew Szafran – Kierownik Powiatowego Zespołu Doradztwa Rolniczego

Grupa gospodarcza

1. Zbyt mało nowych inwestorów zewnętrznych i wewnętrznych (duże przedsiębiorstwa, MŚP, Mikro przedsiębiorstwa),
2. Brak terenów pod inwestycje
3. Brak infrastruktury drogowo – mostowej
4. Konieczność utworzenia reprezentatywnej organizacji zrzeszającej przedsiębiorców
5. Zbyt słabo rozwinięte doradztwo dla przedsiębiorców,
6. Brak programów edukacyjnych dla młodzieży w zakresie przedsiębiorczości,
7. Brak staży pracy dla osób rozpoczynających działalność i pracę zawodową
8. Słabo rozwinięte działy specjalne rolnictwa oraz przedsiębiorczość okołorolniczą,
9. Zbyt słaby rozwój agroturystyki
10. Brak giełdy towarowej w Opolu Lubelskim

Skład osobowy grupy gospodarczej

1. Wiesława Kiełbasa – Wiceprezes Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej w Opolu Lubelskim
2. Zbigniew Mazurkiewicz –Przedsiębiorstwo MAKPOL
3. Tomasz Bećcik – Dyrektor Zakładu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Opolu Lubelskim
4. Franciszek Mazur –Przedsiębiorstwo SAMET

5. Andrzej Piórecki – Dyrektor Banku Gospodarki Żywnościowej w Opolu Lubelskim
6. Izabela Zarzycka – Inspektor ds. rozwoju lokalnego
7. Gabriela Teresińska – Pruchniak – Kierownik Wydziału Integracji Europejskiej i Promocji Urzędu Miejskiego

Grupa społeczna

1. Słabo rozwinięty sektor organizacji pozarządowych.
2. Brak aktywności społecznej mieszkańców.
3. Nadmierna roszczeniowość mieszkańców.
4. Słabo wykształcona tożsamość lokalna.
5. Wzrost zjawisk patologii społecznej – małe bezpieczeństwo dla mieszkańców.
6. Zastój w budownictwie wielorodzinnym.
7. Brak powiązania w kształceniu ponadgimnazjalnym z potrzebami rynku pracy.
8. Niekorzystna sieć szkół.
9. Utrudnienia komunikacyjne.
10. Niewystarczająca edukacja dla osób w wieku pozaszkolnym (punkty informacyjne, kawiarenki internetowe, tworzenie np. kół zainteresowań czy docelowo Uniwersytetów III wieku).
11. Słabo rozwinięta struktura opiekuńczo – wychowawcza i kulturalna.
12. Niewielka baza turystyczna.
13. Słaby dostęp do leczenia specjalistycznego.

Skład osobowy grupy społecznej

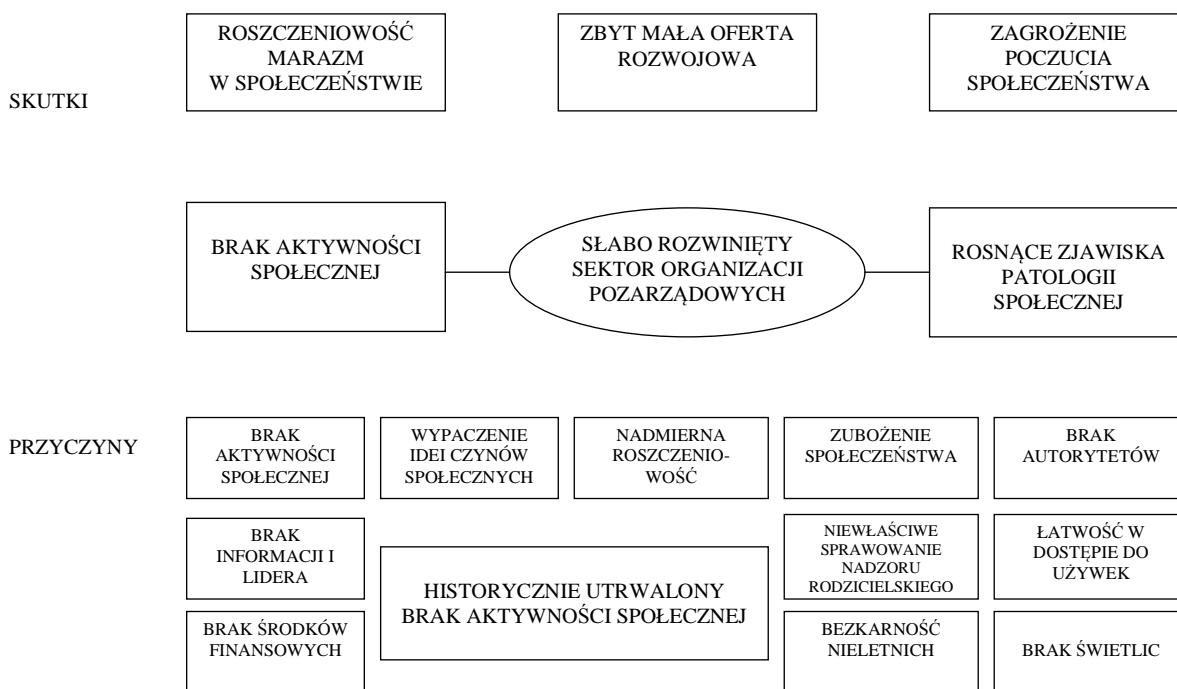
1. Galek Krystyna – Dyrektor Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Opolu Lubelskim
2. Giza Helena – Dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej w Opolu Lubelskim
3. Złotucha Elżbieta – Kierownik Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej
4. Wesołowska Grażyna – Prezes Wspólnot Mieszkaniowych
5. Szczucki Piotr – Zastępca Burmistrza Opola Lubelskiego
6. Jędrych Jerzy – Dyrektor Zespołu Ekonomiczno- Administracyjnego Szkół w Opolu Lubelskim
7. Madej Anna – Dyrektor Zespołu Szkół w Kluczkowicach
8. Kramek Jerzy – Dyrektor Zespołu Szkół Nr 2 w Opolu Lubelskim
9. Mikita Janusz – Dyrektor Zespołu Szkół Nr 1 w Opolu Lubelskim
10. Dziechciarz Anna – Prezes Stowarzyszenia Lokalnej Grupy Działania
11. Złotucha Halina – Prezes Towarzystwa Przyjaciół Miasta Opola Lubelskiego

Następnie członkowie zespołów roboczych, w toku następnych spotkań, wypracowywali tzw. *drzewa robocze problemów* w 3 głównych sferach życia gminy. Drzewo problemów przedstawia związek pomiędzy głównymi problemami na obszarze danej jednostki. Analiza problemów ma za zadanie określić negatywne aspekty obecnej sytuacji i wskazać związki przyczynowo skutkowe

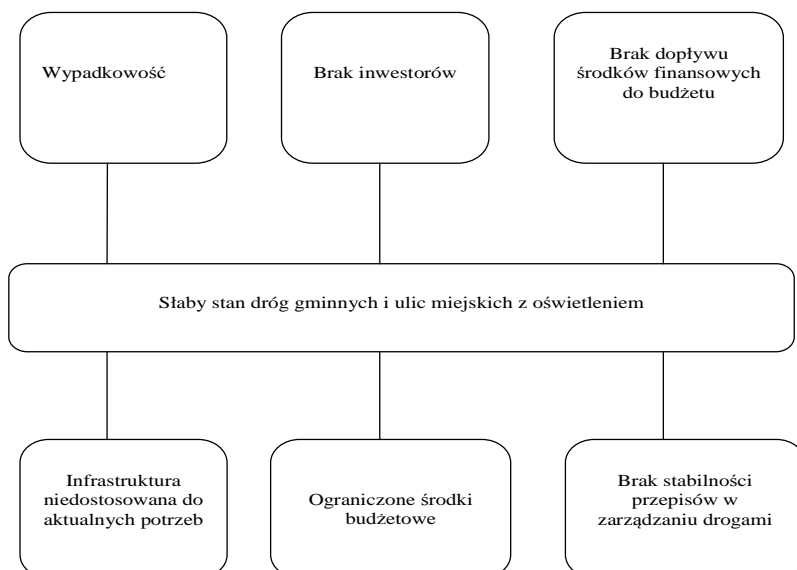
pomiędzy zidentyfikowanymi problemami. Opracowana analiza głównych problemów dotycząca otoczenia związanego z realizacją strategii określa negatywne aspekty obecnej sytuacji gminy i ustala stosunki przyczynowo-skutkowe między występującymi zjawiskami. Struktura analizy problemów została określona w bardzo szerokim kontekście – obrazującym kompleksowy charakter istniejącej sytuacji. W celu określenia relacji przyczynowo - skutkowych problemy zostały zobrazowane w formie diagramu „hierarchii problemów” zwanego też „drzewem problemów” (ang. *problem tree*).

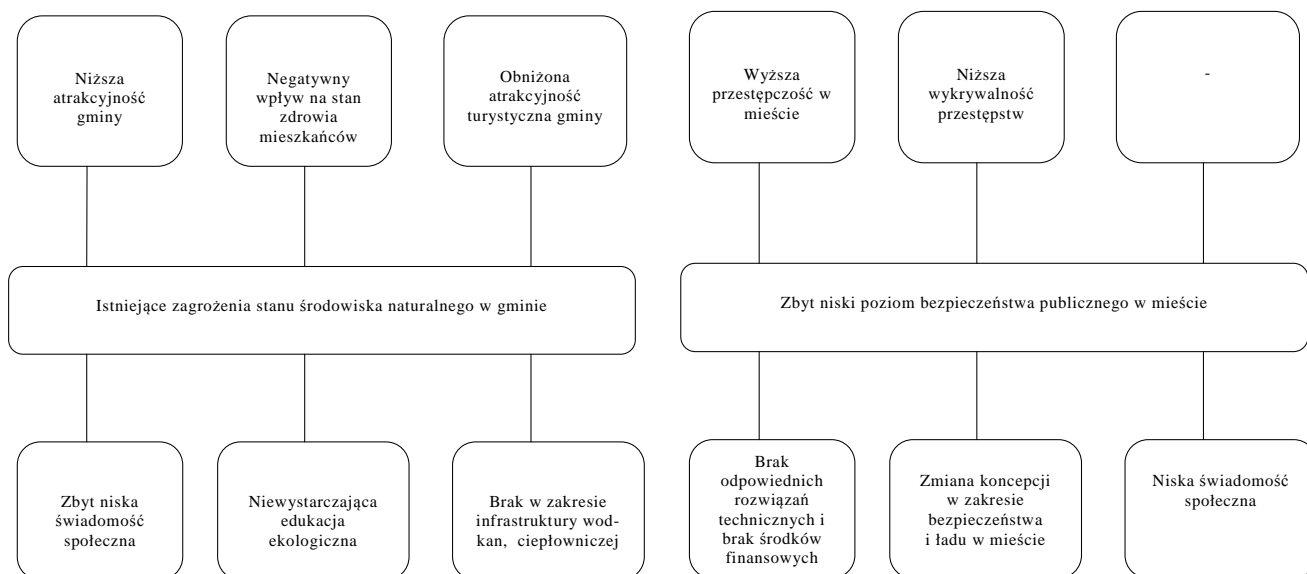
Drzewo problemów w sferze społecznej:

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników prac zespołu ds. społecznych

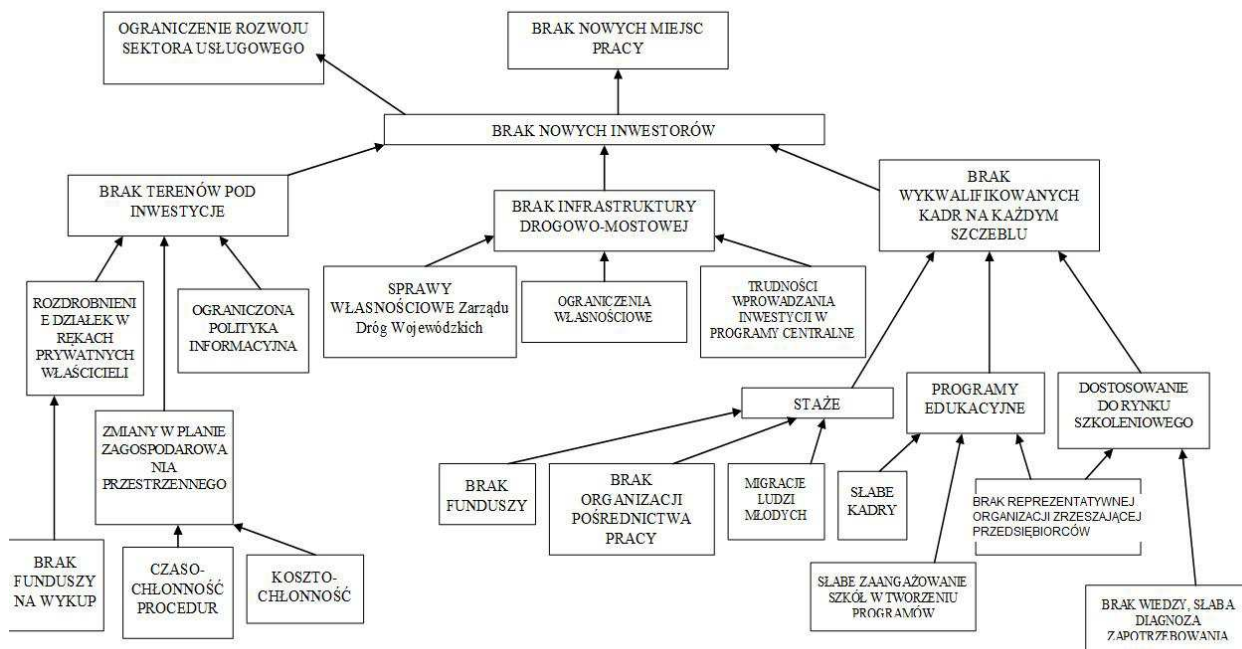
Drzewa problemów w sferze przestrzenno-środowiskowej:

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników prac zespołu ds. przestrzenno-środowiskowych

Drzewo problemów w sferze gospodarczej:

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników prac zespołu ds. gospodarczych

Kolejne zebrania Zespołu Horyzontalnego odbyły się w październiku i listopadzie 2007 roku. Podczas dyskusji i debat na temat kluczowych uwarunkowań rozwoju członkowie Zespołu Horyzontalnego

wypracowali kilka propozycji dotyczących sformułowania wizji rozwoju miasta i gminy. Dyskutowano również o przyszłości Opola Lubelskiego i jego kluczowych szansach i zagrożeniach. Podczas prac w trzech podzespołach roboczych wypracowano katalog głównych cech opisanych w „Strategii” w części dot. analizy SWOT.

Ostatnim etapem prac roboczych Zespołu Horyzontalnego była dyskusja na temat ukształtowania i struktury celów „Strategii”. Efektem prac było wytypowanie czterech głównych osi (celów nadrzędnych) „Strategii”, które następnie zostały uszczegółowione na poziomie celów operacyjnych i kierunków działań. Szerszym konsultacjom społecznym zostały poddane zarówno misja i wizja oraz cele zawarte w opracowanym przez zespół horyzontalny dokumencie jak również załącznik nr 1 dotyczący planowanych projektów. Materiały zostały rozesłane do wszystkich sołtysów na terenie Gminy Opole Lubelskie oraz do kierowników jednostek organizacyjnych Gminy Opole Lubelskie, 11 Przewodniczących Zarządów Osiedli oraz Radnych Rady Miejskiej Opola Lubelskiego. Gmina Opole Lubelskie jest podzielona na 43 sołectwa każdy sołtys otrzymał po 10 ankiet, które zostały rozdane wśród mieszkańców danego sołectwa. Uwagi do strategii można było zgłaszać na specjalnie opracowanym formularzu udostępnionym na portalu internetowym Gminy Opole Lubelskie na przełomie grudnia 2007 i stycznia 2008 oraz w siedzibie Urzędu Miejskiego w Opolu Lubelskim przy ul. Lubelskiej 4. Urząd Miejski na bieżąco informował o prowadzonych konsultacjach społecznych za pomocą ogłoszeń na tablicach informacyjnych, w gazecie samorządowej „Opolanin” i stronie internetowej. Równoległe do prac roboczych Zespołu Horyzontalnego Urząd Miejski prowadził akcję informacyjną o postępach prac nad „Strategią”. Informacje o możliwości zgłaszania własnych pomysłów/projektów w ramach „Strategii” regularnie pojawiały się na tablicy ogłoszeń Urzędu Miejskiego, lokalnej gazecie „Opolanin” oraz na witrynie internetowej Urzędu Miejskiego.

Przed każdym spotkaniem Zespołu Horyzontalnego Urząd Miejski przysyłał do członków zespołu, organizacji pozarządowych oraz jednostek organizacyjnych gminy materiały informacyjne dotyczące kolejnych zebrań, prezentacje oraz wyniki prowadzonych prac roboczych.

Zebrania Zespołu Horyzontalnego pozwoliły na wypracowanie katalogu głównych problemów, zagrożeń, mocnych i słabych stron rozwoju miasta i gminy oraz identyfikacji katalogu głównych celów, do których osiągnięcia dążyć będzie lokalna społeczność Opola Lubelskiego.

Wyniki prac Zespołu Horyzontalnego zostały zaprezentowane na spotkaniu otwartym z mieszkańcami miasta i gminy, które odbyło się na wiosnę 2008 roku. Podczas spotkania Burmistrz Opola Lubelskiego przedstawiciele Urzędu Miejskiego oraz konsultanci przedstawili mieszkańcom główne założenia, strukturę i cele „Strategii”. Mieszkańcy dzięki specjalnie przygotowanemu formularzowi mogli zapoznać się z głównymi celami rozwoju gminy oraz zgłosić swoje uwagi i propozycje konkretnych projektów do załącznika nr 1.

Zapoczątkowany opracowaniem niniejszego dokumentu proces strategicznego planowania rozwoju gminy będzie kontynuowany w przyszłości przy aktywnym udziale podmiotów publicznych oraz partnerów społeczno-gospodarczych rozwoju gminy.

8a. Opis konsultacji społecznych przy aktualizacji Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2008 - 2015

W związku z przeprowadzonym monitoringiem strategicznym Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2008 – 2015 r. oraz wnioskiem Zespołu ds. Monitorowania i Weryfikacji Strategii Miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2008 – 2015 skierowanym do Burmistrza Opola Lubelskiego rozpoczęto proces aktualizacji strategii.

Rada Miejska w Opolu Lubelskim przyjmując uchwałę nr XVII/112/2012 z dnia 27 kwietnia 2012 roku w sprawie przystąpienia do aktualizacji Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2008 – 2015 rozpoczęła proces aktualizacji dokumentu strategicznego jakim jest strategia.

Zarządzeniem nr 11/2012 z dnia 30 kwietnia 2012 Burmistrz Opola Lubelskiego powołał zespół Horyzontalny do spraw Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2008 – 2015 oraz zespół opiniodawczy działający przy zespole horyzontalnym.

W skład zespołu horyzontalnego weszli przedstawiciele Rady Miejskiej, Urzędu Miejskiego, przedsiębiorców oraz przedstawiciele podmiotów społecznych. W trakcie trzech spotkań zespołu odbytych w dniach 8.05.2012, 17.05.2012 oraz 30.05.2012 przeanalizowano:

- Cele strategiczne
- Analize SWOT,
- Wskaźniki strategii,
- Załącznik 1A "Listy zadań inwestycyjnych Gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015
- Załącznik 1B "Pozostałe projekty i zadania o charakterze nie inwestycyjnym przewidziane do realizacji w latach 2008-2015.

Zespół opracował wstępną aktualizację we wskazanym powyżej zakresie oraz zdecydował poddaniu wszystkich dokumentów konsultacjom społecznym.

Konsultacje społeczne trwały w dniach 21.05.2012 – 28.05.2012 r. Konsultacjom zostały poddane wszystkie dokumenty poddane aktualizacji.

Burmistrz Opola Lubelskiego, jako formę konsultacji aktualizacji strategii wybrał wyrażenie pisemnej opinii.

Konsultacje zostały przeprowadzone w następujący sposób:

- Projekt aktualizacji poszczególnych elementów Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015 został wywieszony na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Miejskim, zamieszczony na stronie Gminy Opole Lubelskie www.opolelubelskie.pl., przesłany do członków zespołu horyzontalnego oraz do członków zespołu opiniodawczego przy zespole horyzontalnym ds. Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie.

- Opinie można było składać osobiście lub pocztą na formularzu stanowiącym załącznik do materiałów poddanych konsultacjom na adres Urząd Miejski w Opolu Lubelskim ul. Lubelska 4, 24-300 Opole Lubelskie pokój 220.
- Termin rozpoczęcia konsultacji ustalono na dzień 21.05.2012 r. natomiast termin zakończenia na dzień 28.05.2012 r. godzina 15.15.

PODSUMOWANIE

W wyznaczonym terminie wpłynęło 6 formularzy z uwagami dotyczącymi zarówno doprecyzowania celów strategicznych, analizy SWOT, wskaźników strategii oraz zadań do realizacji.

Wszystkie propozycje przekazane na formularzach zostały poddane szczegółowej analizie na spotkaniu członków zespołu horyzontalnego w dniu 30.05.2012 roku. Zakres zmian zaproponowany w formularzach został poddany dyskusji a zasadne wnioski zostały zaakceptowane przez zespół i zostały wpisane w Aktualizację Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015.

Zmiany przyjęte przez zespół horyzontalny:

Cele strategiczne

CEL 2.6 *Środowisko naturalne zabezpieczone dla potrzeb przyszłych pokoleń – przyjęto doprecyzowanie celu w brzmieniu „ realizacja zadań służących ochronie powietrza przy wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii poprzez instalację kolektorów słonecznych”*

CEL 3.1 *Aktywna postawa społeczna mieszkańców gminy – cel otrzymuje brzmienie - „aktywizacja dzieci i młodzieży - alternatywa na spędzanie wolnego czasu, rozwijanie zainteresowań”*

„aktywizacja międzypokoleniowa 50+”

CEL 4.1 *Baza infrastrukturalna turystyki przystosowania do potrzeb rynku – dodano uszczegółowienie – „włączenie Opola Lubelskiego w ogólnopolską sieć Polskiego Towarzystwa Schronisk Młodzieżowych poprzez stworzenie na bazie jednej z placówek oświatowych bazy noclegowej, jako schroniska młodzieżowego”,*

- „organizacja wiosek tematycznych na terenie Gminy Opole Lubelskie”

Analiza SWOT

W zagadnieniu **Położenie geograficzne, środowisko naturalne, układ przestrzenny** w zakładce **Środowisko** po stronie **słabych stron** w **zagadnieniach szczegółowych** dopisać „*niedostateczna ochrona środowiska i okolicznych mieszkańców przed niekorzystnym oddziaływaniem składowiska odpadów komunalnych*”

Zadania do realizacji – zadania zgłoszone w czasie konsultacji i zaakceptowane przez zespół horyzontalny

ZADANIA INWESTYCYJNE:

1. Budowa kanalizacji sanitarnej w Opolu Lubelskim przy ul. Przemysłowej i Osiedlowej lata realizacji 2013-2015,
2. Zakup wyposażenia i dostosowanie pomieszczeń na zorganizowanie schroniska młodzieżowego,
3. Budowa drogi ul. Fabryczna – Rybacka – rok 2015,
4. Modernizacja drogi Jankowa – Kleniewo – Pomorze lata 2014-2015,
5. Słoneczny dom w Gminie Opole Lubelskie – instalacja kolektorów słonecznych – 2013-2014,
6. Budowa przystani rowerowych przy ścieżkach i szlakach turystycznych,
7. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w Gminie Opole Lubelskie - 2014-2015,
8. Budowa budynków mieszkalnych (lokali socjalnych) w systemie kontenerowym – lata 2012 - 2013,
9. Rozbudowa monitoringu wizyjnego w Opolu Lubelskim – lata 2014-2015,
10. Budowa parkingów na terenie miasta Opole Lubelskie przy ul. Kraszewskiego i Podzamcze – lata 2012-2013,
11. Remont i doposażenie boisk wiejskich na terenie gminy Opole Lubelskie– lata 2013-2015,

ZADANIA NIEINWESTYCYJNE

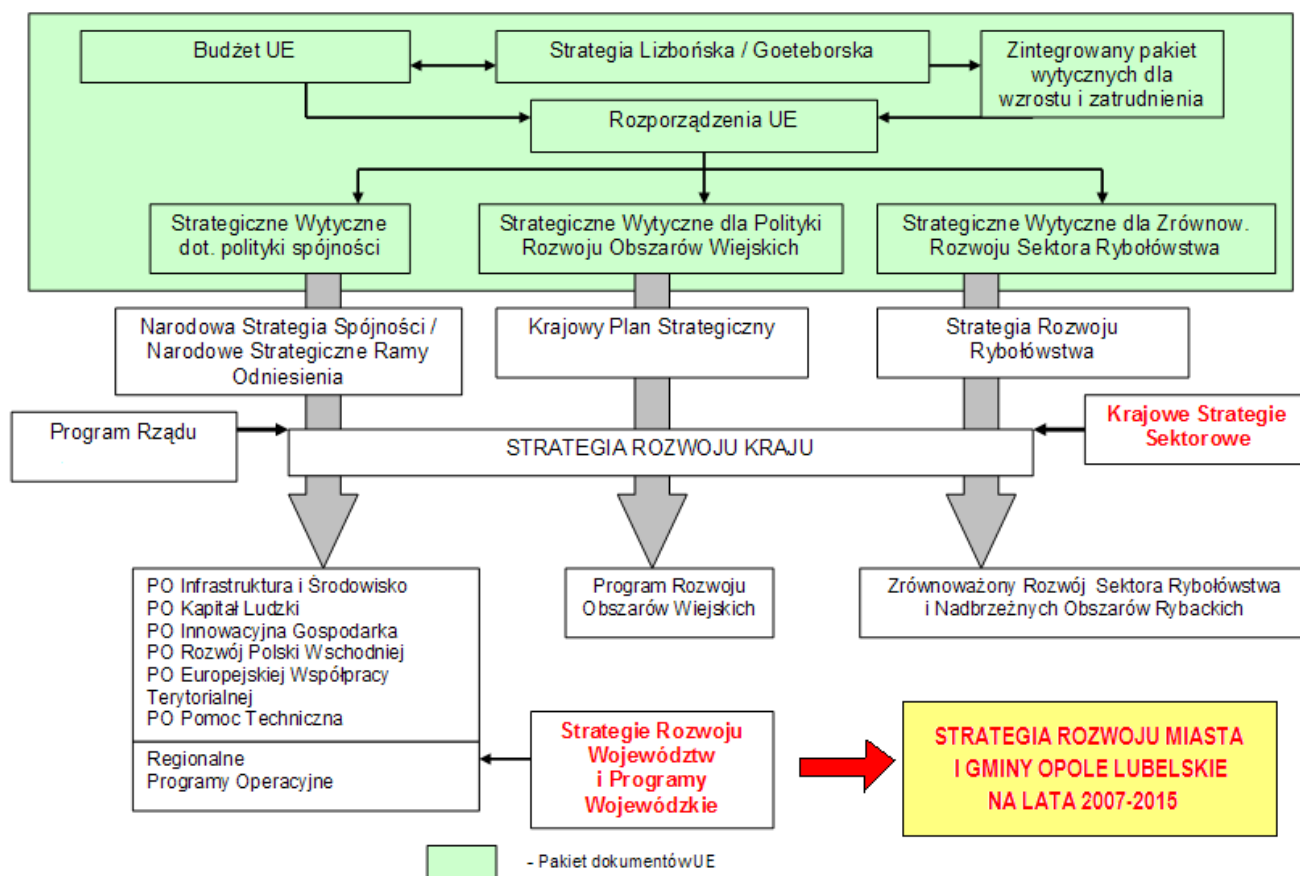
1. Szkolenia podnoszące wiedzę na temat rejestracji stowarzyszeń na terenach wiejskich,
2. Koalicja na rzecz dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym,

9. Zgodność ze strategicznymi dokumentami

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015 jest wyrazem dążenia lokalnej społeczności miasta i gminy nie tylko do osiągnięcia założonej wizji rozwoju i celów strategicznych lecz również celów rozwoju zapisanych w dokumentach strategicznych na szczeblu krajowym i regionalnym. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015 wpisuje się w obowiązujące dokumenty rozwoju strategicznego państwa, województwa lubelskiego oraz tzw. strategię sektorowe. „Strategia” na poziomie krajowym wykazuje zgodność z Narodową Strategią Spójności na lata 2007-2013 (Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia 2007-2013) oraz Strategią Rozwoju Kraju na lata 2008-2015. Na poniższym schemacie przedstawiono ogólne otoczenie „Strategii” w kontekście strategicznych dokumentów programów Polski i Unii Europejskiej w okresie 2008-2015.

Rysunek 5: Ogólne otoczenie i umiejscowienie „Strategii” w kontekście strategicznych dokumentów programowych Polski i Unii Europejskiej w okresie 2008-2015.

Źródło: Opracowanie własne

Zgodność na poziomie krajowym

Strategia Rozwoju Kraju 2008-2015

29 listopada 2006 r. Rada Ministrów przyjęła Strategię Rozwoju Kraju na lata 2008-2015 (SRK). Jest to pierwszy tego typu dokument przyjęty przez Radę Ministrów. Oznacza rozpoczęcie nowego etapu w zakresie programowania rozwoju społeczno-gospodarczego kraju. Strategia Rozwoju Kraju 2008-2015 jest podstawowym dokumentem strategicznym określającym cele i priorytety polityki rozwoju w perspektywie najbliższych lat oraz warunki, które powinny ten rozwój zapewnić. Strategia Rozwoju Kraju jest nadrzędnym, wieloletnim dokumentem strategicznym rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, stanowiącym punkt odniesienia zarówno dla innych strategii i programów rządowych, jak i opracowywanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Istotną rolą SRK jest koordynowanie reform instytucjonalno-regulacyjnych z działaniami finansowanymi ze środków UE, tak aby poprzez efekt synergii te dwa obszary przynosiły możliwie największy efekt prorozwojowy.

Priorytetami strategicznymi SRK są:

1. Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki.
2. Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej.
3. Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości.
4. Budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa.
5. Rozwój obszarów wiejskich.
6. Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej.

Realizacja powyższych priorytetów będzie następować poprzez działania regulacyjne, decyzyjne i wdrożeniowe władz państwowych i administracji publicznej, jak i innych podmiotów życia społeczno-gospodarczego oraz system oceny postępu realizacji działań. Strategia przewiduje, że w latach 2006-2010 gospodarka rozwijać się będzie w tempie 5,1%, a w latach 2011-2015 w tempie 5,2%. Pozwoli to na obniżenie stopy bezrobocia z 17,6% w 2005 r. do 9,0% w 2015 roku. Umożliwi jednocześnie osiągnięcie w 2015 r. PKB na mieszkańca na poziomie 2/3 prognozowanej na rok 2015 średniej UE-25. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015 przyczynia się do realizacji wszystkich celów Strategii Rozwoju Kraju. Cele strategiczne wyznaczone w „Strategii” w całości zawierają się funkcjonalnie w przedstawionych 6 celach SRK.

Narodowa Strategia Spójności na lata 2007-2013⁵

Narodowa Strategia Spójności na lata 2007-2013 (Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013) została przygotowana przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. Narodowa Strategia Spójności (NSS) stanowi podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności. Jednocześnie dokument

⁵ (wersja zaakceptowana przez KE, maj 2007 r.)

ten powinien zapewniać, że wsparcie udzielane w ramach Funduszy jest zgodne z SWW⁶ oraz pokazywać związek pomiędzy priorytetami Wspólnoty i priorytetami Krajowego Programu Reform. Narodowa Strategia Spójności na lata 2007-2013 wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie jest dokumentem określającym działania o charakterze rozwojowym, jakie Rząd RP zamierza podjąć w latach 2007-2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia. Narodowa Strategia Spójności na lata 2007-2013 służy jednocześnie zapewnieniu skutecznej pomocy na rzecz regionów i grup społecznie marginalizowanych oraz pomocy w restrukturyzacji sektorów i regionów problemowych.

Celem strategicznym Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia dla Polski jest tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Ww. cel strategiczny osiągnąć będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych. Celami horyzontalnymi NSS są:

1. Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa,
2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej,
3. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski,
4. Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług,
5. Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej,
6. Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

Powyższe cele strategiczne wynikają z wyzwań odnowionej Strategii Lizbońskiej, Strategicznych Wytycznych Wspólnoty oraz wniosków wynikających z analizy słabych i mocnych stron polskiej gospodarki, a także stojących przed nią szans i zagrożeń.

Pierwszy cel horyzontalny dotyczy wzmocnienia sfery zarządzania oraz partnerstwa, i bezpośrednio odpowiada na sformułowane wyzwania związane z funkcjonowaniem państwa i jego instytucji publicznych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. Realizacja tego celu ma też podstawowy związek z możliwościami pełnego i efektywnego wykorzystania wszystkich środków dostępnych dla Polski w ramach europejskiej polityki spójności 2007- 2013. Trzy kolejne cele horyzontalne NSRO/NSS odnoszące się do zasobów ludzkich, infrastruktury oraz sfery produkcyjnej i usług mają bezpośredni związek z celami Strategii Lizbońskiej realizowanymi w Polsce (zgodnie z KPR). Ich realizacja w ramach polityki spójności pozwoli na wzrost konkurencyjności polskiej gospodarki i będzie miała decydujący wpływ na tworzenie nowych miejsc pracy. Ostatnie dwa, spośród ww., cele horyzontalne odnoszą się do wymiaru

---

⁶ przypis SWW

przestrzennego polityki spójności. Wszystkie działania podejmowane w ramach NSRO/NSS mają służyć, ale w różny sposób, realizacji tych celów.

„Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie do roku 2015” wpisuje się horyzontalnie we wszystkie wymienione cele NSRO/NSS na lata 2007-2013. Wyzwaniom wyznaczonym w NSS 2007-2013 odpowiadają wszystkie cele strategiczne sformułowane w przedmiotowej strategii rozwoju gminy Opole Lubelskie. Należy podkreślić, iż zapisane w „Strategii...” cele dotyczą zarówno zagadnień poprawy konkurencyjności gospodarki (poprzez zadania infrastrukturalne, programy dla MSP, rozwój turystyki i inne) jak i zagadnień z zakresu wzmacniania tzw. kapitału ludzkiego na obszarze wsi. Strategia wytycza kierunki działań we wskazanych sferach, definiując nie tylko cele nadrzędne, ale również powiązane z nimi cele operacyjne i programy działania (konkretne zadania/projekty realizacyjne). **Każdy ujęty w „Strategii” cel oraz kierunek działania powinien pośrednio wpisywać się w ramy sformułowane w NSS 2007 – 2013. Jest to warunek konieczny zgłoszenia danego projektu do dofinansowania ze środków UE.** Można potwierdzić, iż zapisy celów niniejszej strategii w pełni wpisują się w ramy NSS, przez co zadania realizacyjne wpisane na poziomie poszczególnych projektów, mogą być identyfikowane w kontekście wypełniania celów polityki unijnej na szczeblu krajowym.

Analiza sytuacji społeczno – gospodarczej kraju dokonana w NSS, wskazuje, że w horyzoncie średnioterminowym (7 najbliższych lat) najważniejszym wyzwaniem dla naszego kraju jest adekwatna do aspiracji społeczeństwa odpowiedź na procesy globalizacyjne, przy jednoczesnym zwiększaniu stopnia spójności gospodarczej, społecznej i przestrzennej w ramach UE.

W tym kontekście można wskazać kilka podstawowych obszarów - wyzwań, które należy wziąć pod uwagę przy formułowaniu średniookresowej strategii rozwojowej. Wszelka strategia rozwojowa musi mieć zapewnioną możliwość realizacji. Biorąc pod uwagę funkcjonowanie systemu stanowienia prawa i administracji publicznej oraz stan niezadowolenia z działania instytucji publicznych w porównaniu z innymi krajami członkowskimi UE, jasne jest, że bez gruntownej zmiany sposobu zarządzania i administrowania państwem nie będzie można osiągnąć nakreślonych celów i priorytetów. W związku z tym, wyzwaniem dla Polski - o charakterze podstawowym - jest modernizacja systemu zarządzania państwem i ukształtowanie takiego systemu instytucji publicznych, który nie stanowiłby bariery dla rozwoju społeczno-gospodarczego. Kluczowym czynnikiem efektywnego funkcjonowania sfery publicznej jest odpowiednie ukształtowanie wzajemnych interakcji między poszczególnymi poziomami władzy oraz mechanizmów współpracy z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego. Przedmiotowa strategia jest odpowiedzią władz gminy Opole Lubelskie na wyzwania stojące przez sferą zarządzania, zwłaszcza zarządzaniem strategicznym. Poprzez wdrażanie i zapewnienie prawidłowej realizacji niniejszej strategii władze niejako odpowiadają na zachodzące zmiany, w tym na procesy globalizacyjne. Sprawne wdrażanie strategii rozwoju pozwoli na elastyczne reagowanie władz gminy na zmieniającą się sytuację społeczno-gospodarczą. Ponadto realizacja przedmiotowej strategii, w lokalnym i częściowo też regionalnym wymiarze, zwiększy stopień spójności gospodarczej, społecznej i przestrzennej w ramach UE.

Wyzwaniem o charakterze gospodarczym jest **zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności** polskiej gospodarki. Podstawowym czynnikiem, od którego zależy dynamika rozwoju gospodarczego jest zdolność innowacyjna przedsiębiorstw. Strategia rozwoju miasta i gminy Opole Lubelskie wyznacza cele

strategiczne dla zwiększenia konkurencyjności i innowacyjności lokalnej gospodarki. Strategia ma charakter otwarty. Oczekuje się, że po uchwaleniu strategii przez Radę Gminy w realizację i programowanie zadań operacyjnych włączą się przedsiębiorcy i organizacje samorządu gospodarczego. Ogromnym wyzwaniem dla Polski jest przewyższenie negatywnego, ale w znacznej części uzasadnionego, obrazu kraju o bardzo złym stanie infrastruktury drogowej i mało wydajnej infrastrukturze kolejowej oraz peryferyjnym - ze względu na stopień dostępności - charakterze. Brak szeregu kluczowych powiązań transportowych, stanowi poważną barierę dostępności wielu miast i regionów. Bardzo zła sytuacja w zakresie rozwoju sieci dróg występuje w Opolu Lubelskim, dlatego rozwój sieci dróg lokalnych jest jednym z najważniejszych wyzwań stojących przed miastem w perspektywie 5-15 lat.

Nowoczesna infrastruktura jest istotnym czynnikiem w działalności podmiotów gospodarczych, wpływającym na atrakcyjność gospodarczą i społeczną regionów. Polska nie tylko powinna pokonać bariery infrastrukturalne, ale również umiejętnie wykorzystać szanse wynikające z położenia geograficznego oraz kształtować swoją sieć infrastrukturalną w taki sposób, aby wspierać rozwój inwestycji krajowych i zagranicznych. Przebudowa, modernizacja i rozbudowa infrastruktury transportowej w mieście musi jednocześnie uwzględniać wymogi racjonalnego wykorzystywania przestrzeni i ochrony zasobów przyrodniczych, ze szczególnym uwzględnieniem eliminowania, a co najmniej ograniczania negatywnego wpływu transportu na stan środowiska. Warunkiem lokalizacji nowych inwestycji, tworzących nowe miejsca w pracy w Opolu Lubelskim, jest zapewnienie dostępności transportowej terenów potencjalnych inwestycji, odpowiednie uzbrojenie terenów inwestycyjnych, a także zapewnienie dobrze rozwiniętej pozostałej infrastruktury technicznej, odpowiedniej jakości stanu środowiska przyrodniczego, poczucia bezpieczeństwa, warunków zdrowotnych mieszkańców i atrakcji kulturalnych.

Istotnym wyzwaniem o charakterze społecznym mającym olbrzymie implikacje gospodarcze, jest prognozowany w najbliższej przyszłości szybki **proces starzenia się ludności Opola Lubelskiego**, który będzie powodować zwiększanie się odsetka osób starszych w ludności ogółem. Wszystkie badania demograficzne potwierdzają, iż proces starzenia się mieszkańców Polski szczególnie zintensyfikuje się w drugiej dekadzie wieku. Oznacza to, że już dziś niezbędne jest budowanie kompleksowego systemu wsparcia dla osób starszych oraz poszukiwanie rozwiązań przeciwdziałania temu procesowi poprzez aktywną politykę prorodzinną i właściwe ukierunkowanie procesów migracyjnych (w tym zachęty do powrotów dla ludzi, którzy wyjechali za granicę). Wyzwaniem na najbliższe lata jest wspieranie aktywności osób starszych w tym powstrzymywanie trendu do wcześniejszego kończenia pracy zawodowej.

Dodatkową przyczyną niskich wskaźników zatrudnienia osób starszych oraz absencji zawodowej jest w dużej mierze gorszy stan zdrowia Polaków niż mieszkańców UE - zaś średnia długość życia w Polsce jest niższa od przeciętnej w tych krajach. W tym aspekcie istotną rolę należy przypisać stworzeniu nowoczesnego systemu opieki zdrowotnej szczególnie uwzględniającego zapobieganie zagrożeniom dla zdrowia m.in. poprzez profilaktykę, wzrost bezpieczeństwa i higieny pracy. Istotną rolę ma tu do spełnienia wypełnianie niedoborów w infrastrukturze zdrowotnej – szczególnie w kontekście jakości i dostępności oferowanych usług.

Zakładanym efektem strategii proponowanej w NSRO jak również strategii rozwoju gminy Opole Lubelskie jest znaczące podniesienie jakości życia mieszkańców i osiągnięcie spójności gospodarczej w kontekście integracji w UE. Instrumenty realizacji takiej strategii mają charakter zarówno instytucjonalno-systemowy (np. zmiany w sferze warunków prowadzenia działalności gospodarczej, prywatyzacja, rozwój instytucji otoczenia biznesu, reforma systemu finansów publicznych), jak i finansowy (inwestycje w edukację, sektor badawczo-rozwojowy, infrastrukturę techniczną oraz działania restrukturyzacyjne).

Do roku 2013 Polska i jej regiony powinny stać się miejscem atrakcyjnym dla inwestowania, życia i pracy. Oznacza to znaczącą poprawę jakości i dostępności drogowej infrastruktury transportowej, jak również infrastruktury ochrony środowiska.

Poniżej przedstawiono relacje między priorytetami określonymi w SWW i horyzontalnymi celami szczegółowymi NSRO, a celami strategicznymi Strategii Rozwoju Gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015.

Tabela 35: Relacja między priorytetami określonymi w SWW i horyzontalnymi celami szczegółowymi NSRO a celami strategicznymi wyznaczonymi w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015

STRATEGICZNE WYTYCZNE WSPÓLNOTY (SWW)		NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013 (NSRO/NSS)	STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY OPOLE LUBELSKIE NA LATA 2008-2015
ZWIĘKSZENIE ATRAKCYJNOŚCI EUROPY I JEJ REGIONÓW POD WZGLĘDEM INWESTYCJI I ZATRUDNIENIA			
1.1.1	Rozszerzenie i poprawa infrastruktury transportowej	Cel 3 Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski	❖ Cel 2: Dobre bytowo-komunalne warunki życia w gminie ❖ Cel: 1: Dobre rządzenie, wzrost konkurencyjności, innowacyjności, dywersyfikacja i rozwój bazy ekonomicznej
1.1.2	Wzmacnianie synergii między ochroną środowiska a wzrostem gospodarczym		
1.1.3	Podjęcie kwestii intensywnego wykorzystywania tradycyjnych źródeł energii w Europie		
POPRAWA POZIOMU WIEDZY I INNOWACYJNOŚCI NA RZECZ WZROSTU			
1.2.1	Zwiększenie i lepsze ukierunkowanie inwestycji na B+R	Cel 4. Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług	❖ Cel: 1: Dobre rządzenie, wzrost konkurencyjności, innowacyjności, dywersyfikacja i rozwój bazy ekonomicznej ❖ Cel 4: Gmina silna rozwojem turystyki
1.2.2	Ułatwianie innowacji i promowanie przedsiębiorczości		
1.2.3	Promowanie społeczeństwa informacyjnego dla wszystkich		
1.2.4	Poprawa dostępu do finansowania		
ZWIĘKSZENIE LICZBY I POPRAWA JAKOŚCI MIEJSC PRACY			
1.3.1	Przyciągnięcie na rynek pracy i przedłużenie aktywności zawodowej większej liczby osób oraz modernizacja systemów zabezpieczenia społecznego	Cel 2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej	❖ Cel 3: Silne i aktywne społeczeństwo obywatelskie gminy ❖ Cel: 1: Dobre rządzenie, wzrost konkurencyjności, innowacyjności, dywersyfikacja i rozwój bazy ekonomicznej
1.3.2	Zwiększenie zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw oraz elastyczności rynków pracy		
1.3.3	Zwiększenie inwestycji w kapitał ludzki poprzez lepszą edukację i poprawę kwalifikacji		
1.3.4	Zdolności administracyjne	Cel 1. Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa	

1.3.5	Wspieranie utrzymania dobrego poziomu zdrowia pracowników	Cel 2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej	
TERYTORYALNY WYMIAR POLITYKI SPÓJNOŚCI			
2.1	Wkład miast we wzrost i zatrudnienie	Cel 5. Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Cel 2: Dobre bytowo-komunalne warunki życia w gminie ❖ Cel: 1: Dobre rządzenie, wzrost konkurencyjności, innowacyjności, dywersyfikacja i rozwój bazy ekonomicznej ❖ Cel 4: Gmina silna rozwojem turystyki
2.2	Wspieranie zróżnicowania gospodarczego obszarów wiejskich, obszarów rybołówstwa oraz obszarów o niekorzystnym położeniu ze względu na warunki przyrodnicze.	Cel 6. Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich	
2.4	Współpraca transgraniczna	Cel 5. Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej	
2.5	Współpraca ponadnarodowa		
2.6	Współpraca międzyregionalna		

Źródło: Opracowanie własne

Wszystkie cele strategiczne Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2008- 2015 wpisują się w cele horyzontalne NSRO oraz ogólnie w trzy ogólne priorytety horyzontalne SWW, które przewidują:

- 1) zwiększenie atrakcyjności Europy i jej regionów pod względem inwestycji i zatrudnienia,
- 2) poprawę poziomu wiedzy i innowacyjności na rzecz wzrostu,
- 3) zwiększenie liczby i poprawę jakości miejsc pracy,
- 4) terytorialny wymiar polityki spójności.

Poniżej opisano powiązania celów przedmiotowej „Strategii...” z celami NSRO i SWW:

- ✓ Cel strategiczny rozwoju Gminy Opole Lubelskie pt. **„Dobre bytowo-komunalne warunki życia w gminie”** wpisuje się w cele 1.1.1, 1.1.2, 1.1.3 SWW oraz Cel nr 3 NSRO pn. *„Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski”*.
- ✓ Cel strategiczny rozwoju Gminy Opole Lubelskie pt. **„Dobre rządzenie, wzrost konkurencyjności, innowacyjności, dywersyfikacja i rozwój bazy ekonomicznej”** wpisuje się w cele 1.1.1, 1.1.2, 1.1.3, 1.2.1, 1.2.2, 1.2.3, 1.2.4, 1.3.1 – 1.3.5 i 2.1 – 2.6 SWW oraz Cele nr 3 NSRO pn. *„Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski”*, nr 4 pn. *„Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług”* oraz Cel 5 NSRO. pn. *„Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej”*.
- ✓ Cel strategiczny rozwoju Gminy Opole Lubelskie pt. **„Silne i aktywne społeczeństwo obywatelskie gminy”** wpisuje się w cele 1.3.1 – 1.3.5 oraz 2.1 SWW oraz Cel nr 2 NSRO pn. *„Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej”*.
- ✓ Cel strategiczny rozwoju Gminy Opole Lubelskie pt. **„Gmina silna rozwojem turystyki”** wpisuje się w cel 2.1 SWW oraz Cel nr 3 NSRO pn. *„Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski”* oraz Cel 5 NSRO. pn. *„Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej”*.

Realizacja nakreślonych celów strategicznych i celów operacyjnych w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015 będzie równocześnie przyczyniać się do wypełniania zasady trwałego rozwoju (*ang. sustainable*), poprzez rozwój społeczno-gospodarczy, który uwzględnia konieczność zachowania walorów środowiska przyrodniczego. Realizacja zasady trwałego rozwoju będzie odbywać się poprzez programy operacyjne, które zawierają zobowiązania dotyczące respektowania tej zasady.

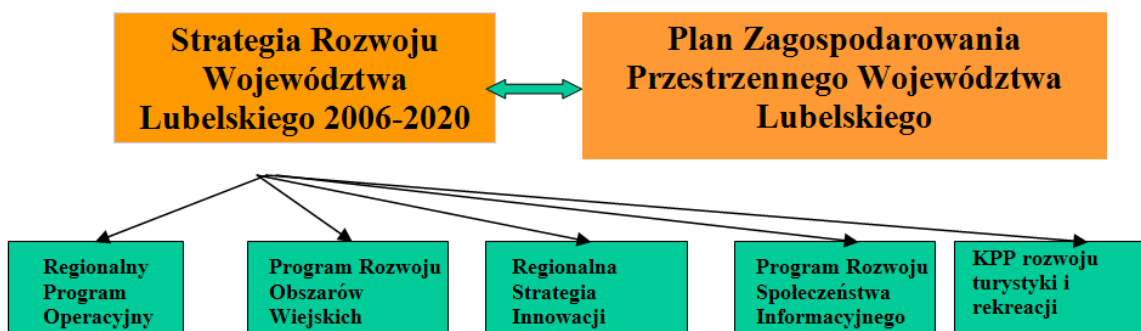
Zgodność na poziomie regionalnym i lokalnym

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015 wpisuje się również merytorycznie w wiele zadań i priorytetów rozwoju regionu lubelskiego. Strategia jest w pełni zgodna z kierunkami rozwoju, celami i zadaniami zawartymi w następujących dokumentach programowych Województwa Lubelskiego:

- a) Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006 - 2020 r,
- b) Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013

Poniżej zaprezentowano układ najważniejszych programów i strategii dla województwa lubelskiego.

Wykres 35: Wybrane dokumenty strategiczne na poziomie województwa

Źródło: Opracowanie własne

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006 - 2020

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020 jest podstawowym narzędziem prowadzonej przez samorząd województwa polityki regionalnej. Jest dokumentem strategicznym o charakterze długofalowym, wyznaczającym cele i kierunki rozwoju województwa lubelskiego do roku 2020. Przyjęty horyzont czasowy Strategii oraz jej główne założenia nawiązują bezpośrednio do zasad polityki regionalnej państwa i polityki strukturalnej Unii Europejskiej.

Misją strategii jest **uruchomienie wielokierunkowych procesów rozwojowych w regionie umożliwiających trwały i zrównoważony rozwój województwa, przyczyniających się do poprawy jakości życia i wzrostu dobrobytu mieszkańców Lubelszczyzny.**

Z kolei celem nadrzędnym Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020 jest: **osiągnięcie trwałego i zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego Lubelszczyzny poprzez zwiększenie konkurencyjności województwa oraz optymalne wykorzystanie jego wewnętrznych potencjałów** rozwojowych. Można oczekiwać, iż prawidłowa realizacja celów określonych w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015 przyczyni się zarówno do realizacji misji jak i celu nadrzędnego strategii rozwoju województwa.

Priorytetowymi kierunkami rozwoju województwa lubelskiego na lata 2006-2020 są:

1. Wzrost konkurencyjności regionalnej gospodarki oraz jej zdolności do tworzenia miejsc pracy;
2. Rozwój nowoczesnego społeczeństwa i zasobów ludzkich dostosowanych do wymogów gospodarki opartej na wiedzy;
3. Poprawa atrakcyjności i spójności terytorialnej województwa lubelskiego;
4. Rozwój współpracy międzyregionalnej oraz poprawa skuteczności wdrażania polityki rozwoju regionu.

Cele strategiczne i operacyjne niniejszej Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015 wpisują się we wszystkie 4 powyższe priorytetowe kierunki rozwoju województwa lubelskiego na lata 2006-2020, w szczególności zaś odpowiadają następującym celom operacyjnym przypisanym do każdego z kierunków:

W ramach **kierunku 1** cele Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015 wykazują pełną zbieżność z następującymi celami operacyjnymi strategii rozwoju województwa:

- ❖ *Cel operacyjny 1.1: Restrukturyzacja tradycyjnych gałęzi regionalnej gospodarki i dostosowanie jej do reguł wspólnego rynku;*
- ❖ *Cel operacyjny 1.2: Rozwój i podnoszenie konkurencyjności regionalnego agrobiznesu;*
- ❖ *Cel operacyjny 1.3: Specjalizacja województwa w wybranych sektorach produkcji i usług cechujących się*
- ❖ *wysokim poziomem konkurencyjności;*
- ❖ *Cel operacyjny 1.4: Rozwój małych i średnich przedsiębiorstw oraz wzrost poziomu ich innowacyjności;*
- ❖ *Cel operacyjny 1.6: Rozwój społeczeństwa informacyjnego.*

W ramach **kierunku 2** cele Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015 wykazują pełną zbieżność z następującymi celami operacyjnymi strategii rozwoju województwa:

- ❖ *Cel operacyjny 2.1: Kształtowanie prorozwojowej polityki ludnościowej w województwie;*
- ❖ *Cel operacyjny 2.2: Podniesienie poziomu wykształcenia i wiedzy mieszkańców regionu;*
- ❖ *Cel operacyjny 2.3: Wzrost zatrudnienia oraz lepsze wykorzystanie zasobów ludzkich w regionie;*
- ❖ *Cel operacyjny 2.4: Wspieranie integracji społecznej i ograniczanie poziomu ubóstwa w regionie;*
- ❖ *Cel operacyjny 2.5: Wzmocnienie i wykorzystanie kapitału kulturowego i społecznego w regionie;*
- ❖ *Cel operacyjny 2.6: Poprawa bezpieczeństwa i ładu publicznego.*

W ramach **kierunku 3** cele Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015 wykazują pełną zbieżność z następującymi celami operacyjnymi strategii rozwoju województwa:

- ❖ *Cel operacyjny 3.1: Poprawa dostępności komunikacyjnej województwa;*
- ❖ *Cel operacyjny 3.2: Zachowanie i wzmocnienie różnorodności przyrodniczej, krajobrazowej i kulturowej Lubelszczyzny;*
- ❖ *Cel operacyjny 3.4: Poprawa jakości życia mieszkańców wsi oraz wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.*

W ramach **kierunku 4** cele Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015 wykazują pełną zbieżność z następującymi celami operacyjnymi strategii rozwoju województwa

- ❖ *Cel operacyjny 1: Rozwój współpracy międzyregionalnej województwa w układzie międzynarodowym, krajowym i transgranicznym;*

Komplementarność z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013 (RPO WL)

RPO WL jest jednym z 16 regionalnych programów operacyjnych, których zadaniem jest realizacja Strategii Rozwoju Kraju oraz Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia (Narodowej Strategii Spójności), przez co mają się one przyczynić do wzrostu gospodarczego oraz do zwiększenia zatrudnienia. Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013 przyczyni się do wykonania powyższego zadania poprzez realizację swojego celu głównego, którym jest podniesienie konkurencyjności Lubelszczyzny prowadzące do szybszego wzrostu gospodarczego oraz zwiększenia zatrudnienia z uwzględnieniem walorów naturalnych i kulturowych regionu. Cel główny programu wynika bezpośrednio z celu nadrzędnego Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020 i jest dostosowany do odpowiednio krótszego okresu realizacji RPO. Zorientowany jest na przełamanie występujących barier rozwojowych i stanowi podstawę modernizacji struktury gospodarczej oraz wzmocnienia spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej regionu. Realizacja projektów w ramach RPO WL przyczyni się do osiągnięcia celów określonych przez Politykę spójności wspierającej wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne Wytyczne Wspólnoty, 2007-2013 (SWW), a także celów zawartych w dokumentach strategicznych i operacyjnych opracowanych na szczeblu krajowym.

Celem głównym Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013 jest: ***Podniesienie konkurencyjności Lubelszczyzny prowadzące do szybszego wzrostu gospodarczego oraz zwiększenia zatrudnienia z uwzględnieniem walorów naturalnych i kulturowych regionu.*** Cel główny zrealizowany będzie poprzez osiąganie następujących celów szczegółowych:

- a) Zwiększenie konkurencyjności regionu poprzez wsparcie rozwoju sektorów nowoczesnej
- b) gospodarki oraz przez stymulowanie innowacyjności
- c) Poprawa warunków inwestowania w województwie z poszanowaniem zasady zrównoważonego rozwoju
- d) Zwiększenie atrakcyjności Lubelszczyzny jako miejsca do zamieszkania, pracy i wypoczynku

Cele strategiczne i operacyjne niniejszej Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015 wpisują się w cel główny RPO WL oraz we wszystkie 4 powyższe cele szczegółowe, w szczególności zaś odpowiadają następującym celom operacyjnym przypisanym do każdego z kierunków:

Tabela 36 Powiązanie celów szczegółowych RPO WL z celami strategicznymi „Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2007-2013”

Cele strategiczne Opola Lubelskiego Cele Szczegółowe RPO WL		CEL 1	CEL 2	CEL 3	CEL 4
		„Dobre rządzenie, wzrost konkurencyjności, innowacyjności, dywersyfikacja i rozwój bazy ekonomicznej”	„Dobre bytowo- komunalne warunki życia w gminie”	„Silne i aktywne społeczeństwo obywatelskie gminy”	„Gmina silna rozwojem turystyki”
CEL 1	Zwiększenie konkurencyjności regionu poprzez wsparcie rozwoju sektorów nowoczesnej gospodarki, a także poprzez stymulowanie innowacyjności				
CEL 2	Poprawa warunków inwestowania w województwie z poszanowaniem zasady zrównoważonego rozwoju				
CEL 3	Zwiększenie atrakcyjności Lubelszczyzny jako miejsca do zamieszkania i przebywania				

Źródło: Opracowanie własne

Poniżej przedstawiono w formie graficznej komplementarność poszczególnych celów operacyjnych „Strategii” z celami osi priorytetowych RPO WL.

Komplementarność z Europejskim Funduszem Rolnym na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

Pomiędzy Strategią Rozwoju Gminy Opole Lubelskie na lata 2007- 2015 a Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 występuje komplementarność w następujących Osiach Priorytetowych:

Cel strategiczny 1: „Dobre rządzenie, wzrost konkurencyjności, innowacyjności, dywersyfikacja i rozwój bazy ekonomicznej” jest komplementarny do Osi 1 PROW: Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego oraz do Osi 3 PROW: Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej.

Cel strategiczny 2: „Dobre bytowo-komunalne warunki życia w gminie” jest komplementarny w stosunku do Osi 3 PROW: Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej

Cel strategiczny 3: „Silne i aktywne społeczeństwo obywatelskie gminy” jest komplementarny w stosunku do Osi 3 PROW: Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej

Cel strategiczny 4: „Gmina silna rozwojem turystyki” jest komplementarny w stosunku do Osi 3 PROW: Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej.

Z powyższej prezentacji wynika, że największy poziom komplementarności występuje pomiędzy działaniami podejmowanymi w ramach RPO WL a realizowanymi w ramach Osi 3 PROW: Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej. Działania przewidziane do realizacji w WPI i wynikające z celów „Strategii” będą zmierzały m.in. do zwiększenia możliwości uzyskania przez mieszkańców obszarów wiejskich pracy poza rolnictwem. Osiągnięcie tego celu będzie możliwe poprzez zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej obszarów wiejskich gminy i pozyskiwanie zewnętrznych inwestorów oraz poprawę powiązań największych centrów rozwoju z obszarami wiejskimi. Na proces różnicowania gospodarki wiejskiej wpłynie wsparcie powstawania mikroprzedsiębiorstw, działalności związanej z turystyką, podstawowych usług dla gospodarki i ludności wiejskiej oraz odnowy i rozwoju wsi. Czynnikiem wpływającym na jakość życia na obszarach wiejskich są m.in. zapewnienie szerszego dostępu do Internetu oraz rozbudowa i poprawa lokalnej infrastruktury technicznej w tym drogowej i wodno-kanalizacyjnej.

Komplementarność z Programem Operacyjnym Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013 (PO RPW)

Zapisy „Strategii” są komplementarne do działań podejmowanych w ramach PO RPW przede wszystkim w zakresie **Osi Priorytetowej I: Nowoczesna gospodarka**. Działania podejmowane w ramach tego priorytetu przyczyniające się do poprawy jakości infrastruktury uczelni będą komplementarne do działań podejmowanych w szczególności w ramach Celu strategicznego 1: Dobre rządzenie, wzrost konkurencyjności, innowacyjności, dywersyfikacja i rozwój bazy ekonomicznej”. Działania PO RPW polegające na wspieraniu innowacji uzupełnią przedsięwzięcia realizowane również w ramach Celu strategicznego 1: Dobre rządzenie, wzrost konkurencyjności, innowacyjności, dywersyfikacja i rozwój bazy ekonomicznej”. Komplementarne do działań podejmowanych w ramach niniejszej „Strategii” będą również przedsięwzięcia realizowane w ramach Osi Priorytetowej III: Wojewódzkie ośrodki wzrostu Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej, w szczególności w obrębie celu strategicznego nr 1 i nr 2 niniejszej „Strategii”.

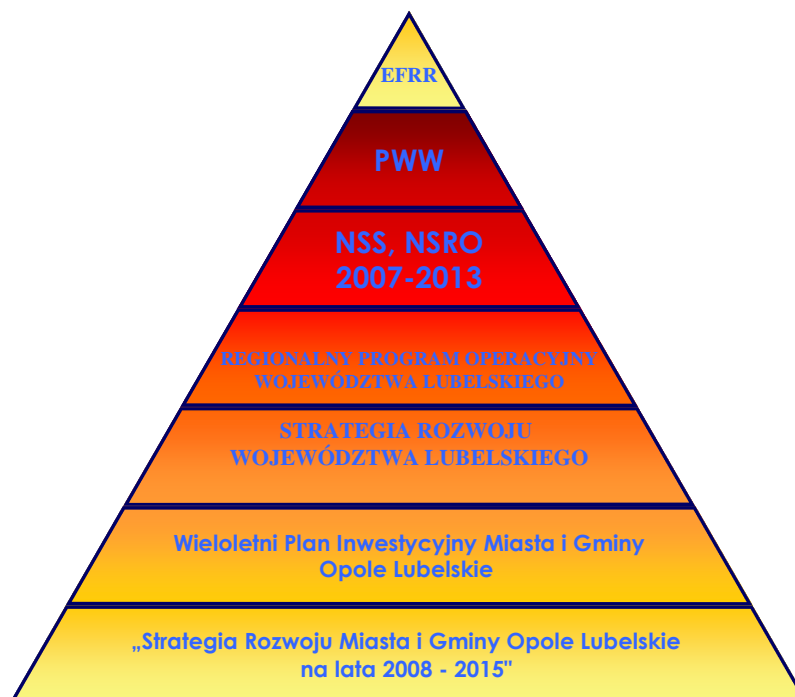

Komplementarność z Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki 2007-2013

Komplementarność pomiędzy Strategią Rozwoju Gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015 a Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki zachodzi już na poziomie celów głównych. Celem PO KL jest: „Wzrost poziomu zatrudnienia i spójności społecznej”. Przyczynienie się do wzrostu zatrudnienia jest również istotnym elementem wizji rozwoju Opola Lubelskiego, dlatego też realizacja działań wynikających z zapisów celów operacyjnych niniejszej strategii, będą zarazem wzmacniać skuteczność realizacji celu głównego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Komplementarność zachodzi nie tylko na poziomie celów głównych, ale również na poziomie celów strategicznych (szczegółowych) i celów operacyjnych. Komplementarna w stosunku do priorytetów POKL jest w szczególności **Cel strategiczny 3**: „Silne i aktywne społeczeństwo obywatelskie gminy”. Cele operacyjne i kierunki działań wytypowane w ramach tego celu są komplementarne do następujących priorytetów POKL: III. Wysoka jakość systemu oświaty, VI. Rynek pracy otwarty dla wszystkich, VII. Promocja integracji społecznej oraz IX. Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach. Komplementarny w stosunku do POKL jest również **Cel strategiczny 1**: Dobre rządzenie, wzrost konkurencyjności, innowacyjności, dywersyfikacja i rozwój bazy ekonomicznej” w szczególności w kontekście Priorytetu VIII: Regionalne kadry gospodarki, Priorytetu II POKL: Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących oraz Priorytetu V POKL: Dobre rządzenie.

Podsumowując należy podkreślić, iż opracowana „Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015” wpisuje się we wszystkie najważniejsze dokumenty strategiczne, zarówno na poziomie krajowym (NSS, NSRO, SRK) jak i regionalnym (RPO, SRWL). Poniżej przedstawiono schematyczną ramową strukturę powiązań niniejszej „Strategii” z dokumentami strategicznymi wyższych szczebli

Spójność „Strategii”

10. System wdrażania i monitorowania

Istota systemu monitorowania i ewaluacji

Zarządzanie procesem wdrażania strategii rozwoju miasta i gminy wymaga prowadzenia monitorowania realizacji celów i zadań strategicznych oraz ewaluacji zapisów tego dokumentu. Z punktu widzenia zarządzania gminą istotą monitoringu jest gromadzenie, opracowywanie i przekazywanie informacji przydatnych w procesie koordynacji rozwoju. Stąd też przedmiotem monitoringu jest gmina, pojmowana jako spójny system społeczno - ekonomiczno – ekologiczny, obejmujący teren miejski jak i obszary wiejskie. Oznacza to, że rozwój będący efektem wdrażania Strategii powinien być ujmowany w następujących płaszczyznach:

- społeczność miejska i wiejska gminy,
- gospodarka,
- środowisko przyrodnicze,
- infrastruktura.

Głównymi obszarami monitorowania i ewaluacji Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015 są cele i zadania strategiczne wytyczone w niniejszej strategii. Proces monitorowania ma polegać na systematycznych obserwacjach zmian zachodzących w ramach poszczególnych celów i zadań wyznaczonych w Strategii.

System monitorowania i ewaluacji oparty będzie na monitorowaniu operacyjnym i strategicznym. W rozdziale 6 przedstawiono pakiet wskaźników monitorowania realizacji poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych.

Na poziomie operacyjnym monitoring stanu wdrażania strategii rozwoju miasta przeprowadzany będzie na podstawie **dwuletnich raportów** opisujących działania podejmowane w zakresie realizacji zadań strategicznych. Raporty te przygotowywane będą przez wydziały merytoryczne Urzędu Miejskiego odpowiedzialne za prowadzenie działań w ramach wyznaczonych zadań strategicznych. Monitoring na poziomie operacyjnym może stać się podstawą dokonania aktualizacji strategii, jeśli na podstawie przedstawionych informacji uwidoczni się taka potrzeba. Na poziomie strategicznym ocena wdrażania strategii rozwoju miasta przeprowadzana będzie na podstawie raportu o stanie miasta przygotowywanego w cyklach czteroletnich. Ocena taka będzie stanowiła podstawę dokonania planowej aktualizacji strategii.

W zakresie załączników tabelarycznych strategii tj: Załącznik 1a: *Lista zadań inwestycyjnych Gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015* i Załącznik 1b: *Pozostałe projekty i zadania o charakterze inwestycyjnym przewidziane do realizacji w latach 2008-2015* dopuszczane jest zgłaszanie nowych przedsięwzięć oraz aktualizacja planowanych przedsięwzięć dokonywane w sposób kroczący na podstawie wniosku Burmistrza Opola Lubelskiego zatwierdzonego uchwałą Rady Miejskiej.

Monitoring operacyjny

Celem monitoringu operacyjnego będzie określenie stopnia realizacji zadań zapisanych w strategii. Monitoring taki winien być prowadzony częściej niż monitoring strategiczny. Monitoring taki nie powinien być dokonywany rzadziej niż raz na 2 lata. Najlepszym momentem przystąpienia do analizowania stanu wdrażania strategii są ostatnie miesiące roku kalendarzowego. Jest to istotne z tego względu, że w tym to

okresie kończy się procedura aktualizacji. Oczekiwany przebieg procedury wskazano w tabeli umieszczonej poniżej.

Tabela 38 Etapy przeprowadzania monitoringu operacyjnego

LP.	DZIAŁANIE	Podmioty zaangażowane	WYNIKI I PROCEDURY	TERMIN
1.	Zarządzenie o rozpoczęciu monitoringu	Burmistrz Opola Lubelskiego	Wskazanie oczekiwanych ustaleń, podmiotów odpowiedzialnych za przeprowadzenie monitoringu, określenie harmonogramu przeprowadzenia monitoringu,	październik-listopad; w okresie co najmniej co dwa lata; zalecane jest przeprowadzanie monitoringu operacyjnego w okresach rocznych
2.	Ogłoszenie rozpoczęcia monitoringu	Zespół Horyzontalny wskazany w zarządzeniu Burmistrza lub wyznaczony wydział UM	Przekazanie wydziałom merytorycznym UM oraz – w miarę potrzeby i możliwości – innym podmiotom informacji o rozpoczęciu monitoringu oraz o zakresie oczekiwanych informacji; przekazanie ankiet i formularzy	1 tydzień
3.	Opis stanu realizacji zadań strategii	Wydziały merytoryczne UM przy współpracy innych podmiotów zaangażowanych we wdrażanie strategii	Opis działań podjętych w celu realizacji strategii; opis zagrożeń dla prawidłowej realizacji zadań strategii	2 tygodnie
4.	Przekazanie opisów stanu realizacji strategii zespołowi zadaniowemu	Wydziały merytoryczne UM		
5.	Ocena wyników (porównanie z planem)	Zespół Horyzontalny wskazany w zarządzeniu Burmistrza lub wyznaczony wydział UM	Określenie stopnia wykonania przyjętych zapisów strategii; określenie odchyleń	2 tygodnie
6.	Identyfikacja i analiza przyczyn odchyleń	Zespół Horyzontalny wskazany w zarządzeniu Burmistrza lub wyznaczony wydział UM	Ocena rozbieżności pomiędzy założeniami a rezultatami oraz poszukiwanie i określenie przyczyn zaistniałej sytuacji	
7.	Planowanie korekty	Burmistrz na podstawie zaleceń zespołu horyzontalnego wskazanego w zarządzeniu Burmistrza lub wyznaczonego wydziału UM	Zalecenia co do zmiany dotychczasowych metod realizacji bądź sugestie do wprowadzenia nowych; określenie i akceptacja działań korygujących	1 tydzień
8.	Przekazanie zalecanych korekt	Zespół Horyzontalny wskazany w zarządzeniu Burmistrza lub wyznaczony wydział UM	Przekazanie informacji o zauważonych niedociągnięciach, problemach oraz o zalecanych sposobach rozwiązania problemów do „aktorów” strategii	
9.	Przedłożenie sprawozdania z monitoringu Radzie Miejskiej	Burmistrz Opola Lubelskiego	Celem sprawozdania będzie powiadomienie Rady o stanie wdrażania strategii rozwoju oraz o dostrzeżonych przy jej wdrażaniu problemach	w terminie kolejnego posiedzenia Rady, chyba że Rada postanowi o innym terminie

Monitoring operacyjny nie prowadzi wprost do aktualizacji zapisów strategii. Jeżeli jednak w toku dokonywania tego monitoringu wskazana zostanie potrzeba uzupełnienia lub zmiany dokumentu, która będzie istotna z punktu widzenia osiągnięcia wizji miasta, Burmistrz Opola Lubelskiego, posługując się

opinią zespołu zadaniowego, winien zwrócić się do Rady Miejskiej z projektem uchwały o dokonanie aktualizacji strategii. Należy wówczas zastosować się do trybu prac przewidzianego dla etapu aktualizowania strategii w ramach monitoringu strategicznego.

Monitoring strategiczny

W przeciwieństwie do monitoringu operacyjnego, zadaniem monitoringu strategicznego jest umożliwienie oceny realizacji strategii z punktu widzenia jej dopasowania do rzeczywistych potrzeb gminy oraz stopnia wypełniania przez nią celów strategicznych służących realizacji wizji Opola Lubelskiego zapisanej w tym dokumencie. Jako perspektywę czasową do przeprowadzenia takiego monitoringu wskazać należy okres czteroletni. Uznać również należy, że w latach gdy monitoring taki jest przeprowadzany, zastępuje on monitoring operacyjny. Monitoring strategiczny może stać się podstawą aktualizacji strategii. Uznać bowiem należy, że w okresie kilkuletnim pojawią się na tyle istotne zmiany w sytuacji lokalnej społeczności, że przydatnym będzie dokonanie zmian w zapisach dokumentu.

Procedurę przeprowadzania monitoringu strategicznego przedstawiono w tabeli.

Tabela 39 Etapy przeprowadzania monitoringu strategicznego

LP.	DZIAŁANIE	AKTORZY	WYNIKI I PROCEDURY	TERMIN
1.	Zarządzenie o rozpoczęciu monitoringu	Burmistrz Opola Lubelskiego	Wskazanie oczekiwanych ustaleń, podmiotów odpowiedzialnych za przeprowadzenie monitoringu, określenie harmonogramu przeprowadzenia monitoringu,	październik-listopad; w okresie co najmniej co cztery lata
2.	Ogłoszenie rozpoczęcia monitoringu	Zespół Horyzontalny wskazany w zarządzeniu Burmistrza lub wyznaczony wydział UM	Przekazanie wydziałom merytorycznym UM oraz – w miarę potrzeby i możliwości – innym podmiotom informacji o rozpoczęciu monitoringu oraz o zakresie oczekiwanych informacji; przekazanie ankiet i formularzy	1 tydzień
3.	Opis stanu realizacji zadań strategii	Wydziały merytoryczne UM przy współpracy innych podmiotów zaangażowanych we wdrażanie strategii	Opis działań podjętych w celu realizacji strategii; opis zagrożeń dla prawidłowej realizacji zadań strategii	2 tygodnie
4.	Przekazanie opisów stanu realizacji strategii zespołowi zadaniowemu	Wydziały merytoryczne UM oraz jednostki organizacyjne		
5.	Przygotowanie raportu o stanie realizacji strategii oraz raportu o stanie miasta	Zespół Horyzontalny wskazany w zarządzeniu Burmistrza lub wyznaczony wydział UM	Określenie stopnia wykonania przyjętych zapisów strategii; określenie odchyleń, ocena stopnia rozbieżności, określenie sytuacji Miasta i Gminy z punktu widzenia warunków życia w nim (z wykorzystaniem analizy statystycznej)	4 tygodnie
6.	Dyskusja nad raportami	Zespół Horyzontalny	Celem dyskusji jest podjęcie decyzji co do zakresu potrzebnych prac nad aktualizacją strategii, w przypadku podjęcia decyzji o konieczności dokonania aktualizacji, należy zastosować się do punktów kolejnych, w przypadku decyzji o niedokonywaniu aktualizacji należy zakończyć monitoring w trybie	

			przewidzianym dla monitoringu operacyjnego w punktach 5 i następujących	
7.	Prace studyjne nad zapisami strategii	Zespół Horyzontalny przy wsparciu wydziałów merytorycznych UM	Analiza zapisów strategii w części dotyczącej celów pośrednich i zadań strategicznych a także zapisów zadań operacyjnych służących realizacji zadań strategicznych, wskazanie potrzebnych zmian, dyskusja nad proponowanymi zmianami	1 miesiąc
8.	Przygotowanie aktualizacji strategii	Zespół Horyzontalny wskazany w zarządzeniu Burmistrza lub wyznaczony wydział UM	Aktualizacja zapisów strategii powinna być wykonana na podstawie ustaleń zespołu zadaniowego	1 miesiąc
9.	Konsultacje społeczne aktualizacji strategii	Urząd Miejski, mieszkańcy, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, instytucje sektora publicznego	Spotkania plenarne z mieszkańcami, materiały informacyjne umieszczane na witrynie internetowej, ankiety	1 miesiąc
10.	Przyjęcie aktualizacji przez zespół zadaniowy	Zespół Horyzontalny	Przyjęcie tekstu, który zostanie przedłożony pod obrady Rady Miasta	
11.	Przedłożenie aktualizacji Radzie Miejskiej	Burmistrz Opola Lubelskiego	Przedłożenie dokumentu pod obrady Rady Miejskiej	3 tygodnie przed terminem sesji Rady Miejskiej
12.	Przyjęcie aktualizacji przez Radę	Rada Miejska	Podjęcie uchwały w sprawie aktualizacji strategii rozwoju	W terminie sesji Rady Miejska

Analiza wpływu strategii na sytuację gminy

Proces monitoringu strategicznego powinien uwzględniać możliwie dużo informacji na temat wpływu wdrażania danego dokumentu strategicznego na sytuację gminy i jej mieszkańców. W takich analizach należy uwzględnić następujące aspekty:

- a) powiększanie zasobów / kompetencji gminy,
- b) wspieranie wzrostu gospodarczego,
- c) przeciwdziałanie bezrobociu,
- d) przyciąganie środków zewnętrznych (publicznych i prywatnych),
- e) wzrost konkurencyjności / atrakcyjności gminy,
- f) podnoszenie dostępności do zasobów społecznie użytecznych,
- g) procesy innowacyjne.

Z uwagi na zewnętrzne i wewnętrzne uwarunkowania rozwoju gminy system monitoringu powinien zatem funkcjonować również w oparciu o zbiór informacji wynikających ze standardów opisu przyjętych przez Eurostat dla regionów poziomu NUTS IV (powiat) i NUTS V (gmina).

Zasadniczym celem wykonywania analiz statystycznych obrazujących sytuację gminy jest otrzymanie mierzalnych wyników progresji osiągnięcia celów strategii. Stwarza to konieczność opracowania wskaźników agregujących, na poziomie strategicznym, wyniki działań podejmowanych na rzecz rozwoju

regionu w ramach opracowanej Strategii. Do oceny sytuacji miasta pomocne będzie wykorzystanie zestawu wskaźników dopasowanych do listy celów i zadań.

11. Spis map, tabel, wykresów

Tabele

Tabela 1	Wskaźnik urodzeń żywych na 1000 mieszkańców w wybranych gminach w latach 2000-2006	13
Tabela 2	Wskaźnik urodzeń żywych na 1000 mieszkańców w wybranych miastach w latach 2000-2006	14
Tabela 3	Przyrost naturalny w Gminie Opole Lubelskie przypadający na 10000 mieszkańców w latach 1998-2006	15
Tabela 4	Przyrost naturalny w wybranych jednostkach przypadający na 10000 mieszkańców w latach 2000-2006	16
Tabela 5	Porównanie salda migracji na 1000 mieszkańców w wybranych miastach w latach 2000-2006	17
Tabela 6	Ludność w wieku przedprodukcyjnym jako odsetek ludności w wieku produkcyjnym (lata 2000 – 2006)	20
Tabela 7	Ludność w wieku poprodukcyjnym jako odsetek ludności w wieku produkcyjnym (lata 2000 – 2006)	20
Tabela 8	Wskaźnik perspektywiczności populacji Opola Lubelskiego (przewaga procentowa ludności w wieku przedprodukcyjnym nad ludnością w wieku poprodukcyjnym w latach 2000 – 2006)	21
Tabela 9	Wskaźnik perspektywiczności populacji wybranych miast (przewaga procentowa ludności w wieku przedprodukcyjnym nad ludnością w wieku poprodukcyjnym w latach 2000-2006)	22
Tabela 10	Pracujący ogółem w Gminie Opole Lubelskie w latach 1998-2006	23
Tabela 11	Pracujący ogółem w latach 1998-2006 jako odsetek ludności Gminy Opole Lubelskie	24
Tabela 12	Liczba osób niepracujących na utrzymaniu jednego pracującego: Gmina Opole Lubelskie na tle wybranych miast w latach 2000 – 2006	25
Tabela 13	Wskaźnik aktywności zawodowej: pracujący jako odsetek ludności w wieku produkcyjnym (dane za lata 2000 – 2006)	26
Tabela 14	Zatrudnieni mieszkańcy miasta Opole Lubelskie według sektorów	27
Tabela 15	Bezrobocie w latach 2003 - 2006	28
Tabela 16	Sieć wodociągowa w Gminie Opole Lubelskie w latach 1998 - 2006	28
Tabela 17	Procent ludności gminy Opole Lubelskie korzystającej z sieci wodociągowej w latach 2002-2006	29
Tabela 18	Wodociągi w mieście i gminie Opole	29
Tabela 19	Sieć kanalizacji w Opolu Lubelskim w latach 1998 - 2006	30
Tabela 20	Procent ludności gminy Opole Lubelskie korzystającej z sieci kanalizacyjnej w latach 2002-2006	30
Tabela 21	Mieszkania oddane do użytkowania w mieście w latach 1996-2006	32
Tabela 22	Przeciętna powierzchnia użytkowa w 2005 roku	33
Tabela 23	Podmioty gospodarki narodowej w gminie Opole Lubelskie w latach 1998 - 2006	41
Tabela 24	Podmioty gospodarcze ogółem w Opolu Lubelskim i wybranych ośrodkach w latach 2000-2006	41
Tabela 25	Podmioty gospodarcze przypadające na 10000 mieszkańców w Opolu Lubelskim i innych wybranych miastach w latach 2000-2006	42
Tabela 26	Struktura powierzchniowa gminy	43
Tabela 27	Struktura i wielkość gospodarstw rolnych	43
Tabela 28	Struktura użytków rolnych	44
Tabela 29	Struktura bonitacyjna gleb w gminie Opole	44
Tabela 30	Wydatki ogółem i wydatki inwestycyjne budżetu gminy w latach 2000-2006 (w zł)	48
Tabela 31	Porównanie wielkości dochodów budżetowych ogółem przypadających na 1 mieszkańca miasta w latach 2000-2006	52
Tabela 32	Wydatki inwestycyjne przypadające na 1 mieszkańca w wybranych miastach w latach 2000-2006 (w zł)	53
Tabela 33	Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w wybranych miastach w latach 2000-2006	54
Tabela 34	Wskaźniki weryfikacji celów strategii	84
Tabela 35	Relacja między priorytetami określonymi w SWW i horyzontalnymi celami szczegółowymi NSRO a celami strategicznymi wyznaczonymi w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015	105
Tabela 36	Powiązanie celów szczegółowych RPO WL z celami strategicznymi „Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Opole Lubelskie na lata 2007-2013”	111
Tabela 37	Komplementarność celów operacyjnych „Strategii” z celami Osi Priorytetowych RPO WL	112
Tabela 38	Etapy przeprowadzania monitoringu operacyjnego	116
Tabela 39	Etapy przeprowadzania monitoringu strategicznego	117

Wykresy:

Wykres 1	Liczba mieszkańców Gminy Opole Lubelskie w latach 1998-2006	10
Wykres 2	Liczba mieszkańców w mieście i na wsi w latach 1998 - 2006	11
Wykres 3	Procentowy udział liczby mieszkańców w latach 1999-2006 w odniesieniu do liczby mieszkańców z roku 1998	11
Wykres 4	Wskaźnik urodzeń żywych na 1000 mieszkańców Gminy Opole Lubelskie w latach 1998-2006	12
Wykres 5	Wskaźnik urodzeń żywych na 1000 mieszkańców w wybranych miastach w latach 2000-2006	14
Wykres 6	Wskaźnik urodzeń żywych na 1000 mieszkańców w wybranych miastach w latach 2000-2006	15
Wykres 7	Przyrost naturalny w Gminie Opole Lubelskie przypadający na 10000 mieszkańców w latach 1998-2006	15
Wykres 8	Przyrost naturalny w wybranych jednostkach przypadający na 10000 mieszkańców w latach 2000-2006	16
Wykres 9	Saldo migracji na 1000 mieszkańców w Gminie Opole Lubelskie w latach 1998-2006	17
Wykres 10	Porównanie salda migracji na 1000 mieszkańców w wybranych miastach w latach 2000-2006	18
Wykres 11	Ludność Gminy Opole Lubelskie wg ekonomicznych grup wieku w latach 2000-2006	19

Wykres 12 Ludność w wieku przedprodukcyjnym jako odsetek ludności w wieku produkcyjnym (lata 2000 – 2006)	20
Wykres 13: Ludność w wieku poprodukcyjnym jako odsetek ludności w wieku produkcyjnym (lata 2000 – 2006).....	21
Wykres 14: Wskaźnik perspektywiczności populacji Opola Lubelskiego (przewaga procentowa ludności w wieku przedprodukcyjnym nad ludnością w wieku poprodukcyjnym w latach 2000-2006)	22
Wykres 15: Wskaźnik perspektywiczności populacji wybranych jednostek (przewaga procentowa ludności w wieku przedprodukcyjnym nad ludnością w wieku poprodukcyjnym w latach 2000-2006)	23
Wykres 16: Pracujący ogółem w Gminie Opole Lubelskie w latach 1998-2006.....	24
Wykres 17: Liczba osób niepracujących na utrzymaniu jednego pracującego: w Gminie Opole Lubelskie w latach 2000 – 2006.....	25
Wykres 18: Liczba osób niepracujących na utrzymaniu jednego pracującego: Opole Lubelskie na tle wybranych miast w latach 2000 – 2006	26
Wykres 19: Wskaźnik aktywności zawodowej: pracujący jako odsetek ludności w wieku produkcyjnym (dane za lata 2000 – 2006)	27
Wykres 20: Procent ludności gminy Opole Lubelskie korzystającej z sieci wodociągowej w latach 2002-2006.....	30
Wykres 21 Procent ludności gminy Opole Lubelskie korzystającej z sieci kanalizacyjnej w latach 2002-2006	31
Wykres 22: Powierzchnia mieszkaniowa oddana do użytku w latach 1996-2005 (w m2)	32
Wykres 23: Podmioty gospodarcze przypadające na 10000 mieszkańców w Opolu Lubelskim i innych miastach w latach 2000-2006	42
Wykres 24 Wydatki ogółem jednostek samorządu terytorialnego a wydatki ogółem jednostek samorządu terytorialnego (w mln zł)	48
Wykres 25 Wydatki majątkowe jednostek samorządu terytorialnego a wydatki majątkowe budżetu państwa (w mln zł)	48
Wykres 26: Wydatki ogółem i wydatki inwestycyjne budżetu gminy w latach 2000-2006.....	48
Wykres 27: Dynamika (rok do roku) nominalnego przyrostu wydatków ogółem i wydatków inwestycyjnych (różnica % w wydatkach w stosunku do roku poprzedniego)	49
Wykres 28: Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem budżetu Opola Lubelskiego w latach 2000-2006	50
Wykres 29: Nadwyżka operacyjna a wydatki inwestycyjne w budżecie gminy	51
Wykres 30: Udział nadwyżki operacyjnej w finansowaniu inwestycji – Opole Lubelskie na tle średniej w Polsce	51
Wykres 31: Porównanie wielkości dochodów budżetowych ogółem przypadających na 1 mieszkańca miasta w latach 2000-2006	53
Wykres 32: Wydatki inwestycyjne przypadające na 1 mieszkańca w wybranych miastach w latach 2000-2006.....	53
Wykres 33 Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w wybranych miastach w latach 2000-2006.....	54
Wykres 34: Wizja i cele strategiczne rozwoju miasta i gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015	71
Wykres 35: Wybrane dokumenty strategiczne na poziomie województwa	108

Rysunki:

Rysunek 1: Cel strategiczny nr 1 i odpowiadające cele operacyjne	82
Rysunek 2: Cel strategiczny nr 2 i odpowiadające cele operacyjne	82
Rysunek 3: Cel strategiczny nr 3 i odpowiadające cele operacyjne	83
Rysunek 4: Cel strategiczny nr 4 i odpowiadające cele operacyjne	83
Rysunek 5: Ogólne otoczenie i umiejscowienie „Strategii” w kontekście strategicznych dokumentów programowych Polski i Unii Europejskiej w okresie 2008-2015.....	99

12. Załączniki

Załącznik 1a: *Lista zadań inwestycyjnych Gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015 (lista obejmuje planowane projekty, które będą ubiegały się o dofinansowanie w ramach funduszy strukturalnych UE)*

Załącznik 1b: *Pozostałe projekty i zadania o charakterze inwestycyjnym przewidziane do realizacji w latach 2008-2015*

Załącznik 1a: Lista zadań inwestycyjnych Gminy Opole Lubelskie na lata 2008-2015 (lista obejmuje planowane projekty, które będą ubiegały się o dofinansowanie w ramach funduszy strukturalnych UE)

**Załącznik 1b: Pozostałe projekty i zadania o charakterze nieinwestycyjnym przewidziane do realizacji
w latach 2008- 2015**

